

મૃત્યુ - સંજીવની

યાને

સંત-ભક્તોની અનુભવ વાણી

સમ્પાદક

બાદી દેશનવાય હુસૈન-સાબ-ખતી

પ્રકાશક

સ્થાનપ્રસારી ઈ.એમ. મુખાલય
પંચમાલની પોળ આ નાના

કિંમત એક રૂપીયા

પ્રકાશક

જીવનવાલ જીવનવાલ સંઘન
ત્રે સ્થાનવાસી જૈન કાર્યાલય
પચ્ચભાઈની પેળ, અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ખીજી ઈ સ. ૧૯૧૧

અનુ

મણિલાલ જીવનવાલ સાહેબ
ધી નવપ્રભાત પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ,
ધીકાળ રોડ, અમદાવાદ.

'ભાર' ભાઈ કળિયુગમાં, જ્ઞાતિનાથનું નામ છે,
 જેમાં સરને લીરથ, મનને સામ છે,
 મખરેડ જય જ્ઞાતિનાથ ! '

સ્વર્ગસ્થિ ઉમાબહેન
 (તે ની પેસદનાન દરિય મોદીના મુખનો)

જન્મ તા ૨૬-૧૧-૧૯૩૭
 લગ્ન તા ૨૮-૪-૧૯૫૮
 અવગ નાસ તા ૨૨-૬-૧૯૬૬

રમરણાંજલી

બહુત ઉમા !

આજે તારા ૨-૭-૬૦ ના રોજ તારા દેહ વિનય છે, પણ તારુ રમ । તો અમને જ દમેલ થતા કરે છે ત્યારે ન્યારે તને થાં કરીએ છીએ ત્યાર ત્યારે તારી પ્રતિફલિ મુખ સામે તરવરે છે ખેખર । તે તારા સદ્ગુણો વરે પિતૃગ અને મૃત્યુ કૃપ બનેને આત્માત્મા છે

તારામા વાસ કરેના નમ્રતા વિનય સખતા આર્તિ શ્રી સામરે છે ત્યારે મનને હુ ખ ધાય છે પણ તારો આવો સરકારી આત્મા જ્યાં ગયો દો ત્યાં શુ મુલાસ દેવાનો દમે તેવી અદાથી આશા સન મેળવીને ગીએ

તારી અતિમ સમસ્તી શુભ લેવા શુભ યોગ અને સામારી મન-નિયમ કપ શુભ કિયા દ્વારા સગા-સબંધીના મોદમા ન સપાતા, સમભાવ રાખી તે વિદાર સીધી છે તે ખરેખર માતર છવનનો એ અનિ ઉચ્ચ આર્થ છે આત્મે તેથી જ બનેન ગેર બોલી જવાર છે કે તે કીરે નાપ્યુ અને ખરીવે નાપ્યુ ।

આવી સજ્જાવી પુત્રીઓ ઘેર ઘેર જ મે આ । તેમની આત્મપ્રમા નિર્મલિનિ સૂરની માધ્ય લગાએ એવુ ઈચ્છતા—

કથન નિરામ
નામનગ-સામમતી }
અમ તારા -૫

૩ તારા માતા-પિતા
શરવાય હનિયદ મોદી
વૃજકે નર કેશરવાય મોદી

પહેલી આવૃત્તિના પ્રકાશકના બે બોલ

જ્યાં સુધી જીવને મિથ્યાત્વ અવત, પ્રમા પ્રાપ્ત અને અશુભ યોગનો હિય છે ત્યાં સુધી મર્મ બંધન છે તે માટે જીવનમાં રસાન્યતી જરૂર છે. વૈભવ વગર જ્ઞાન ટકતું નથી રિયોમાં દોર દિ પૂર્વના શુભ સરકારો, શ્રદ્ધા મયગ અને સદ્ગુણી કૃપા વગર વૈભવ ટકતો નથી આત્મા પર સત્તા જમાવતા અનાત્મ તરવો આત્માને આનંદસ્વરૂપ ચર્મ પડે છે તેને જરૂર કરી રસ-રસ્ય તરફ આત્માને વાળના માટે આ પુસ્તકમાં યથા ગમ્ય ત્રણસ કરનામાં આવ્યો છે.

આમાં જીવનમાં બોધરૂપ અને ગૈરાગ્ય એક એવા વાણી વિશેષ સમક્ષિત કરનામાં આવ્યા છે એ બધા વિશેષને વ્યવસ્થિત કરી, ગ્વાનરાત્રી કાર્મ મારા સમિત 'સ્થાનકનામી જૈન' પત્રના તત્ત્વી મી જીવજીનાન સમીતીએ ખૂબ જ હિસાબ રાગા અને શીત્રનાથી ક્યુ કે તે બધા નુ તેમનો જોડનો આભાર માનુ તેટલો ઓછો છે.

અતમા પરમાત્માને પ્રાર્થુ હુ કે જ્યાં પુસ્તકના સદ્વાચનથી રાચના હિંદુ મનોગ્ય સિદ્ધ થાવ.

એનાડિ એ જીનીસ
રીડર, અમદાવાદ
તા ૩૦-૧૦-૬૦

કેશવનાથ હરીચંદ્ર બાદી

પ્રસ્તાવના

આ પુસ્તકનું નામ 'મૃદુ સજ્જની' અને 'સત-ભક્તોની અનુભવ વાણી' રાખવામાં આવી છે ફરીથી જીવન આપે એવી વિદ્યા એનું નામ સજ્જની' ખરી રીતે દેહ મરે છે પણ આત્મા-જીવ મરતો નથી પરંતુ જો તે જીવ અથવા આત્મા દુભાવનાઓ અને દુવાસનાઓમાં અત સમયે આ સસારમાંથી વિાન લે છે તો તે જીવ અથવા આત્મા જીવત (ચાલત) હોવા છતાં પણ મૃત્યુ પામેતો જ છે તાત્પર્ય એ છે કે-જીવનો સમગ્રનિમા વાસ થવો તે સજ્જની જીવનો સમગ્રનિમા વાસ કેમ થાય મૃદુ વખતે કેવી ભાવના ભારતી જીવનકાળ અભિયાન કેવા સકાર્યો સમગ્રનિ અને સન્યાસ કરવો એની આખી, મનાપુરોની અનુભવ વાણીથી આ પુસ્તકમાં કરાવી છે

આ પુસ્તકની આ બીજી આકૃતિ છે પહેલી આકૃતિ સાગર મતી નિરાસી અધ્યાત્મોમાંથી શ્રી કેશવનાન દરિય ભાઈ મોદી તરફથી તેમના સ્વ મુખ્યત્રી શ્રી હિમા મહેનના સ્મરણાર્થે ગરે વરે પ્રગટ કરવામાં આવી હતી. પ્રથમ આકૃતિની માત્ર પાંચસો પ્રત ડાખવામાં આવી હતી આ પુસ્તક જનસમાજના તથા આત્માના ધણા જ સારા અભિપ્રાયો મળ્યા હતા સાથે સાથે તેની માગણી પણ સારી આવી હતી આ વાત શ્રી કેશવનાનનાઈને ખબર પડી હતી તેમનો વિચાર ઠોઠ પલ્લુ નિસાએ બીજી આકૃતિ પ્રકાશી જનસમૂહની હિચ્છા સંતોષવાની હતી આ વાત તેમણે અને કરી અને પણ જો આર્થિક સહાયતા મળે તો મારા સ્થાનકવાસી જૈન પત્રના આડકોને જે સ્વરૂપ આપવા બીજી આકૃતિ પ્રકાશ કરવી યોગ્ય લાગી શ્રી મોદી સાહેબે આર્થિક સહાન રૂપ જાપેની કિંમતે જાણ્યો ન વ ખરીદવાનું અને આડકોને બેટ આપ્યા ઉપરાંત સ્થાને નમ્રો વેચાવી

આપવાનું વચન આપ્યું પરિણામ સ્વરૂપે સ્વ શ્રી ઉમા બહેનના પુત્ર સ્મરણ (ફેલો) સાથે સ્થા જેમ પત્ર ના ૨૮ મા વગસના આદેશને બેઠે આ ત્રણ માટે આ પુસ્તકની બીજી આવૃત્તિ પ્રગટ કરવામાં આવે છે

બીજી આવૃત્તિમાં પહેલી આવૃત્તિમાં આવેલા વિષયો ઉપરાંત 'મન્નગમ બોધચયનમાળા અને બીજા વિભાગમાં 'સત-લક્ષ્મીનાં અનુભવ વાળી નામથી જ્ઞાન રત્નજી ચિંતનદ્રુ, ધીરો, અખો, દેશન પોષક ગણપત કમીર વગેરે સતો અને લક્ષ્મીના બારણાની વૈરાગ્યપ્રેરક પદો, ભજનો વગેરે રીઝ હીક સુખ્યામાં આપ્યા છે

આશા છે કે આ પુસ્તક જ્ઞાનસમાજમાં પ્રચલની જેમ જ આદર પાત્ર મળશે

પત્રમાઈની પોળ
આમદાનાદ
તા ૨૦-૭-૬૧

સહસેરક
જીવનવાન જીવનવાદ સંઘની

મૃત્યુ-સંજ્ઞાની

અનુક્રમણિકા

નં.	વિષય	પૃષ્ઠ
૧	શ્રુત્યુ મહેલસાર	૧
૨	ચોગીન્દ્ર દેવકૃત સ્વાનુભાર દર્પણ	૨૦
૩	સમાધિ શતક	૨૧
૪	આનોપાય	૩૮
૫	મસ્તરામજી બોધ વચનમાળા	૫૪
૬	આત્મબોધ (શ્રીમં રાજચંદ્ર)	૬૮
૭	શરીરગટ (પદ્મનદિકૃત)	૯૫
૮	શરીરપત્રીય પર વિચાર	૯૮
૯	વચનામૃત (શ્રીમ રાજચંદ્ર)	૧૦૧

વિભાગ બીજો

૧૦	સત-અમૃતોની અનુભવ વાણી (ભજનો-૩૧ થી)	૧૦૪-૧૨૮
----	------------------------------------	---------

મૃત્યુ-સંજ્વની

(૧) મૃત્યુ મહોત્સવ

મૃત્યુમાર્ગે પ્રવૃત્તાય, વીતરાગો દન્તા મે ।

સમાધિબોધો પાથેય, યાવ મુક્તિપુરી પુર ॥ ૧ ॥

અર્થ — મૃત્યુના મારગમાં પ્રવેશી એવો જે તેને હીનરાગદેવ । સમાધિ મળતા સ્વ પત્ની સાથાની અને ભોવ કદના રત્નત્રયો સાથે જે પાથેન કોતા પરનો ના માર્ગને રિત મ ગાર થાય એવું મે ભાવુ આપો કે જેથી તે નિરિતે મુક્તિપુરી પ્રત્યે પહોંચી જાઉં એવી હું પ્રાર્થના કરું છું ।

દ્વાનાર્થ — મે અનાદિ કાળથી અનંત કુમરણ કોતા મમના સંતિત મરણ કરેલ છે કે જેને સર્વ વીતરાગ પ્રભુ જાણે છે એવાર મૃત્યુ સમ્ય મરણ મેના મમના રતિત મરણ મેન નથી જે મેન્વાર પશુ એવું સમ્ય મરણ કરન હોન તો ફરી આ સસારમાં મ જુનું ભાગ્યન થરાનો મગ આવત નરિ દે ના છુગ પ રાધી આ માના સમ્યક સર્વ જ્ઞાન આ ગારિત જે સ્વમાવૃષ છે અને મિયા શ્રદ્ધાન વડે દેના નાતથી પોતાના આ માનો નાસ સમજી સમ્પ્રેતથી મરણ કરવું તેને કુમરણ મહે છે વાતે મે મિથ્યા દશનના પ્રમારથી દેદને આપનો પોતાનો (આત્મારૂપ) માની આપણા જ્ઞાન સર્વ અને સ્વરૂપનો ધાન કરી અનંત પરિવર્તન કરેન છે તો દવે વીન રાગદેવ પ્રત્યે એવી પ્રાર્થના કરું છું કે મરણ સમયે મને વેલના મરણ

તથા આત્મજ્ઞાન રહિત મરણ ન જ્ઞાન, કારણ કે મર્યાદા વીતરાગ પ્રભુ
જ મ મરણ રહિત થાય છે તેમ જ પશુ સર્પ વીતરાગ અવિનાશીના
શબ સહિત સકલેશ રહિત ધર્મધ્યાનમાં મરણ આહી વીતરાગ પ્રભુ
જ શબ પ્રદણ કરી હવે જુ માગ પોનાના આત્માને મમજાતુ જુ —

કૃમિજાલશ્વતાક્રોર્ષે, જર્ઝર વેદપદ્મરે ।

મર્યમાનેન મેતન્ય ચતમ્ય જ્ઞાનવિમહ ॥ ૨ ॥

અર્થ —હે આ મન! જીવંતોની મેંડો વળેલાં ભરપુર અને
અહર્નિશ દુર્લ્ભ થતા એવા આ દેહમાં પોજરાના નાશ થયામાં ભર
ન માન કારણ કે તારુ પોનાતુ શરીર તો વિજ્ઞાનરૂપ છે ૨

જ્ઞાનાર્થ —હે આ મા! તારુ રૂપ તો જ્ઞાન છે કે જોમા આ
સર્વ પાથી Cવોત થા રહે છે (જ્ઞાન રહે સર્વ પાથી જાળ્યા
જાન છે) રાગી અમનિજ્ઞાન જ્યોતિષ અખડ અરિનામી જ્ઞાના
દદારૂપ હે છે જ્યાં આ દા કાં માસ રૂધીર આમણથી ભરપુર મન
દુર્ગંધ વિનાશક દેવ છે તે તારા અરૂપથી અન્યત જિનન હ ને કે
પૂનના કમોના સચોતથી તુ એક લેખમાં અનગાદન કરી એકમેથી
ત મન આકારે મિથિની કરેલી હોવા છતાં તારામાં આ જ્ઞાનામાં અત્યંત
એક ■ માણુ કે આ દેવ તો જુની જલ, વાયુ અમિ આદિ પદ
માણુઓના સમુદયો એકરે થયેનો એક પોડ છે કે જે વખત આવે
જાળ્યાથી પૂર્ણ થયે વિખરી જાન છે ત્યારે તુ નો અરિનામી, અખડ
અને નાનગપ હો તો એવા વિનાશક દેવના નાશ થયામાં ભર માનો
કરે છે? વળી આમળ કહે છે કે —

જ્ઞાનિન્ મય મવેત્કસ્માત્પાષ્ઠે મૃત્યુમહોત્સવે ।

સ્વરૂપસ્ય પુર યાતિ વહી વૈદાન્તરસ્થિતી ॥ ૩ ॥

અર્થ —વીતરાગ સમ્યક્જ્ઞાની ઉપદેશ કરે છે કે હે જ્ઞાની!

મૃત્યુરૂપ મ : ઉત્સવ પ્રાપ્ત થવામા હાલ કેમ કરો છો? કારણ કે દેહી કહેતા આત્મા આપણા પોતાના સ્વરૂપમા સ્થિતિ કરી અન્ય દેહાદિ ગતિને પામે છે તેમા બસનો હેતુ શો છે? ૩

ભાવાર્થ — જેમ કાઈ એક મનુષ્ય ખડેર થઈ મરેન મૂપડીને છોડી દઈ ખોળ નસેન મળેલને પ્રાપ્ત કરે છે, તે કાગ મોટા ઉત્સવ સમાન મણાય છે તેવી રીતે આ આત્મા તેના પોતાના સ્વરૂપમા સ્થિતિ કરી આ ખડેર થઈ મરેન દેહરૂપ મૂપડીનો ત્યાગ કરી નવા દેહરૂપ મળેલને પ્રાપ્ત કરેલો એ એક મોટા ઉત્સવનો અવસર છે એમા કાઈ પણ પ્રમાણની હાની તો છે જ નહિ તો પછી હાલ શાને માટે કરેલો છે? અને જે પોતાના શાયઃ સ્વભાવમા સ્થિતિ કરી પારકાને પોતાનું માન્યા રિવાજ પરનોકને પ્રાપ્ત કરેલો તો ત્યા પગ મોટા આદરમાન સંકિત વિનય ધાતુ ઉપધાતુ સંકિત સંકિત દેહમા દેહ થઈ અને મર્યાદાકરેલોમા પૂર્વમાન દેવ થયે પશુ ને અને બસાદિ કરી પોતાના જ્ઞાનસ્વભાવને બીજાકી પરમા મમતા કરી મરણ કરેલો તો એકાધિભા દેહ ધરી પોતાના જ્ઞાનને નાશ કરી જ રૂપ થઈ સ્થિતિ કરેલી પડેલો એવા તે મનીન મરેલ સંકિત હોય ત્યાગ કરી કલેગ સંકિત ઉત્સવગ દેહને પ્રાપ્ત કરેલો એ તો એક મોટા ઉત્સવનું નામ છે

સુવચ પ્રાપ્યતે યસ્માન્ દૃશ્યતે પૂર્વસત્તમ ।

મુખ્યતે રમ્ય વૈ સૌમ્ય મૃત્યુ મોતિ કુત્ત સ્વામ્ ॥૪॥

અર્થ — પૂર્વકાળમા થઈ મરેન મળપર્યાક સત્યુરૂપના દૃષ્ટાંતથી જેમ સિદ્ધ થાય છે કે તેઓને આ કુળ દેહનો ત્યાગ કરવાથી પ્રાપ્ત થયું છે તેમ સ્વભાવિ સુખ પશુ દેહનો ત્યાગ કરવા બાદ પ્રાપ્ત થાય છે તો પછી સત્યુરૂપને મૃત્યુનો શય શાનો હોય?

ભાવાર્થ — પોતાના કર્તવ્યનું કળ મૃત્યુ પ્રાપ્ત થતા માત્ર પામે

જે મરણ કે જે પોતે સ્વ ૧૦ કાર હતો જ્યારે દીધેર દોષ અને રાગ રૂપ કામ ક્રોધાદિકો ધાત કરે જનન-જન્મનાય, કુળીજ, પરધન હમણો ત્યાગ કરી પરમસતોર ધારણ કરી પોતાના આત્માને જાળવવા આપ્યું તેનું ફળ કયા જોગનામાં આસરે? તે ફળ તો સ્વર્ગલોકમાં જોગનામાં આસરે, અને સ્વર્ગનાના સુખનું પ્રાપ્ત થવું તે મૃત્યુ સમાન મિત્રના પ્રમાયોજ મરે છે તે માટે મૃત્યુ સમાન આ હવનો કાઈ પણ ઉપદેશ નથી કારણ કે આ મનુષ્ય પર્ણાવના હર્ષ દેદમાં કેવાક પ્રગરના દુષ્ણ જોગના અને કેનોક કાગ વ્યતીત કરતા આનંધ્યાન (ઉપાન) ધ્યાન (ફળ કે પાત) કરી નિર્વચ (પરુઆ) ગતિ જગર નકે ગતિમાં જઈ પડે ત્યારે ત્યાં પણ મહા જ્યાનકે દુષ્ણ જોગવા પડે છે આ કારણથી મરણનો જાન કરી તેમ જ દેહ કુદ્દેશ પરિમદમાં મમતર શુદ્ધિ કરી ચિતામણિ કે પદ્મ સમાન સમાધિ મરણો જોવા। જાન મન મમતારાન બની કુમળા પ્રાપ્ત કરી દુગતિમાં જઈ પણ ઉગિત નથી નિર્ગળ વળા નિચારે છે કે —

જોગર્માત્ દુઃસ્વસતત્ત પ્રક્ષિપ્તો દેદપહર ।

નાત્મા વિમુચ્ચતેઽયેન મૃત્યુમિપવિં વિના ॥ ૫ ॥

અર્થ — આ મારા કમરપ શત્રુએ મારા આ માટે દેદશ્પી પીજરામાં બદીવાન થયો છે આ તો માટે જ્યારે ગમમાં ઉપત્તિ થઈ તે લાગુથી જ નિશ મુખા ત્વરા, રાગ ત્રિયોગા અનેક દુષ્ણ વડે તપ્તાનમાન મિત્રિમાં પોતે એવો જે દુ તેને આના અનેક જ્યાન દુ મોથી વ્યાપ્ત થયેનાં આના દુષ્ણ દેદશ્પી બદીખાના માથી મૃત્યુનાથ રાગ સિવાય બીજું કોઈ જોવા સમાને સકિત માન છે । ૫

ભાવાર્થ — આ દેદશ્પી પીજરામાં મમત્તી શત્રુએ કરી દેદ

પદ ૧૫૧ એવો જે હું તે ઈન્દ્રિયોને આત્મિક ચર્ચા નિન્નામન પ્રકાર
 રના ત્રાસ સ ન હું નિત્ય શુધાન્તરાની વેના ત્રાસ દેધા કરે
 છે વળી શ્વાનો રામ-પતનુ એવું અને મદાર માત્ર તેમજ શુદ્ધ
 શુદ્ધ પ્રકારના પેશોનુ બોમ્બરાષ્ટ્ર તેમજ ઉર શત્રુ માત્ર નાના
 નાના પ્રકારની પરાધીનતા મેરા-ના ગી કૃષિર્મ વધિક વેપારાલ્લિ
 વડે મોગ કનેશ મદિત શ્રીન વ્યતિન કરતુ કુષ્ટો રહે તાડન
 માત્ર તેમજ મોર રચન અને અપમાનનુ સન ન વાપરુ કુદ્ધ
 પદિરાતના આધીન થતુ ધન રાગ, ની પુત્રાશ્વિના આધીન રહેતુ
 એવા એવા અને મદાન કસર બલગ સમાન દેખાથી મળુ
 સમાન મળાન મળ સિવાર હોડરવાને કેશુ સમિતિત છે ? નથી
 આ દેદને ત્યાં ત્યાં જતુ હાં ત્યાં ઉમરી થઈ જતુ બોલન કરાવતુ,
 જનપાન આનાં મરાવતુ નિા સાવરી મમાશ્વિ રિરો સાધવા
 શિન્ન મિન્ન-ગતમાનના વસ્ત્રાશ્વિરોથી બુરિન મરાવતુ આરા
 પ્રકારથી ત્રિનિ આ દેનુ મમપ્રકાર બોમ્બરાષ્ટ્ર આપતુ મવા
 છતાં પણ તે દેદ આમાને નાના પ્રકારના ત્રાસ આપે છે અને
 ભરમિત મગી પોનાના સ્વરૂપને બુનાવે છે એવા કૃતન દેથી હોગ
 વવાશુ મૃત્યુનામ રાગ રિના બીજાથી મન અશ્વ છે તે માત્ર
 હવે જાન સન્નિ દેદ ઉપથી મમનાનો ત્યાગ કરી સાવધાની પૂર્વક
 ધર્મનાન સન્નિ સકનેશ મગી વીનરાગના-ગત પૂર્વક મને સમાધિ
 મૃત્યુ નામ મગતુ શત્રુ મળુ કરે, તો મીવા મારે આ મા દેદ
 થા જ મે નદિ તેમજ દુખનુ પાવ પન ન મને કાગળ કે સમાધિ
 મળુ નામનો રાગ મોટો ન્યાય માત્ર કે જેથી તેનુ શત્રુ મળુ
 કરવાથી માત્ર અમૃત્યુનો નાશ થશે વળી વિશે મહે છે ? -

સર્વંદુ સમ્યદ પિષ્ટ, દૂરીકૃત્યત્મદર્શિમિ ।

મૃત્યુમિત્રપ્રસાદા, પ્રાપ્યતે મુગ્ધસમ્પદ ॥ ૬ ॥

અર્થ-આત્મદર્શી જે આત્મતાની છે તે મૃત્યુનામ મિત્રના પ્રસાદથી સર્વ દુષ્ણને દેવા-રાગે એવો જે આ દેવપીઠ તેને દૂર છોડી સુખરૂપ સપાને અપ્ત કરે છે ૬

ભાનાર્થ -આ સપ્ત ધાતુમન મદા અનુચિ વિનાશ દેવો ત્યાગ કરી દિવ્ય વંશિકોક દેવો પ્રાપ્ત કરી નાના પ્રકારની મુખ-સપ દાઓનું પ્રાપ્ત થવું તે સર્વ પ્રમાદ આત્મતાનીને સમાધિમણ્ણનો છે કારણ કે સમાધિમણ્ણ સમાન આ હવેનો ઉપકાર કરનારાગે બીજો કોઈજ નથી સમન કે આ દેહમા બિન્ન બિન્ન પ્રમાદનાદુષ્ણભોગ વરાપણ અને મદાન રોગાદિક દુષ્ણ ભોગવી મરણને રારણ થવું, ફરી તિર્યચ દેહમાં તથા નર્ક ગતિમા અસખ્યાન અનતમાવ મુધી અસખ્યાત અને અનત દુષ્ણો સકલ રૂપા અને જ મમત્વરૂપ આત પરિવર્તન કરવું, ત્યા કોઈપણ સરણ ના નથી આ સસાર પરિમણથી દક્ષ કરવાનાદુ કોઈપણ સમર્થ નથી ક્લમિત પુખ્તના ઉવયથી અને અમુખ કર્મના મં ઉચ્ચો મનુચ મતિ ઉચ્ચ કુન હિપ પૂર્ણતા સત પુરણો સમાગમ અને શ્રી જિનેદ્ર ભગવાનનો પરમાગમનો ઉપદેશ પ્રાપ્ત થયો છે તો હવે અદ્વાન રાન ત્યાગ સપમ સદિત અને સમ અત કુદુષ પરિમદમા મમત્વ રક્ષિત દેહથી લિન્ન જે રાા અભાવરૂપ આત્મા છે તેનો અનુભવ કરી, ભવરતિ આર આરાધનાનું રારણ મદણ કરી મથું પ્રાપ્ત થાત તો તેના સમાન આ રેનોમ્ય ભુવનમાં તણુ કાનમા આ હવેને અન્ય મિત્રમરજ નથી સસાર પરિમણથી છુટાપાડ તે સમાધિમણ્ણ નામના મિત્રનો જ પ્રલા તથા ઉપકાર છે

મૃત્યુકલ્પદુમેપ્રાપ્તે, ચેનાત્માર્થ ન સાધિત ।

નિમગ્નો જમજમ્યાલે, સ પશ્ચાત્ત કિં કરિષ્યતિ ॥૭॥

અર્થ -જે હવ મૃત્યુનામ મ મરણને પ્રાપ્ત થયો હતા પોતાનું

હસાણુ સિદ્ધ નદિ કરે તો પગી છન સસારગથી કુવામા દુખે
યકો મુ વિચલ કી સમજે ૭

ભાનાર્થ —આ મૃત્યુ જ મમા મરણનો સૌખ્ય છે તે સાધાન
કલ્પદશ સમાન છે માટે જે વાંચિત હન લેતુ હોય તે લઈ લેતુ જો
જ્ઞાન સમિત પોતાના નિજ સ્વભાવને મદ્યમુ મરી આરાધના સદિત
મરણુ કમો તો જ્વગતુ મદ્યિકપણુ ઈન્દ્રધનુ અદમિતપણુ પ્રાપ્ત
કરી પાતુ તીર્થક તથા ચક્રનીપણુ પ્રાપ્ત થઈ નિર્મલ પામશે
મરણુ સમાન ત્રિનોકમા કોઈ તા નથી તો આના દાનાનો યોગ મળે
છના વિરાગી રાજના તથા કમલ સદિત રહેતો તો વિચ નાજનાના હનરપ
નરક નિગો પ્રાપ્ત મરશે આની રીતે મરણુમ્પ કલ્પદશને ખીગાડશે
તો જ્ઞાનાઈ અક્ષયનિધાન રદિત ખની સસાર પ કુવામા દુખી જશે
માટે હે ભન્ય! તમે વિરા વાજનાના પ્રેરીયકા મદા નીચ પુરુષની
આમરી-મેવા કરો હો અનિ લોબી ખની વિરોના ભોગને અર્થે
ધનપ્રાપ્તિ માટે દિસા, જુઠા ચોરી દુષીન પરિમદમા આસન ખની
નિઘ મ આચરો હો આનુ હના વાંચિતપણુ પૂર્ણ ન થવાથી
દુખના માર્ગ મ થુ મરે હો કુદુખાઈને હોની વિદેશમા પરિજમથુ
કરો હો ને નિઘ આચ વો તથા કમો કરતા કરતા અચમ્પ મરણને
સ થુ થાઓ હા, તો એના જ સમના થા થુ કરી ત્યાગનન સમિત
વર્તમાન મ મુ ક મો તો ફરી સસા પરિજમનુનો અમાન કરી
અવિનાશી મુખ પ્રાપ્ત મો માટે પનિ જનો તો જ્ઞાન મદિત
મ મુ કરતુ ઈચિત છે

જીર્ણ વૈદ્યાદિક સય નૂતન જાયતે યત ।

સ મૃત્યુ કિં ન માદાય સતા સાતોત્થિતિર્યયા ॥૮॥

અર્થ —મૃત્યુના પ્રતાપથી દુર્લ્ભ થઈ ગયેન વૈદ્યાદિક સર્વ દુરી
જઈ નરીન દેહિક પ્રાપ્ત થવાથી સત્પુરુષ મૃત્યુને એ પ્રમારનો

જ્ઞાતાનો ઉપ માત્ર છે ને તેથી જ્ઞાની પ્રશ્નને મૃત્યુ એ એક હવેને
અર્થે જ છે ૮

બીજા અર્થ — મનુષ્યનું શરીર અદર્શિય સમય સમય છાંડી થતું
જાય છે આ શરીર પણ જ્વરાદિત નથી દિનપ્રતિદિન તેનું
બળ ધનુ જાય છે, ગતિ અને રૂપ મળીત થતું જાય છે અપર્યાપ્ત
કોઈક થતો જાય છે અને સમગ્ર નિગાનીના તાડમાનુ બધાનું સિધ્ધિન
થઈ જાય, તોયું થઈ લગતું છે અને માસાન્ધિક ગાત્ર મળી જાય છે,
નેત્રુ તેજ થઈ છે કાનમા સાલગરાની શક્તિ નિન થાય છે હાથ
પગ કામ કરવા અસમર્થવાન બને છે ચાલવાની શક્તિ ધી મદ
થાય છે ચાલના મેલના અને ઉના પાસ મે ૧ અને કંઈની
બાદુલ્લખનાઓ અનેક પ્રમાણના મેગો થઈ કરી રહે છે આ પ્રમાણે
કુર્ણુદેનું કુખ્ય કેવો લાગો મળી ભોગવનું પગ તથા તે દેહ કયાં
તક આઈ પડી જાય તે મળી સમાન દાતા સિવાય આના નિર્મય
શરીરો હોય નીતી દેહમા વાસ કોણ મળી શકવા સમર્થવાન
છે? કુર્ણુદેહમા વળી બિન્ન બિન્ન અમાતાઓ ઉત્તર ભોગવેલા પડે
છે તો તે મળી નામ ઉપમતી નિના એવી એવી જાતની અજ્ઞાતાને
કોણ જ કરી શકે? સમગ્ર જ્ઞાનીને તો મૃત્યુ પ્રાપ્ત થવાથી મોટા
હઈ ઉપન થાય છે તો દે ૧૧ હવે તુ સમનન, ત્યાગ, રીત
આત્મા સાવધાન બની એવી ચર્ચા કર કે આના અનેક કુખ્યને
બધી દે ૧૧ માર ધાણ કરવો ૧ પડે સમગ્ર જ્ઞાની તો મૃત્યુને
મોટી જ્ઞાતાનો ઉપ માત્ર છે

મૃત્યુમીતિસ્તદા વચ્ચે દેહસ્થાન સ્વયં પ્રજેત્ ।

મૃત્યુમીતિસ્તદા વચ્ચે જાયતે પરમાર્થત ॥ ૯ ॥

અર્થ — આ આમા દેહમાં સ્થિતિ કરી મૃત્યુ તથા કુખ્યને

સામાન્ય જાતે છે અને પરતોક પ્રતિ પાત્ર પોતે જ મન મરે છે તો પગથાયી મૃત્યુનો ભય કેને હોય ? હ

ભાનાર્થ — જે અજ્ઞાની જલિરાત્મા તે તો દેહમાં રિધિ કરી હુ મુખી હુ હુખી હુ મરત્યુ મ્મ હુ હુ દુઃખાવાન હુ હુ તૃણાવર હુ મારો નાશ થાય છે એમ ક પનામય માને છે અને અતરાત્મા સમ્યક્દષ્ટિ હવ તો એમ જ સમજે છે કે જે ઉપજે છે તે મરે છે પૃથ્વી જન્મ વાયુ અગ્નિમય પુરુષમય પ માણુથી જનન અને પી રૂપઉપજન આ દેહ તેનો જ મ્મા નાશ થાય છે હુ તો જ્ઞાનમય અમૂર્તિ આત્મા દોનાથી મારો નાશ પ્રધાનિય પમ થનો નથી વધી મધા તૃણ પિત્ત કષાિ રોગમય વેના પુદ્ગલને છે ન મ્મા તેનો જ્ઞાન દેહના જાગૃનાર હુ અને તેમાં હુ જ્યા અદકાર કરે હુ જો કે આ શી મા હુ એ મેજાવગા કરોને હવ હુ નથાનિ મા, રૂપ જ્ઞાનમય હુ નારે શરીર તો જડ છે હુ અમૂર્તિ હુ ન્યારે દે મૂર્તિક છે હુ અખ હુ ન્યારે દે અનેક પગથાનો એના મગન એ પિ છે હુ અવિનાશી હુ ન્યારે દે વિનાશી છે તો દે આ દેહમાં જે રોગ તથા તુષા તુલાલિક ઉજો છે તેનો જ્ઞાન દેહના જનશુનારૂપ રટેવુ એ તો મારો જ્ઞાન અભાવ જ છે પગથા મમલ-શુદ્ધિ કરી મે અજ્ઞાનત્વ મ્મ મિથ્યાત્વ છે અને જન્મ એ ધર છોડી બીજા ધરમાં પ્રવેશ કરવો તેમ આ દેહ દોગી મારા શુભ અશુભ ભાવે કી ઉપન યએન બીજા દેહમાં જવાનુ છે તેમાં મારા સ્વરૂપનો કોઈ ફા તે નાશ સલાસનો નથી તો દેવે નિશ્ચય કરી વિચાર કે મરત્યુમય તે કેને હોય ?

સંસારાશ્વચિત્તાનાં મૃત્યુર્મિત્યૈ મવન્નૃણા ।

મોદાયતે પુન છોડપિ જ્ઞાનવૈરાગ્યવાસિતા ॥ ૧૦ ॥

અર્થ — જે હવનુ ચિત્ત સંસારના પ થોમાં આસક્ત છે અને

પોતાના રૂપને જે જાણતો નથી, તેને મૃત્યુનું પ્રાપ્ત થવું તે લાઘવ્ય છે, પણ જે આત્મા નિજ સ્વરૂપો જાણી રહી અન્ય સાંસારિક પદાર્થમાં વૈરાગ્યવાન છે, તેને મૃત્યુનું પ્રાપ્ત થવું એ એક દર્શનું નિમિત્ત છે ૧૦

ભાવાર્થ—મિત્રા સ્ત્રીનના C યથો આત્મજ્ઞાનથી વિદિત દેહને પોતાનો માનનાર અને ખારા-પીરા તથા કામ ભોગાદિક દ્વિયોના વિચયના ભોગરૂપાણામાં સુખ માનનારાણા બહિર્ગત્માને મરણનું મગવું મોટા ભાગ તથા આપત્તિ સમાન છે તે એમ કહવાના કરે છે કે મારો નાશ થઈ ગયા પછી હશે ખારા પીરાના પાંચો તથા કાળ મળશે નહિ અને મરણ પડી ગયા જનું પડશે તે પણ જાણતો નથી જેની રીતે મરણ પ્રાપ્ત થશે તેનાથી પણ અત્યંત હોય છે હવે આ દેહેન જોડેન પદાર્થો તથા કુદૃષ્ય પરિવ્રજાદિકનો નયોગ સરસ માત્ર જનું રહે છે હવે હું શરણુ કેનું મરણુ કદુ અને હવે મરણના પળનાંથી બચ્યા જરાય કેમ એમ માન સકેશ કરી મરણને શરણુ થાય છે, પણ જે આત્મજ્ઞાની પુરુષ છે, તે મૃત્યુ પ્રાપ્ત થવાનો અભય નશ્વક જાણી એવો વિચાર કરે છે કે હું જેને આ દેહરૂપી દેહ ખાનામાં પરાધીન પડ્યો થોકો દ્વિયોની નાના પ્રકારની ચાખનાઓના દાઢે પી મળેન મળેન વિરોધના ભોગથી અનૃપ્ત થયો નિરતર કુધા તૃપ્તા સ્ત્રી-કિશ્કુ રોગોએ કરી ઊપજેન મદા વેનારો ક્ષોણ થઈ મળેન આ દે મા પરાધીનપણે મદાન કુખ તથા ઘેર વેદનાઓ, છટો વિરોગ, અનિદનો સરોગાદિ ભોગનો ભોગ કેનેશ રો સમય વ્યતિત કરેનો છે, તો હવે આ કેસથી છટો જતાય અને પરાધીનના રહિત મારા અનંત સુખસ્વરૂપ જ મ-મરણ રહિત અવિનાશિક સ્થાનને પ્રાપ્ત કરનારાના આ મરણુનો અસ્તર મળેન છે તે તો મોટા સુખ ભવ ના છે અને અત્યંત ઉચકારી છે આ સસારાસ કંઈનું કુખમય છે, તેમા ફક્ત એક સમાધિ મરણુ જ શરણુરૂપ છે,

બીજી રીઠી મથળે રાખીપ નથી અને તેના સિના ચાઝ મનિઓમા
અનત પ્રમાણના દુખો સળન કરવા પાયા છે તો દલે સસારવાસ
તથા તેના પાથીમાં અનિ વિરક્ત એવા જે દુ તે સમાધિ મળજી
શબ્દ અર્થ ૨૨ ૬

પુ પીશો યદા યાતિ સુદૃષ્ટય યુમુસયા ।

વદાસૌ જાયતે લેન પ્રવલ્લે પાશ્વમૌતિકે ॥૧૧॥

અર્થ—જો મારે આ આત્મા પોતાના કરેલ કર્મો ભોગવવાની
ઈચ્છા કરી પરતોડે મમન કરે છે તે મારે પચમૂલ મનથી દેહાદિ-
પ્રવલ્લ છે એને રોડી રાકવા કાળ સમય છે ૧૧

ભાનાથ—આ શરુ વનમાન આયુષ્ય પૂર્ણ થયે અને અન્ય
પરતોડે સબધી આયુષ્ય કાપાદિના ઉ ૧ આવાપર પરતોડે મમન
કરના વખતે આ આત્માને શ રાદિ પચમૂલ મનથી તેો રોડી
સમર્થ નથી આથી શ અને અરુ તો એ છે કે શ્રવે મુ ઈસાદ
પૂરે આ આરાધનાનુ શ બુ અર્થ ૩ । મમન કરવું

મૃત્યુકાલે સર્વો દુઃસ્વ દદ્મલેનુક્યાધિસમર ।

લેહમોહવિનાશાય મન્યે શિષસુસાય ॥ ૧૨ ॥

નાથ—મૃત્યુ સમયે પૂરખના ઉ ૧ થી રેઆદિ વ્યાસિઓથી
ઉત્તન થોડા દુખો સપ્તમાને દે રિત મોદબુદિઓ ભસ મરવાો
અર્થ આ નિતોબુપની પ્રાપ્તિ અર્થ લેાય છે ૧૨

ભાનાથ—લ્યાગથી આ શ્રવે ન મ ર્થ દેહ ધારણ કર્યો છે
તે વિમથા રોડીમા ન મમ મની રડી તેમા નિવાસ કરેલ છે વળી
તેમા નિવાસ કરવામા મેદુ સુખ માની એ દેહને ન પોતાનુ નિવાસ

સ્થળ માની તેમા મમતા લગાવી લી છે આ નિવાસ ધાન સિવાય
અન્ય કોઈ નિવાસ ધ્યાન તેની નગરમા આનંદ નથી પણ ત્યારે
આ દેહમા રોમાન્ડે દુખો ઉપન્ન થાય છે, ત્યારે સંપૂર્ણને તેના
મોહનો નાશ થાય છે આ ત્યારે જ તે દેહો સાક્ષાત્ દુખની મુક્તિ રૂપ
અસ્થિ અને રિનાલી દેખે છે આ તે જાગે દેહુ પૂર્ણ કૃત્તવ્યક્રમમાં
આવે છે અને ત્યારમા અવિનાશીપ ના અર્થે ઉદ્ધમી બની વિતરાગના
પ્રગટ કરે છે ત્યારે એવો વિચાર ઉપન્ન થાય છે કે મેં આ દેહમા
મમત્વપા કરી અનતમા જ મ મુક્તિ નાના પ્રમત્તા રોગ-સતા
પાદિ અને નગ્નિક ગતિઓમા અનન દુખો ભોગ્યાં અને દેવે
પશુ જે એ દુખાઈ દેહમા ફરીવાર મમત્વ બુદ્ધિએ કરી પોતે પોતાના
સ્વરૂપને જૂરી જઈતો તો પછી તના રૂપ એકિન્દ્રિયા અનેક યોગિ
યોમા ભ્રમણ કરાને અથ જ મ ઉપાજન કરા મમત્વ બુદ્ધિને
મેં દુખ આ દેહમા જ નિવાસ ખાલી, જન વાતપાત અનિસાર,
મદામિ આ અનેક રોગોનું ઉપન્ન થયા પછી વધે છે જે તે માં આ
દેહથી મમત્વપા ધરાવનારે અર્થે મોટા ઉપાર છે, અને તેમાં અને
અનિશ ધમમા સાવધાનપાત્ કરાવે છે જે દેહમા જાગિતું
ઉપન્ન થવાપણ ન હોય તો મારા તમા પરથી મમતા ધન નહિ,
તેમ જ મ જમ્મો આન ના દુ તો મોહની અધેરી' અધો
બની દેહમા સમધો જ અગર અમર માલી રહો હતો પણ ગગા
મિની ઉત્પત્તિએ અને એવન બના મો કે દેવે આ જન અરાણુ
જાગી માન ર્શન ચારિત અને તને જ એક નિમિત્તપ કા જાગી
આગવનાના ધારા ભગવાન પન્મેટીન અ જુ ચિત્તામાં માન્યુ મ્મ જુ
આરા સમયમા મો કમ્મ એક વીતગત ભગવાનનાં વચનપ અમૃત
જ પરમ ઔદિરૂપ છે રાન ગ ભગવાનના સ્વનામૃત રિના રિપ્ય
કાનરૂપ રોગજનિત માને મ્મ રાન કોઈ સમર્થ નથા ખાત્ર ઔદામિક
ઉપચારે તો માત્ર અતાના મના મ્મ હોનાપર મિચિત્તાન કોઈ એક
રોગને ઉપદ્રવ કરે પણ આ દેક કે જે અનત રોગનો હારેનો છે

તેમના હિંમત રોગનો ઉપચાર થયો તો તુ સાચક થયું ? એ-
રોગ ઉપચાર પામે પા અન્ય રોગોત્તર જનિત થાર વેળા
બોગરી કરી મરણ તો અસર પ્રતુ પો તેથી હવે ૭ મ-૧૨/૨૪
અસર પ રોગનો નાશ કરવાવાળા બ્રહ્મસાનના ઉપેક્ષા વસ્તુભૂતનુ
પાત કરુ હુ દમરો ઔષધાદિ ઉપચારો પ્રસાદના પા અ-
નિશ્ચિત રોગો મરી શકા મનનિત નથી, તો તે રોગોની
અસર પીડાથી થતા આર્તધ્યાન ઉત્પન્ન કરી કુમનિતા મારણુપ
દુધ્યાન કરુ ઉચિત નથી રોગના આવવા પર જ મેળો દર્દી મનો
કે એ રોગના જ પ્રભાવથી આ છલ્લ-જળગિન ચર્મ ગરન રોગી
છુનાપણ મગા રોગ આવશે નહિ તો પૂર્વજન કમનુ નિર્જલપણ
પણ બની શકો નહિ અને તેથી પરિણામમાં દેહરૂપી અદુર્ગમરાગા
દુખ અર્થે ખાનામાથી મારુ તત્ત્વ છુનાવુ પણ અસાધ્ય થો પણ
જો રોગરૂપ મિત્રની સખાના જેમ જેમ દેહમાં રહે છે તેમ તેમ માર
તે દેહ નિર્ણયી રાગબંધન, કમબંધન આ શરીરબંધનથી છુનાપણ
શીઘ્રતાથી થાર અને આ રોગાદિ તો દેહમાં જ રહેતી અને
તે દેહ દેહનો જ નાશ કરે છે જારે હુ તો અમૃતિક રૈન્ય
સ્વભારી અસ્થિનાલી સાત છુ આ જે આ રોગાદિ જનિત દુખ
મા જલજીવામાં આરે તેનો હુ માત્ર યાતા મેળા જાણનાર રહ્યો
એ દેહાદિની સાથે મારો નાશ થનો નથી જેમ અમ્મ તપાવે નોની
સાથે અગ્નિ પણ ધણુનો ધાર સખન મે છે તેમ હુ પણ શરીરની
સગનિની વે નાનો જાણનાર રહે રહુ અગ્નિ જે છે તે અપર્ગી
બાળી ઉ છે પણ તે મહિ ગ્રહેત આ સ જાણતો નથી તેમ અસ્થિનાલી
અમૃતિક અન્ય ધાતુમય આત્માનો રોગાદિ રૂપ અસિથી નાશ થઈ
શકનો નથી આપણા પોતાના ઉપાદાન રૈન્ય એમાં આપણો પોતાને
અન્ય બોગરૂપ જ પાવાના પરી તે તુ લાગીત જાની- ૧૫૨ થઈ
બોગરીશ તો પણ તેમથી છુનારો થવાનો નથી અમર ધરંતા ધારણ
કરી જે બોગરીશ તો પણ અર્થ તો ઊ ના નથી અપારે મને રીતે

જોતા ઉપાજ્ઞાંત કરેન કમોં અસ્ય ભાગના પન્થના, તો પત્રી
 કાયરતા તથા ખાવનાપણાં ધિક્કારી કમોંને સીધનાપૂરડા તર કરવા
 વાળી ધૈર્યતા ધારણુ = સી એ જ શ્રેષ્ઠ ઉપાર છે અને હે આ મા !
 જ્યારે જ રાગ આનંદથી ઢાપર બની જાય છે, તો વિચાર કર કે
 નકલિતિમાં આ ૯૫ કેના કેવા પ્રકારના ત્રાસો બોમની અનતીવાર અને
 અસખ્યાની વારપરમાધામીથી માથોં રિદારોં ચિયોં અને કાડ્યો ગયો છે !
 અહીંનુ કુખ તો શા વિસાનમા છે ! વળી નિર્દયગતિના મોર- ૧૭૫
 કુખો તો ભગવાન જ્ઞાનો પશુ વચનવાસાએ વણુની રાખવા સમર્થ
 નથી એના કુખો તે નિરચ પર્ણપમા પૂર્વે બોગવેન છે અનતીવાર
 અગ્નિમા બળી નાશ મળોં છે, અનતીવાર જનમા પૂળી મળા મરેન છે,
 અનતીવાર વિધનુ બળણુ કરનુ પોન છે અનતીવાર સિદ્ધ બ્યાધ,
 સર્પોદ્ધિ કરી વિારી ગયેન છે નચ્છ કહેતા અનેક પ્રભાગના હથિનારો
 વડે અનતીવાર છે ઈ બાઈ ગયેલ છે અનતીવાર સીન વે નાએ
 કરી મરણુ કરેન છે અનતીવાર ઉચ્ચ વેળાએ કરી ૨૦ જોડ્યો છે
 અનતીવાર મુઘા વે નાએ ૨૧ શરીર મૂક્યુ છે અ ૧ અનતીવાર
 તુરાની વે નાથી ત્રાદિ ત્રાદિ પોમરી મરણુ ! શરણુ મરો છે તો તેના
 પ્રમાણમા આ દેહાદિક રોમજનિન વે ના ૧૧ અણુતરીમા છે ! તો હે
 કુખ ! એમ જ સમજ આ રોમાદિક જ મારા ઉપમારક મિત્ર છે
 જો તે ઉપ આ પા ન હોન તો આ દેહ ઉપરથી મારો રોમદ ધનત
 િ અને સમજન પાર્થની આસક્તિ ઝોળી પરમાત્માનુ નરણુ પ્રદક્ષણ
 કરાન નહિ તો આ અવસરમા કેવળ માન રોમ જ માગ આગધના
 મરણુમા પ્રેરણા ધનાર મિન સમાન છે એમ વિચારી જાતી પુરુષો
 રોગના આવવાથી કનેશ ન કરતા મોહનો નાશ કરી તે અવસરને
 C સવ સમાન ગણે છે

જ્ઞાનીનોઽમૃતમળાય મૃત્યુસ્તાપ કરોઽપિ સન્ ।

આમકુમ્ભસ્ય લોલેઽસ્મિન્ ભવેત્રાક્ષવિધિર્યથા ॥૧૩॥

અર્થ—તે જ્ઞાનવીન અજ્ઞાન મનુષ્યને તો આ જગતમા મૃત્યુતાપરે । દુ ખમર અને ઓઝ પ્રકાશના આત્માપ કરવાના છે, પરંતુ સમ્યક્ જ્ઞાતી પુરુષને તો એ મૃત્યુ અમૃત તુલ્ય નિર્વાણપ ને પ્રાપ્ત કરાવવાને અર્થ છે જેમ એક માગીનો ધોળા અગ્નિમા પકાવ્યા બા અમૃતરૂપ જલ ધારણ કરી સોફે છે પણ જો તેને એ વાગે પણ અગ્નિમા પકાવેન ન હોય તો જલ ધારણ કરવા અર્થ નથી એવું તે જો એકવાર પણ તે માટીનો કાચો રડો અગ્નિરડે પકવેલ હોય તો પડી લાભો ષળ જલનો સસર્ગ ગળવા શક્તિમાન થાય છે તેમ મૃત્યુના પરસરે આ તાર સમજાવે પ્રી એક વાગે જો સહન કરાય તો અવશ્ય નિર્વાણપ ની પાતળા મેઘની શકે ૧૩

ભાનાર્થ—અત્તાની શ્રવે મૃત્યુ નામ માત્ર પણ આત્માપ કરવાના છે મરણ કે મૃત્યુના નામ માત્રથી હવે હું આ જો હવે જેમ શ્રવે નામથી કથા જાહેર હવે માત્ર ટાણુ ટાણુ કરજો એવા એવા અનેક પ્રકાશના સકલ્પો સહન અત્તાપ કરે છે મૃત્યુ કે અત્તાની કહેનાં મનિ । મા —વે દેહાદિક બાળ વસ્તુને જ પોતાનો આત્મા કહેવો છે પણ જો તાની કહેતા સમ્યક્દષ્ટિ આત્મા છે તે તો એમ જ વિચારે છે જે આયુર્કર્મોકિના નિમિત્તથી આ દેહનુ ધારણ કરવાપાત્ર છે અને તેની સ્થિતિ પૂર્ણ થશે અનસ્ય રિપુમ્તી નાશ પામશે, જ્યારે હું તો અવિનાશી તાન સ્વભાવી આત્મા છું આ શ્રુત્યું થઈ ગયેન દેહરૂપી પીજરને ડોળી અન્ય નરેન દેહમા પ્રવેશ કરવામા મારુ કષ્ટપણુ નષ્ટ થતુ નથી

यत्फल प्राप्यते सद्भिर्घृतायासमिष्टवनात् ।

तत्फल सुखसाध्य रयान्मृत्युकाळे समाधिना ॥૧૪॥

અર્થ—મોગ મોગ ખેતરે કરીને યત ઉપાર્જન કરી જે ફળ

સપુરો પ્રાપ્ત કરે છે તે જ જ્ઞ મૃત્યુના અવસરે થોડો પણ કાળ શુભધ્યાન, સદર્શમાન, સમાધિમરણ કરે તો તે જ્ઞ મુખવડે સાધી સમાય છે ૧૪

ભાવાર્થ — સ્વર્ગનું છાત્રિક પ તથા તેની પરપરાએ નિરોધ પ ને પ્રાપ્ત કરાવનાર એવા પ ન મહાનનાથ અગર થોડા તપથી દિક્ક હરી સિદ્ધ કરે છે અર્થાત્ પ્રાપ્ત કરે છે તે જ પ મૃત્યુ સમયે દેહ, કુદ્ધ્યાત્મિક પરથી મમત શુદ્ધિ છોડી બાક રહિને પીતરાગતા પૂર્વક ચાર આરાધનાનું ચાલુ કરના કહી કાવરતાપદ ત્યાગી, આપના પોતાના નામ સ્વભાવનું કેવળ અવનમન કરી મરણ કરે તો સદગ્ધ સિદ્ધ થાય છે તો તેથી પરિણામમાં રંગલોકમાં મદ્યર્થિક દેવ થઈ ત્યાંથી ચરી મોળા કુલમાં જ મ ધારણ કરી ઉત્તમ સદનનાથ સામગ્રી એકી કરી દીક્ષા ધારણ કરી આપના પોતાના રત્નનયની પૂજા પ્રાપ્ત ની નિરોધ પ ને વરે છે

અતર્ત શક્તિમામર્ત્ય ન વિયાગ નાપિ નારક ।

ધમધ્યાની પુરો મત્યોડનશર્નીત્ય મહાશ્વર ॥ ૧૫ ॥

અર્થ — જે દેવનું મ મૃત્યુ સમયે આર્ત હોતા કુખરપ પરિણામ ન હોય અને શાનિમાન મદતા મદ્યર્થો રતિ સમભાવરૂપ ચિત્ત હોય તે જ્ઞ તિર્થ ચ ના કી-સૌમ્ય પદ ધારણ ન કરે અને જે જ્ઞ ધમધ્યાન સંતમાન અનસન ના ધારણ કરી મરણ કરે તો તે રંગલોકમાં જ ની મદ્યર્થિક દેવ થાય પણ અન્ય કનિષ્ઠ પર્વત ધા પુ ન કરે એવો નિમ છે ૧૫

ભાવાર્થ — જે ઉત્તમ પુરુષ! મરણનો સમય નજીક જાણી આરાધના મહિત મરણમાં યત્ન કરે તો થોડા મરણને શમ્ય જા, પણ મરણના સમયમાં લગ્નિત-ગામરો જાણી પ્રગિઝામાં મમત ધરી આર્ત

પરિણામથી દેહ ત્યાગ કરી કુચિતિમા ન બા આવેા અવસર અનત
ભરમા પશુ કરીશાર મગધનો નથી, તેમ જ મરણ અવસ્થાએ ઊડ
વાનુ પશુ નથી તો પત્રી સાધના બની ધમધ્યાન સદિત ધૈર્ય
ધારણ કરી દેહનો ત્યાગ ૨૨

તપસ્ય તપસઙ્ગાપિ પાઠિત્વસ્ય ॥

પઠિત્વસ્ય શ્રુતમ્યાપિ પઠ મૃત્યુ સમાધિના ॥ ૧૬ ॥

અર્થ —તપનો સતાપ બોચવાનુ, મનુ પાન કરવાનુ,
ફળ તો સમાધિ કરેના પોતાના આત્માની સાવધાનીપૂર્વક દેહનો
ત્યાગ કરવો તે છે ૧૬

બાવાર્થ —હ આત્મા ! તે જે આત્મે વખત દિવિ વિાપની
વાંછા રહિત રહી અનશ્વાતિ તપ ખી છે તે અતીતમા આદ્ય
રાહિત ત્યાગ સદિત સધમ સદર્શન ન દેહની મમતા રહિત સમાધિ
મરણના અર્થ કરેલ છે અને વળી અદિસા સત્ય અચૂર્ય, બ્રહ્મચર્ય
અને પરિગ્રહિતના ત્યાગાદિ વન ધારણ કરેલ છે તે સમગ્ર શુન-
મિત્રામા રામરૂપપણુ ઊડી ઉપરખા પીરતા ધારણ કરી પોતાના
એક નાથક રાજાવનુ જ અવનમન કરી, સમાધિ-મરણ કરવાને
અર્થ કરેલ ॥ અને જે સમગ્ર શુન નાનુ પદ્ય કરેલ છે તે
સકને રહિત ધર્મધ્યાન સદિત દેહાંધી પોતે પોતાને બિન્ન જાણી
ભય રહિત સમાધિ મરણના જ નિમિત્તે રિલાનુ આરાધન વાનો કાગ
કરેલ છે પણ કવે જોતુ મરણના સમયે મમતા ભય રામરૂપ માવરતા
અને દીનતાને નહીં છોડ તો આત્મે કાગ તપનુ મરણપણુ, મનુ
પાન કરણપણુ અને અખ્યત કરણપણુ એ મર્ત્ય નિરર્થક બની
જશે તે માટે આ મરણના અવસરમા કાચિનુ પશુ સાવધાની
મિત્રા નો નહિ

‘અતિપરિચિતેષ્વવજ્ઞાનવે મવેત્પ્રીતિરિતિ હિ જનવાદ ।
ધિરતરશરીરનાથે નવતરલામે વ કિં મીર’ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—તોકમાં એવી એ- સાધારણ દૃઢતા ના છે કે જે વસ્તુનો અનિશ્ચય પરિચય હોય અને સેવન કર્યો જતા હોઈએ તે વસ્તુમાં કાને ખરી અવગત-અનાતરના ધર્મ થી ઘટી જાય છે અને નવીન વસ્તુના સમગ્રમાં પ્રેરિ ઉપજે છે આ જાન અમિદ છે માટે હે હવ તુ આ શરીરને લાગે કાગ થયા મેલ કર્યા જાય છે તો હવે તેનો નાશ થયા અને નવીન શરીરનો વાપ થયામાં જાય જમ કરે છે તેમાં જાન કરવો ઉચિત નથી ૧૭

બીજા અર્થ—જે શરીર ધર્મો નામે કાગ બોજાયેલી હોય ધર્મ સાર તથા બન રહિત ધર્મ ગયું છે અને નવીન ઉત્પન્ન દેહ પ્રાપ્ત કરવાનો અસર નહીંક દેખાય છે, તો દરે જા જમ કરવો ધર્મ આ હોય ધર્મ અથેન શરીર તો મોટું વહેતું ગમે ત્યારે વિનમવાનું જ છે, તો એમાં મમતા ધાતુ ખરી મરણ બીજાડી દુઃખિના કારણે ધર્મ મધન ન કરે.

શાર્દુલવિત્રિહિતમ્ ।

સ્વર્ગાદિત્ય પવિત્રતિમલકુલે, સમર્પ્યમાના જનૈ,
દત્ત્વા મત્કિવિધાયિતા મહુવિધ, વાન્ધ્વનુરૂપ ધન ।

મુક્ત્યા મોગમહર્નિશ પરકૃત, સ્થિત્વા ક્ષણ મળકુલે,
પાત્રાવેશવિસર્જનામિવ મૃતિ, સત્તો લભતે સ્વત ॥

અર્થ—આવી રીતે જે મનુષ્ય જાય ત્યારે બધી સમાધિ મરણમાં ઉત્સાહપૂર્વક આર આરાધનાને આરાતી મરણ કરે તે સ્વર્ગ લોક સિવાય અન્ય કશીમાં જ મ ધરતો નથી સ્વર્ગમાં જાય તે મદદિ-

દેવ થાય છે એવો નિશ્ચય નિવશ ૩ વળી અમમા અધિવ આયુષ્ય
પૂર્વના મ ૧ મુખેને બેઠવી પાડો મનુષ્ય તોડને વિશે મુન્ય રૂ
નિર્મલપ્રમા ઘોષ સોડોના ચિત્તવન રૂ ૪ મ ધાન્ય કરી
આપના પોતાના સેવક જન તથા કુટુંબ પરિવાર ખિત્તાં જનને
નાના પ્રમારના વાહના પૂરક ધન બેઠ્યાં રૂ ૫ રૂ ૬ રૂ ૭ અને
પુત્રો કરી ઉપન્યસેત બોડને બાગરી આયુષ્ય પ્રમાણ ઘોડો અમય
જૂઠીમા સપ્તમા સિદિ વીતરાનરૂપ અદ્ય કુડી, જેમનું કરવાનામે
પૂરક, સોડમા આનંદ ઉત્તમી જનો રૂ ૭ છે તેમ તે સપ્ત ૧ સમ્પત્ત
સોડમા આનંદ ઉત્તમી અપમેવ દેવો ત્યાગ કરી, નિચોળ પ
પ્રાપ્ત કરે છે

(૨) યોગીન્દ્ર દેવકૃત શ્રી અનુભવ માળા અથવા સ્નાનુભવ દર્પણ

ગુજરાતી ભાષાનરખી

શ્રી માણેખ્યાય વેવાણાર્થ લાલન

(રાગ-દોહરા)

- કર્મ કનક નિગરીને થયા સિદ્ધ મહારાજ
મન વચન કાપે કરી, વડુ તેને આજ ૧
- આર ધાનીયા કાપ કરી જોડે લીધા આર,
તે જિભવરને વદીને કડુ કાન્ય સુખકાગ ૨
- ઈન્દુ ૩ નિજ મુક્તના જાતજાયી કરી ચિત
ચત અટોતર કુ રેતુ, નિજ-પર મોધ નિમિત ૩
- જીવ કાગ સસાર આ કળ્યા અનાદિ અનત
એનન જોગી સમજથી, ભમે, ન સુખ લલત ૪
- ચાર ગનિ દુ ખથી રે તો તજ સૌ પર ભાન,
શુદ્ધાતમ ચિતન પ્રી, સદગ મિદિ થઈ જાવ ૫
- વિરિધિ આત્મા જાગીને, તજ બિગિતમ રૂપ
થઈ તુ અતઃ આનમા, ધ્યા પરમાત્મ સ્વરૂપ ૬

મિત્રા દર્શન વશ ફરી ધરે અરે મમાર,
જનન જલિગતમ કહે તે જામને સસાર. ૭

નિજ પડને અનુભવ કરી પર તણ ખાવે આપ
અતર આત્મા છવ તે, નાશ કરે ના નાપ. ૮

નિમળ નિરત, ગિરિન, સિર સિદ્ધ રિપુ મુખ સત
પરમાત્માના નામ એમ પ્રથે મ્હાં અર્જત. ૯

ગતિ જાતિ વેણિને તન, મન, જન મમાર
ધારે તે જલિગતમા જામને જનુ સસાર. ૧૦

રેદ એ ધન માન્યને જો જન પુરુષ જાણ
જાના પા આપ તું ચિત્ત મુખમણ ખાણ. ૧૧

પરમા માને આપ ને તો જલિગતમ ન જાણ
ને જો નિજ પડે તવ પોને સિર ચાપ. ૧૨

જાણ હજી મુચિ તવ ફરે એ નિજ મુખમા આપ
નિશ્ચય પામે જામન, તપે ન ફરી જાનાપ. ૧૩

મેળ સ્વભાવે નેપ છે, જામ રિભાવે દોષ
જામ મોક્ષ પરિબ્રામણે અન્ય ન કાળ કોલ. ૧૪

ને સ્વામા જાન્ય વિના, કરે જ. પુન્યાન,
જામે નેપ સસારમાં, મુક્ત ન થાય નિ ન. ૧૫

સદા આત્માજાન એ જાણ સિર મુખ દેણ,
વિવિધ ધર્મ વ્યવહારપય નિએ આત્મા જોડ. ૧૬

મુખમણને ને માર્ગજા, ઉપારે વ્યવહાર,
નિજ આત્માજાન છે, પગેરિ પ માર. ૧૭

મુદ્દ કામ કરનાં જાણ, જે રહે અનુભવ લા
આપ ના ગિરિગત ચાપ મુક્ત પ્રયસ. ૧૮

- જિન સમરે જિન ચિતવે, જિન ધ્યાવે મન શુદ્ધ
દાશુમા પામે પરમપ ઘર્ષ પોતે પ્રતિબુદ્ધ ૧૯
- જિનર ને શુદ્ધાત્મા, કિચિન બે ન જાણ
એકજ મારણ મોક્ષાનુ, ધ્યાઈ લો નિરવાણ ૨૦
- જિન જેવો નિજ વ્યાત્મા, નિશ્ચ બેદ ન રચ
એજ સાર સિદ્ધાન્તો છેડો સ- પ્રપચ ૨૧
- આતમ પરમાતમ મિત્રે, સકિન વ્યકિત ગુણ બે-
નદિતર ઉભય સમાન છે, કુ નિશ્ચ નજ એ ૨૨
- અમણિન શુદ્ધ પ્રેરે છે, લોકાકાશ પ્રમાણ,
તે શુદ્ધાત્મા અનુભવે જે વ્યાતા કે વાણ ૨૩
- નિશ્ચ લો પ્રમાણ છે તનુ પ્રમાણ વ્યવહાર
એવો વ્યાતમ અનુભવે, તે પામે જવપાર ૨૪
- લખ ચોરાશી ચોનિખા લખેા કાળ અનંત,
સમ્યક્ રત્નત્રયિ વિના થયો ન ભરનો વાત ૨૫
- શુદ્ધાત્મા ને મુક્તના જો તુ હિંદે આપ
વ્યાતમા જાણી અનુભવે તો જ એ સતાપ ૨૬
- વ્યાતમગ્ધાન નહિ જ્યાંસુધી, ફાં કિયા કેવાપ
ભટકા ત્રણે લોકમા શિરસુખ લખેા ન આપ ૨૭
- ધ્યાન યોગ્ય નિતોકમા જિનસમ વ્યાતમ જાણ
નિશ્ચયથી જિનર કહે તેમા અતિ ન આણ ૨૮
- મત, તપ સયમ દનથો મુખ કહે સિન યા
વ્યાતમાના અનુભવિના ઈઈ ન મોક્ષે જાય ૨૯
- જે શુદ્ધાતમ અનુભવે, ના સ-મ સમુક્ત,
જિનર લાખે છવ તે, નિશ્ચ થયે મુખ ૩૦

- પુત્રો પામે સર્વ મુખ, પાપે નહિ જાય,
પુત્ર પાપ તણ્યાપણ રમણ સિતરુખ થાય ૩૧
- મન તપ, સર્વમ સિવમ છે સિદ્ધારણુ જ્યાર,
નિમન કાલમ મોક્ષમ, આતમ અનુભવસાર, ૩૨
- પા ખો સો નિગલાવને, ત્યામ હરી પરભાવ,
તો જિત્તાર એવુ કહે નિમવ મોમે જાવ ૩૩
- સમજ સો નહિ તત્ત્વને વગો રૂઝવિયાર,
પચમ કાળને જાણીને દીપ કો નિરપાર ૩૪
- એ સનેહન છવ છે અન્ય અમેહન જામુ
મેનનો ખાવો સદા, તે પામે નિર્વંજ ૩૫
- ને શુદ્ધાતમ અનુભવો તણ ઉપાધિક બાવ
પામે જલદી મુખના એ જિલ આગા જાવ ૩૬
- જાણે દુઃખ અછવનો બેઠવિજ્ઞાન વિચાર,
જિલ મનિ વગ, સોસા, તે પામે જરવાવ ૩૭
- મેહન તો સર્વમ છે, અન્ય અછવ ન ગાઈ,
જિલ મુનિવ નિયમે કહે આરાખે સિદ્ધિ દોષ ૩૮
- પૂજા પ્રાઈ વેર ને પ્રીત પ્રાણી થાય
શુભ પ્રજા મેહન સદા સરખા મો જ્યાર ૩૯
- બમે કુતિરે તદાસુધી, કરે મુનના ન જ
સદ્ગુણ સ્થન ન માળમે, કરે કુમુદનો સગ ૪૦
- તીર્થ ને દેસા વિશે નિમવ દેવ ન જામુ
નિહ શુભાજી એમ કહે દેશમાં દેવ પ્રમાણ ૪૧
- તન મરિયા જવ જિલ મંદિરે મૂર્તિ ન દેવ
રાગ નિશ્ચયે જામે, જોવી જાનો દેવ ૪૨

નથી દેવ દહેરા વિશે, છે મૂર્તિ ચિનામ,
જાની જાણે દેવને મૂર્ખ લાગે જાન હામ ૪૩

ખરો દેવ છે દેદર્શી, જાની જાણે તેલ
તીર્થ દેરાનન દેવ નહી, પ્રતિમા નિર્ગમ એલ ૪૪

જ મ મરણ્યુ ધૂ અગ્ની પૂરી કર ધર્મોદ્ધિ પાન
પામીશ તું અવિનાશિના વળી સુખમય નિજગાન ૪૫

શાસ્ત્ર ભો વાંચે વળી, શિરના લુએ કેશ,
રાખે વેશ મુનિ તબો ધર્મ ન યાએ લેશ ૪૬

ગમ દેવ પરિબદ તણ, કરે સ્વરૂપ પિછાન
પૂર્વે નહી કરખી કરે, યાએ મુક્ત નિદાન ૪૭

મન ન ધો આધુ ધો, ન ધો ઇચ્છા આસ,
તુલ્યા મોહ ॥ વધે, તેથી ભગતો આસ ૪૮

જેમ રમણ મન વિવિધ, તેમ જો આત્મહીન
કાચુમા સિવ સપ વરે ન ધરે દેવ નીન ૪૯

મન ધનસમ અનિમનિતન, નિર્મલ આત્મહસ
એવો અનુભવ કર સ। જાપ કર્મનો વસ ૫૦

અધારિક ધધે રૂપા બદ્ધા જગના જીવ,
આત્મજિની સુદ્ધિ નહી, તેથી જામે સદૈવ ૫૧

દુષ્ટ ભો શાસ્ત્રો ધણી, બચુ કરે ગુરુપાસ
દ્વિતીકા સિવાર વિજી ફેકટ શિવપ આસ ૫૨

મન ઈપિથી દૂર રૂ, શી જા પછે વાન
રાગ, દેવ પૂરા જાના જાન જાન સામાન ૫૩

જીવ દેવ જો બિન્ન છે બિન્ન સકલ વ્યવહાર
તજ પર પુદ્ગલ જીવ લે તો પામે ભવપાર ૫૪

ને નર જાણે જીવે, સ્ત્રી ન કહે છે જીવ
તે નામિક જાગ્યા જામે ઘાપ દુખી સદેવ ૫૫

સ્ત્રી દીપ વિ દુધ દી ઘી પીપર ને દેમ
અધિક અન્ન ને અગિ નર જીવ જાણે તેમ ૫૬

દે આ મા જિલ્લ છે જેમ મેનુ આજાણ
પામે જીવ જાન તે નિજ પર કરે પ્રાણ ૫૭

જેમ જોમ નિરેપ છે તેમ આ મધરેસ
જુ જુ અન્ન આ મા 'જન્ય' છે પત્નેસ ૫૮

આત્મ ખાને દેદમા ને દેખે નિ જ્ય
જ મ ધરી નર પા પિરે ધારે સિરજીમૂપ ૫૯

જાનમ્મી જૈન્ય તન પુત્રમ્મ તન જ. જાણું
મુજારાગે મોદ નજી સિરજીમા મુખ માણું ૬૦

આપ આપ અનુભવ કરે તે મુ વર્તિજી દૂર
કેવન તાન પ્રમદ ખરી પામે મુખ જાણું ૬૧

જો પ જાવ જુ ન તજી દેખે આનમજાવ,
કેવમજાનન્યપ ધર્મ જાણી મોસે જાવ ૬૨

જામજાન ન જન્ય તે જેને ત્યાગે પરજાવ
સોકાનોક પ્રાણના દીગે આનમજાવ ૬૩

મુનિ તા કે કોઈ અહી ને રમજા નિજજ્ય,
શીઘ્ર મુખિ-મુખ તે નહ એમ જાણે જિલ્લમૂપ. ૬૪

વીરના જાણે જાણે વળી સામજી કોઈ
વીરજા ખાણે તાણે, વિરજે અદા જોઈ ૬૫

જી-પુત્રો ન કુળ મમ વિભજેવ દુ ખખખાણ
ને જાણી એમ ચિતરે, તે પામે નિરવાણ ૬૬

ઈંદ્ર શશિન્દ્ર નરેન્દ્ર એ નદિ શરણુ દતાર,
 આત્માને આત્મા શરણુ, મુનિ કરે એમ વિચાર ૬૭
 જ મ-મરણુ પોતે કરે, ભોમ ભોગવે આપ
 દુર્ગતિ શિવપ આપ તે, છ ધારી એ છાપ ૬૮
 જ મ-મરણુ કરનાર તુ, તેથી તજ પરભાર
 ધ્યાવો નિઃસ્વરૂપો, શિવ બના સિરસાર ૬૯
 પુણ્ય પુણ્યને સૌ કહે, પાપ કહે સૌ પાપ
 પડિત અનુભવી જા સડુ કહે પુણ્ય પળ પાપ ૭૦
 લોહ બેડી બધન કરે સોનાની પણ તેમ
 બધનરૂપી કામના બે ઘટે નહીં એમ ૭૧
 જે તુજ મન નિર્મલ છે તે તું છે નિમલ થ
 તેથી ગંગાનિ તજે, તે પામે સિરપથ ૭૨
 જેમ બીજામા વ. પ્રગટ ર મા મીજ હોત
 તેમ દેહમા જ્ય છે, યાની જાણે સોય ૭૩
 જેમ જ્ય પરમાત્મા તેણે ક નહીં અન્ય
 યત્ર મત્રથી મોક્ષ નહીં, એમ માત્ર તે ધન્ય ૭૪
 મે નમુ આત્ર પે પામ્ય જ, સાત પામ્ય ને આત્ર,
 નવ શુભુશુભ પરમાત્મા, કર તું એ નિરધાર ૭૫
 મે ત્યાગી મે શુભુ સદિત જે જ્ઞાનમ રસ લીન
 કહે જ્ઞાનર તે બરી લઈ, મોક્ષ કર્મ જરી લીધું ૭૬
 ત્રણુ રહિત ત્રણુ શુભુ સદિત રમાત્મા કરે નિવાસ,
 તે પામે શુભ સાધના, જિનર કરે પ્રમસ ૭૭
 ચાર વ્યાપ રતિ ચર્ષ જે ધારે ગુણ ચાર
 આત્મામા જે જન રમે, તે ચાએ અવિહાર ૭૮

- સગરદિનુ દરશ સરિત સદાનુ દરકુળપુખા
તે થઈ અતર આનખા ઘાયે જીવી મુખા ૭૬
- આત્મા દયન નાનમય, આત્મા સ્વરિજાન,
આત્મા સુવમ દિવન નય આત્મા પ્રવાખ્યાન ૮૦
- તે જાણે તું આપ પર, તે નિશ્ચય પરનાય
તે જ ખગે સન્ધાઇ છે, બોલે જિલ વ આમ ૮૧
- સખ્ય દયન તે જ છે આત્માનુ ઓગખાણુ,
નેનન દે નિત્યપમા તે અગિન પિત્રાણુ ૮૨
- જે આત્મા ત્રય રુપુન નીર્ધનુન્ય તે જાણુ,
તત્ત્વ મનથી મેલે નહીં આત્મા એક જ સાણુ ૮૩
- જ્યાં નેનન ત્યાં સખ્ય ગુણુ રૂપી બોલે એમ,
પ્રમાન અનુભવ આપને નિર્ભય કરે સમેમ ૮૪
- થઈ નિનન દરિય ઘડો, ખન, વય તન કરી શુદ્ધ,
એમની અનુભવ કરે ધાર સિદ્ધ સિદ્ધિદ ૮૫
- જાણે મેળની અનિધી, વાં જીવના કર્મ
સદાજ મે નિગળાવમાં તે પામે સિદ્ધર્થ ૮૬
- સમ્યક્ષ્ટિ જાણે દુનિ મનન ન ધાર
પૂર્વ જાણે ક્ષય થઈ જતાં જરૂર મેળે જાન ૮૭
- નિગળાવમાં જે રમે ના સખ્ય વ્યવહાર
સખ્ય દિટિ દોષ તે મિદ્ધ ધાય જીવપા ૮૮
- સખ્યજ અદાનન નર અજર અમર ગુણુ ધામ
કર્મ નામ તે નવ કરે, કરે નિજરા મામ ૮૯
- સમ્યક્ જાણી સમજાવળ ખગ નાની કહેવાય
તે પ્રધાન ત્રણુ પેઢામાં, સામ્ય સુનિયા ધાય ૯૦

પણ જળ જેમ ભિન્ન રહે તેમ રહે સમ્યક્ત્વવાન
નિષ્ઠ ન થાય કર્મથી આત્મ શ્રદ્ધાવાન ૯૧

જે સમતામા લીન થઈ કરે અધિક અભાસ
અધિન કર્મ તે તન કરી, પામે સિરપુર વાસ ૯૨

પરાક્રમ પરિત્ર અનિ દેખે આત્માશય
તે પરિત્ર થઈ મોક્ષ ને થાય સિરપુર ભૂષ ૯૩

અનુચિ દેશથી ભિન્ન નિજ, દેખે શુદ્ધ સ્વરૂપ
તે જાના સૌ સામ્યને સિરસુખ નહે અનૂપ ૯૪

અવરૂપ રૂપથી અગમ્યને જે ન તજે પરમાત્મ
જાણે મ્હો સૌ સામ્ય પાળુ થાય ન સિરપુર રાત્ર ૯૫

તથા કે પના જાગ સૌ પરમ સમાધિવત
આત્મ ધ્યાને લીન થઈ પામે સુખ અનત ૯૬

છે પિઞ્ચથ પચ રૂપરથ ને રૂપાનીત
નિલભાનિ એ ધ્યાન સૌ, ધ્યાવે એકે ચિત્ત ૧૭

સર્વ છત્ર છે જ્ઞાનમત જાણે સમતા ધાર
તે સામાયક જિન મ્હે, પ્રગટ કરે ભવપાર ૯૮

ગગદ્વય એ ત્યાગીને ધારે સમતા ભાવ
સામાયક આરિન તે મ્હે નિલવર મુનિરાવ ૯૯

દ્વિસાકિ તથા નિજ રમે આરિત્ર બીજુ તેહ,
છેદોપરયાનક કચુ, સિરસુખ કારણુ એહ. ૧૦૦

જે મિથ્યા મત તજ ધરે, સમ્યક્ દશન શુદ્ધ,
તે પગિદાર નિશુદ્ધિ લે, પામે સિરસુખ ભુદ્ધ ૧૦૧

સૂક્ષ્મ લોભના નાશથી, થાય શુદ્ધ પરિણામ,
તે ક્ષમ સપરાય છે આગ્રિ મુખનુ ધામ ૧૦૨

અગ્નિ ન સિદ્ધ આપ્યાને હેરાપ્યા ન મુનિ જા
 પચપ નવદારથી નિશ્ચે આદમામા જા ૧૦૩
 છે સિવમં તિલુ ને રૂ જુવ તિલ રેવ
 ઇધિર જ્યા સિદ્ધ તે છે આમા ગ્લનેર ૧૦૪
 અરૂપ આવે આમા નવમા ફે નિરાત
 તેજ શુદ્ધ પરમાત્મા બીજે બે ન જામુ. ૧૦૫
 સિદ્ધા ને રૂપ મિદ્ધને, સિદ્ધ થતા બારાન
 અતઃ આમા તે સૌ, સખ્ય મદાસાન ૧૦૬
 મુનિ મોગી ? આ ગ્લો નિજ સભોમન મજ
 પ્રાકૃત દોદા રૂપમા ત્રય સકલ સુખ મજ ૧૦૭
 તે આસવ મનામાં ખરી ખાસવ નગમ
 દિદીમા રૂપમા રૂપી, સકલ સુખનુ પામ ૧૦૮
 મદાસવ આસવ અનુસરી, સુખમનિ માણેનાથ,
 મુજરે બાસમા રૂપે મથ તત્ત્વ સૌ જાન ૧૦૯
 અનુભવસના કે મા, મોગી કેમ જામુ આજ
 રિવ જુ આ મુખ ત્રયનુ સાન તર્ક જામાજ ૧૧૦

(૩) સમાધિ-ગતક

(દોદરા)

લેત્યા અત સમન તણી પગલ મંદી પમાવ
 મારે મુખ લેણી થતા આદર એ ઉપાવ ૧
 (સમાધિ શનકના પેામા પ્રથમ સંલેખના કહે છે)

- મળીમય કનક સલેખના, કનક છુનન મન, પાડ
સલેખન મિશ્ર થા કામના, તપ, જપ, નન આચાર ૨
- મલેખના જે ભેટથી મના અંગે કપાલ
જગ મોર ૧ કામ ૥ સાચે સાધન થાય ૩
- મય મયાય સલેખના, સાચે રાખ સાચ
જે ચક્ર ૥ વનમાં એકે કામ ન થાય ૪
- એકજ મય કલેશથી પડે ઉત્તરિક દેહ
કાર્મણ દેહ કરમ અંગી નીન આગે નેહ ૫
- કાર્મણ દેહ નિવારના, કર કામનો નાશ
તોજ કરમ નિરમળ થઈ છુટે મલોનામ ૬
- કાય એશ મગી મરે, નિર્ધન તરે ન કાય
કપાય એની જની મય કનેત મિશ્ર નેમ ૭
- સસકત લેખ શરીર તો પ્રવે ન મય કનેત
સાધા ધર્મ આ દેશી હોય આયુ અવગે ૮
- સાધન ઉત્તમ આ મન્યુ મનુષ્ય દેહમા આજ
પોષણ દેહ પીજે કરવા આતમ કાજ ૯
- શક્તિ હોય શરીરની સાધન મુખી દૂર
દેહ પાડો માનની આતમ ધારી જર ૧૦
- મરી ખોલુ મનુષ્યપણુ ભર નરવાનુ નાર
દેવ નિર્ધન કે નાસ્તી લહે ન આવો નાર ૧૧
- અસાધ્ય વ્યાધિ ઉપમર્ગ કે ઉત્તરવાની ન આશ
સહન એવો ભાળના, આદરવો સન્યાસ ૧૨
- ધર્મ કાર્ય આ મયથી, નીપજવાની ન આશ
ત્યારે સજી સલેખના, છોડ કર્મો પાસ ૧૩

- રુઝિ જાન સરીરતી, યાન ન સાધન માય
મમતા મુખ દેહતી સજ સનેખતા બાપ ૧૪
- વજુ સમજ જગ્યાડી દેદ મે આનમ પાત
સમજ મ જુ રુરજુ મુ સનેખતા સા ૧૫
- અગળ પાલિત મતિવાય નેમુ દેખ મી દુ
ગમ દેખ પગિમ નહ, મામી મામી જગર ૧૬
- પ્રાતગિલ લેતુ પૂરિતુ, વર્તમાન સમમાય
આખર રોમી આવન, લે સનેખતા લાદ ૧૭
- પય રિવાઠિ ભોમ ને નહ સજ સમમાય
ઠાન પ્રાપ્ત મેલે, અતે અતર લાદ ૧૮
- પય પ્રમને પપ્પમી પયખી પાપ રથાન
અનરુન આદિ આદરી ખસું અતર ખાન ૧૯
- સાદમ આમોપામણે અગર દિવા મી ખમ
આરખિત અરિનાયમા હોડ દેદ સખમે ૨૦
- નદિ ઈર્મિત દુખા તમો, નદિ ઈર્મિતે કામ
મિત્ર મુનિ મરજુ જાન તજ નિદાન અતિચાર ૨૧
- મોહ દેદાલિ દુ કમી કરવા મન મગજુન
મુનુ મહોત્સવ મદમને કર અનુભવ અદબૂત ૨૨

સનેખતામા છે મોદ હાથે વગર મન સ્થિર યાન નદિ મા
દેહ મોદ હારી / કમવા અને આત્મવશ પલાવવા મુનુમહોત્સવ
કે છે

મુનુ અવમા મહોત્સવ કેમે / મુનુ મહોત્સવ

(દોહરા)

ઉત્સવ જન્મ ને વખતો, દિક્ષા ઉત્સવ થાય
મૃત્યુ મહોત્સવ શ્રેષ્ઠ છે, જો નિજ આત્મ ખાય ૨૩

રત્ન 'કરડ માહે લખી રત્ન અમુચ અનેક
અત સમયની આરસી, જો મુ ના આ એક ૨૪

અમુચ વણ મૂને મગે, મૃત્યુ મહોત્સવ નામ
અતરથી આરાધના, રથાપે મુક્તિ દામ ૨૫

(મૃત્યુ સમાધિમા રિધ્ન ન આવે માટે પ્રભુ સ્તુતિ,)

પ્રવર્યો મૃત્યુ મારગે આપો શ્રી જગવાન
ભાતુ સમાધિ 'જોધનુ પગેયુ મગ્નિ સ્થાન ૨૬

અતે અતર શુદ્ધ રહે, ખ્યારા સોડ ધ્યાન
આધિ વ્યાધિ ઉપાધિથી, થાઉ નહિ જો જ્ઞાન ૨૭

અતરાય આવે નરિ, આરાધનમા ફાઈ
ચિત્ત રિદ્ધેય એડે નરિ કૃપા પ્રભુની લેખ ૨૮

બાળ મરણ મે ષડ્ ક્યો વધા ના સસાર
પગિ મરણ સરણ થવા આપો પ્રભુ આધાર ૨૯

(પ્રભુ સ્તુતિ કરી પત્રી દવે પોતાના આત્માને સમજાવો

૭૧ —

હા પિજર જીવણ થતુ કૃમી જાગ શરીર
ભાગ્યે ભય શાને ધરે નિશાન તુ અશરીર ૩૦

દેહ મોહના પાશમા જૂથો ચેતન ભાન
આત્મસ્વરૂપ ન ઓળખ્યુ આ યુ દેહ મુખાન ૩૧

આ શરીર તે તુ નથી તુ તો જ્ઞાન સ્વરૂપ
દેહ વિનાશિક દ્રવ્ય છે, આ મા અમર અરૂપ ૩૨

- નહિ નર તુ નારાં નહિ, નહિ નપુસક નામ
 સન્નિધાનદ સિદ્ધિ તુ, ચોને આત્મરામ ૩૩
- ન નિર્ણય ન નોરકી ઘનના માનવ ડોન
 વિનિધ વેળ રિભાવથી, શાન્તિ સ્વભાવે હોય ૩૪
- મૃત્યુ અવસર આવતા માન મહેત્સર ચિત્ત,
 છુટતું દેક સડે મગે નચીન દેક ખચીત ૩૫
- દરલુ પદેરલુ પરકરી સજતુ નોતમ અમ
 ભય તેમા શો ભાગવો ધરવો મન ઉજ્જમ ૩૬
- તમની જૂની કુપડી વસતુ નરિન મટેન
 કર આરે આન થી શુ માને મરેન ? ૩૭
- નાની મન મુઝાન તુ યા સ મુખ તૈયાર
 દેનિય રિચિતિ છે યરી C વ કરમ અનુસાર ૩૮
- દુખાન ખાતો મગે દુઃખ તિમા અનાર
 ખાવે શુદ્ધ સ્વરૂપ તો, મુક્ત યના શી વારા ૩૯
- અનની ઉમતમા મલુ સખન મુઝાય
 યાની ખ્યાન સ્વરૂપુ ચિન ચોખેથી ખ્યાય ૪૦
- આ ભન આપુ આ મુ રૂળ પ બવમા દોન
 મૃત્યુ વિખ કેમ તે મગે ચિત્ત વિચારી જોન ૪૧
- મૃત્યુ સેવા હોય તે મન ગખી મૂલ
 મૃત્યુને મહેત્સર મલે યાન નહિ ભરનીત ૪૨
- મુખપપલે મૃત્યુ પડી કૃપાકૃપ રૂઝ હોય
 કર અનિકાગી મરણ તો મુખ સપા જોન ૪૩
- અર્ધાવ્ય ક્યો તથો હો લીન મુલુ સહિત
 તો કીર્તિ શી મરણી તજ તજ મનિ નિષીર્ત

- સઘ આપે મુખ યગનુ, મુકુતને અનસાર
 કલ્પ મૃત્યુ મિત્રનો તજ તજ કરી બચાર ૪૫
- જરા વ્યાપી હૃદય થી, દેહ પામનો દુખ,
 નિવારી મૃત્યુ મિત્ર તે આપે ઉનઁ મુખ ૪૬
- કર્મ શુભે સાધીને, પૂર્ણ પિન્નર દેહ
 એવન દુખ તેમા સહે ત્યાં પામે છેદા ૪૭
- છાંભે મૃત્યુ મરિપનિ સમય એ સંચાર
 ભર મુખી ભજનો ભનો ગળુવો સુખ દાનાર ૪૮
- ફરી ઉચ નીચ પિન્નર પુરે કર્મ કરોર
 મૃત્યુ મિત્ર પાળી પડી મુકાવે કરી જોર ૪૯
- હહો ભવે હુ કેમ કરી પામુ નહિ પ્રતિમધ
 મૃત્યુ સમાધિ રાખી બાધ ગાં સમધ ૫૦
- અવિકારી મધુ કગારો આપી સાજ અત્યંત
 અષ્ટ કર્મ અરિ ભર થકી કરમે નહી નચિત ૫૧
- આ માર્ગોનુ ધ્યાન તો સ્વ સ્વરૂપ ભગવાન
 મૃત્યુ મિત્ર આરી મગે દેશ મુક્તિ દાન ૫૨
- નહિ આતુર હૃદ્યા તણો નહિ હજીનો કાગ
 શુભ ધ્યાન શુભ મોમયો બ્યામ સ્વરૂપ રસાગ ૫૩
- થા નિદેહી શી રહે, દુખી દેહનો દાસ ?
 મૃત્યુ સમાધિ સાધી કર, મુક્તિ પુરીમા નાસ ૫૪
- મૃત્યુ કે પુમ પામીને કર્મ ન સાધન કાલ
 બુડે જ મ કુપ કીચમા મટો સાધન શુ થાય ? ૫૫
- માનસ ભરમા મૃત્યુ તે, કે પરદા સમાન
 ભર તગવાની તજ મગે મગે મોક્ષ નિધાન ૫૬

મૃત્યુ ક પુ મ મૃત્યુને, મન વધીત ઘનાર	
ભાર ભાનથી ભાવના ભવોત્તરિ ભવ દરનાર	૫૭
દર્શન ગાન ચારિત્ર તે, સમ્યક્ સીંગ માર	
સમાધિ મૃત્યુ મૃત્યુમા એક જ મોટા દુવાર	૫૮
અસકા સરીર મૃત્યુ લઈ આપે નોતમ દેહ	
નાની મન મુનિ યમે, યાના દુખનો છેદ	૫૯
દુખમય પયોય પાનગી રચાય નવા નરીને	
જ્ઞાનીને મમ્મુ યમે, અજ્ઞાની મમગીન	૬૦
સમ્મુ પતુ મિનસમ્મુ ધરી સકાર ન ધીર	
સ્વામોવાસ છાજુ થતુ ને તુ છવ સરીર	૬૧
શાન્તિ કાન્તિ જગ ધરે, ને દરિયો અચેત	
સાધા શિયિન સો અમના જગમ ચાનન ચેત	૬૨
સ્વાર્થ સર્થો સમધીનો પછી ન પૂછે ભાર	
તગોડે નિરભરથી કયા જઈ કરવી રાવ	૬૩
રોગ અસાધ્ય આવી મમે, એક હોય ત્યા એક	
અસલ્ય વેના વેતલ મૃત્યુ છેાવે છેક	૬૪
માટે દાની મૃત્યુને માને મહોસવ આપ	
સયમ ત્યાગ વિરામથી ખાલ સમાધિ ભપ	૬૫
જપન્ય દેવ અવનાર ને છિદ્રુટ સુખ રીવ	
કદી અનુકમથી પશુ ચડે, મૃત્યુ મહોત્સવે રૂવ	૬૫
વ્યાપિ રહો ને દેહમા, નસી ગહો સુખ દુખ	
સચિતના ફગ સેવા, થાય મૃત્યુ જા મુખ	૬૭
અતર આતમાને નલિ કરવો ધો કનેરા	
બહિરા મ છુદ્ધિ દેહમા ખીતો રહે હમેશ	૬૮
આત્મ સ્વરૂપ અવિનાશી છે દેહ દ્રવ્ય વિન વિન	
કમો પ અનુમારની, કાલા મહે નવીન	૬૯

જે આશ્રિત સસારમાં, મગલ થતી ભયભીત	
આખર અવસર આનંદાં, બને ખાતમ થિત	૭૦
હાથ નારા મારા થયો, ગરા ભોગ વિસાર	
કુટુંબ કુળીનો ધન ગયું ગયા ગામ ગરાસ	૭૧
અનાની એમ અતમા, ભૂતી રચપતુ ભાન	
અધોગગિને આરે ધરતો આરત ધ્યાન	૭૨
વૈરાગી સસારથી, નિજ સ્વરૂપના ભણુ	
એવો અવસર આનંદા રાખે ચિત સમાન	૭૩
ગણી જીવ આ દેહને રાખે છુટા નેમ	
સમાધિ મરણુ સરણ ગ્રાં, હું કુસળ દેમ	૭૪
ધન્ય જનમ આ જનનમાં, ફરી ન જનમે જોઈ	
ધન્ય મરણુ પણુ તેહનું ફરી ન પામે દેહ	૭૫
ભોગરી સ્થિતિ પૂર્ણી કરી કમાણી હોત	
આયુષ્ય અવધિ આનંદાં, રોડી ન સોફે કાપ	૭૬
રોના પણુ જાનુ નહીં, કરી સ્વરૂપની હાણુ	
તમના જાના તો થશે પ મ સ્વરૂપ કમાણુ	૭૭
તૈયાર રહેનું સર્વથા, મગ્નુ તરણને માટ	
અચાનક આણે આસીને કાગ દારતે વાટ	૭૮
મૃત્યુ અવસર આનંદા, ઉત્તર કમ અનુસાર	
વ્યાધિ આપે દેહમાં, નાની ગણે નિતાર	૭૯
કુખ રૂંદે દેહમાં દેહ તજ્યેથી મુખ	
ભાન કરાવી જૂનું દોરે સિંહ સ મુખ	૮૦
દેહ મોહ જાગવા યાત્રા ભાન સ્વરૂપ	
સૂચના સિંહ - માર્ગને દ દર દિ કુખ	૮૧

- ભરે દેહ દુખ ભોગવે, ચેનન ચિત્ત વિચાર,
અનન એમ આત્મો તથા, તને ન આપ લગાર ૮૨
- સદ્ગા દુખ નકં નિગો ના, તિર્થના પલુ તેમ
લુગ દુખ લુગ કાળ સમ કર સદન મણી એમ ૮૩
- દેહ શરણ નદિ છૂટે, ભવ ભવ જો નિગદ
મૃત્યુ સમાધિ શરણથી મો મરણ ભવ ત્રાસ ૮૪
- જોમ જ્વલિ લોહ પિડાયા વ્યાપિ ખમે ધણુ, ધાપ
તેમ જ દેહ સનધેયા સર્વા દુખ સત્ત ૮૫
- વ્યાધિ વધાનો મિત્ર છે કરે કર્મનો ભન
સાક્ષ કરે યુગ ગતિ થતા લે ઉત્તમ લે લક્ષ ૮૬
- કાળ મ્હા વિકરાળ છે આપે તાપ અન્યત
ત્રાપ તાપ પોકારતા, જાગરાણી સદુ જત ૮૭
- જાતી તાપ સન કરી થાય શુદ્ધ સુવર્ણ
સચિત સર્વે ભવ તત્ત્વ, મપે કર્મ આશુર્ ૮૮
- કાચો ધમે ન કામનો ભરણ નિમળ નીર
આપ ખમે લે અમનની, તરે નીને તીર ૮૯
- મૃત્યુનો આ તાપ તે સમ ભાવે સેવાપ
ગાળી ગાળા કરમનાં ભવ સાગર ઉતારા ૯૦
- નુ મને બદુ કષ્ટથી, ને રૂઝ લે છે સાધ
લુગ મળી લુગ કષ્ટથી, આને મૃત્યુ સમાધિ ૯૧
- દેહ પરિમદ કુટુંબનો મેરી મોદ તમામ
અમલ થઈ સમભારથી ભગવા આતમગમ ૯૨
- શરીર તજ ચિત્ત શાનથી, આસન રૂઝ તમન
નકં નિગો નિર્ઘની ગતિ નિવારણ થા ૯૩

- ધર્મ ધ્યાન ધ્યાતા અને, શુદ્ધ સંનિષ્ઠા સાથ
મરણ પામતો માનસી, થાય દેવનો નાથ. ૮૪
- નન તપ અધ્યાન મુનિ, અત સમાધિ ઉદ્દેશ
સુકથો અવસર એક તો, અકળજ રહો દેવેશ ૮૫
- અનાર અતિ સદાસથી જાણાય જામની રીત
દેહ સળધે જીવ તે, મની મનિ વિપરીત ૮૬
- ઉપભોગ તો અવનરા, ચાહે ચિત ખચિત
દેહ સળધે જીવ તું, તજ તજ મતિ વિપરીત ૮૭
- તજ તજ દેહ આનંદથી ભન તજ સમમાન
મૃત્યુ દેહે મૃત્યુનો, મજે સમાધિ ભાન ૮૮
- ગયો અવસર આવે નહિ, કરતા કેમી ઉપાય
ચેત ચેત ચેતન અરે, કઠિ માન વેચાય ૮૯
- આપી અધિકુ શુ કહુ, ચેતો ચેતન રાખ
મૃત્યુ સમાધિ ગ્રંથીએ સહેળે સ્વર્ગ જાણ ૧૦૦
- ચની પગથી પામતો, કરી કરમનો નારા
એ જ સમાધિ ગ્રંથીએ અતિ સિર સુખ વાસ. ૧૦૧
- ભન ભાગી મૃત્યુ તણો, કરે અરપ મકાસ
પુખ્ત ઉપદેશ આ, લે આનંદ તુ ખાસ ૧૦૨
- ઉપમહાર**
- સમાધિ સતક હાર આ, કહે ધાગ્યુ થાય
શુદ્ધ સ્વરૂપને ઓળખી સમાધિ મગ્યુ મગ્ય ૧૦૩
- કહામરણ અમુલ્ય આ સમાધિ સતક નામ
અરણ્ય કરતાં પજુ મજે, અતિ અતિ સિદ્ધામ ૧૦૪
- મૃત્યુ મરોત્સવ એ જ છે, સર્વ હિસામાં શ્રેષ્ઠ
અત સમય આરાધના ગ્યાપે મુક્તિ દે ૧૦૫

(૪) આલોચણા

આવિકા બહેનો માટે આલોચણા

રચનાર

૨૧. શ્રી પ્રાણજનન મોરારજી શાહ

- વીર શત્રુના વચનો તણા અચળા ખાધા મે અર્થ
કુક્તિ કરી મન વાગીતુ, વચ કાંધી વ્યર્થ
તે મુજ બિરહામિ દુઃખ ૧
- સાધુએ શિક્ષા દીધી ખરી, તણુમે સાડે લિ
પણ હુ વગ પથરે ખની થઈ નવ કઈ નિન્ન તે મુજ ૨
- નામે રૂપ આવિકા રહી મમા કેવળ દૂર
શુભને દીધી ખાગકી ખાધા કેક કિતૂર તે મુજ ૩
- માપ અધીકી અર્થ, નિર્ધારી ઉપ
એકેયિ સમ થઈ રહી આ શુ જોન વિરહ તે મુજ ૪
- આરી ઉપાચરે માનમા, ખાધી દેવાદેવ
સમતા ઉડી સરંની જોરો લીધા મેન તે મુજ ૫
- જોન થઈ પણ વસા પડી પાને દડિને હાથ
તજવાતુ મે આદ્યુ, આને નાખી ખાથ તે મુજ ૬
- ધર્મનો મર્મ જાયા નિના નિહા કાંધી અપાર
પરધર્મની દાપટીપમા લપગી વાર દુઃખ તે મુજ ૭
- અદા નિના તપ વ્રત મ્યો લા, લેવા ઈનામ,
હીરા વેગી શિશુ હાડકુ, ખોલુ મોક્ષ ઈનામ તે મુજ ૮
- મારે મમતે કહયા વધ્યા, ઘર સફતી મામ,
નિર્ગિ'વ વાતને કારણે, જે પાડ્યા ન્યા ત્યાય તે મુજ ૯
- આવિકા જન જોગલુ કેઈ પૂર્વના પુણ્ય
પણ મે રજા તણુ કદી, ઉનાથુ નવ તણુ તે મુજ ૧૦

- દેશી બની નન દેશનુ યીડુ કઈ કલ્યાણ
દેશ દુસ્મન સમ ની, સાર્થે અધ મગાણુ તે મુજ ૧૧
- બોલુ કઈ ને ચાતુ કઈ રાખી મનમાં મેલ,
બોગા ગિવાજને વળગી રહી, દીરી રાખે છેલ તે મુજ ૧૨
- શમિત હતા ના વાપડું, ધર્મ ક્ષેત્રમાં ધન
નરક પ્રિય લીધો હાથમાં, ખી મગજનું કણુ તે મુજ ૧૩
- સાચા બોગા કયાં કણુ ચાર્થે ગી પ્રાપ્ત
આરિકા બર એજે જાય છે તેનું રાખ્યું ના જાન તે મુજ ૧૪
- હન મુજ સ્વાથના મ પો દુખ કબિતા માય
બેઠ પાચો છુ પ લઈ, મગે નરક હાય તે મુજ ૧૫
- ગોરાળી ધાયો મે ગુપ્તદે, કીસા ચર્ચ ગુમાન,
ખપખ સપખમાં રહી જૂલી માન ને ધ્યાન તે મુજ ૧૬
- આખ થકી મે માર્ગ હિ ન ક્યું ગુર દર્શન
વાંચુ ન સુન કે શાસ્ત્ર કઈ મીનેમાં નાટ્ય વ્યસન તે મુજ ૧૭
- કાન થકી કદખી મુગી પ્યારા પ્યારીના ગીત,
શાસ્ત્રમાં ચાલુના મને જોધ આવે ખચીત તે મુજ ૧૮
- પ્રભુ સને ચાખ્યો નહિ, ગસનાથી માર્ગ નાર,
પ્રભુ મીર્તન ને સ્તવનમાં સાચાણુ મુખ દાર તે મુજ ૧૯
- ફૂન ગુના અતગતળી, લીરી મે બુ મધ
સત ચરણની રજતગુડી, નન લીરી મુગધ તે મુજ ૨૦
- કાયા કરી કુમાન મે, પર પુરુષ પનચ
જપ તપ વન નવ આપ્યો મેઓ નહિ સસગ તે મુજ ૨૧
- પગ પગ વાંકા ચાવીઆ લોટી ખરડા હાથ
અવળાઈમાં અચાઈ પગ અગ અગારે વાંક તે મુજ ૨૨

- આળપણુ જોયુ એનાં, લેખા ફેસા માય,
ધરડી થતા નહીં મધ, પશુ પરવશ કાય તે મુજ ૨૩
- ધળી કરતા તા ધનિ દેતા રિલા દાન
કુચી ફાળી મુજ પાસ તે અખન્યા કરી સાન તે મુજ ૨૪
- લોખી ઘઈ મે નવ કર્યો, આગિમ ઉદ્ધાર,
જેન શાળા આં નિદાને લાઈ પાપનો ભાર તે મુજ ૨૫
- આવિકા લાભના કામમા કર્યો રોપ અપાર
દેતા દાને મે વારીઆ, છુટ તે ખૂલી નાગ તે મુજ ૨૬
- દેખુ નજરે દુખ પામના મારા મધુ નિરય
શક્તિ છતા મનાગાડ ઘઈ ન દીધુ ન રય તે મુજ ૨૭
- ધન મારે તો ધરી રજી, ના આનુ સાથ લગાર
તોન અટકાન્યાં પાગણુ સધમા કીધો ખાર તે મુજ ૨૮
- બૂખે મરે બહેન મધુઓ અન્ન સિના લાગ્યાર,
નજરે નિરનિ નિનાગીયા, કળી નહિ તનમાર તે મુજ ૨૯
- હુ જાએ જગ સદુ જામુ, મારે ધનરથાને સ્થાન,
હુ જાએ જગ જાગીડુ, હુ જાગીધી માન તે મુજ ૩૦
- ચેડી પટારા પૂરણુ ભર્યો, ધન ધા યે ચીકાર
પાડી વાગી મારી એનડી, ઉત્તો દો ધિકાર તે મુજ ૩૧
- છાપ્પા છળ કરીને જુ મારે અતગર્હ જેમ
અતરાઈ ગિયારી શુ કરે મનમેલુ એ રોજ તે મુજ ૩૨
- અનગ અનાથ પશુનળી લીડી મે ન મલાળ,
પણ વનીવ કરનારને, ઉત્તો દીધી ગાળ તે મુજ ૩૩
- નરકખાનાં ધા આગલે આગ કુડી ને કુડ
કુર્મિય વર વગી વધ્યા, ઝેરી જતુના ખુડ તે મુજ ૩૪

જગનની જડી જુદી ગણી, દીધો દોષો* ખત
 અગાધમાં ઉતરી ગઇ, છેતપીં ભગવત. તે મુજ ૩૫
 દીકરી બની શીખી નહિ, ધરધામ અનેક,
 બેઠા શરૂ નહીં બની બાધ્યા પાપ રિગે તે મુજ ૩૬
 પગે રીઝરા કારણે પહેયો પાખો વેશ
 લાજ મૂળે કુળ ધર્મની ક્યો પામર દેશ તે મુજ ૩૭
 બહેન થઇ મે રાપીરાં કનેલ, દેખનાં બીજ,
 બાઈ બાનીને દુભ્યાં, સગમ તો સમજી નહિ જ તે મુજ ૩૮
 જનની બની જલુવે શરી બાકી ન સમજી માર્ક
 સતાનો વણસી કરે કુખ લગ્નની કમાઈ તે મુજ ૩૯
 વડુ બની રર નહ કાંધો નખરે નચાચો દમેશ,
 સાસુ સસરા સતાપીઆ ભજ્યો ગામ્જુ વેશ તે મુજ ૪૦
 સાસુ બની હુ પારિણી, વડુને દીધો માળ
 ધરની બનારી વેતરી ન મણી આપણી બાળ તે મુજ ૪૧

* * *

નસાસુ બવે દીધા દુખન રતી વડુ બુ વાર
 ગરીમ માન જેવી બાઈની ધ્યા ન આણી લગાર તે મુજ ૪૨
 રાત દિવસ રહે મૂરતી હાલ ન આયો પ્રાણ
 બેની રે હુ બની પાપણી, કાંધી દેલી દાણ તે મુજ ૪૩
 સાસુ બની મે વડુ તાડી પિયર વાટ બાનારી
 બાઝાબી બની સજા સવથી જે વેર કરાવી તે મુજ ૪૪
 સુવાનડી વડુને દમી, ઘણાં કામ કરાયા,
 ફતેરીથી પણુ હુ મર્ક, બોગ આળ ચાયા તે મુજ ૪૫

* મિત્રાનિ દુક્ક

+ ન ૪૨ થી ૪૬ સુધીના, આ પાત્ર ૫ સમાજે પોતાના
 સમજાયાં ઉમેરી છે

એવા એવા પાપ બહુ કર્યો, કરેના આવે ન પાર
 એના કાળ પછો ભોજનના શરૂ વારવાર તે મુજ ૪૧
 પાણી વાળીદુ ને રાખવું છાણ જે યા કાજ
 પર દરતે પાપ વખાણ વખાણ રાખના રાજ તે મુજ ૪૨
 પાપ મૂ જાતી બોધીને, તેના દોકડો ન દોલ
 સિદ્ધા મને સરખાઈ ધર્મ દીવો કપમ દોલ તે મુજ ૪૩
 આજ પતેસળુ* તોય પશુ આજ મજબૂરી તોય,
 કોય નેક છે, નહિ પુત્રારો મે દોલ તે મુજ ૪૪
 બને એના ઉપવાસ દો બને સામાયિક તોય,
 બને પોતે પ્રતિજ્ઞા દો પશુ મમતા તો હાલ તે મુજ ૪૫
 દોરેના આદારાદિ આપીને છુટશે સાધુ આવ્યાર,
 અજીજા પૂરો પાતરે કર્યો વિલ્પ અપાર તે મુજ ૪૬
 જવ પૂગ થવા આવ્યોએ રજા પાડ્યો પટેલ,
 તોરે સમતા નવ વસો મમતા કરી ચર્ચા નેર તે મુજ ૪૭
 ગુરૂની કુ તો કહે મજબૂતી આવી આગરે આજ,
 કામના મરે મુજ કાગજ, ઉતારો સતીરાજ તે મુજ ૪૮
 ચાહે તો પાઓ જાલીજીવી ચાહે ઘો નવસસ
 અગ ઉપાજ છે આપનાં, કુ તો આપની ખાસ તે મુજ ૪૯
 મિત્રામિત્ર મુજ દેશ મયા મુજ રજાં અતેક
 નાકી સગા અમમા આ તો અચરજ છેક તે મુજ ૫૦
 અનુભવ કરી જો આનખાં છેક સરાળી કુદે,
 ધીરે ધીરે સાથ મળે, નિર્ભયને સેર તે મુજ ૫૧
 કમોજી આપ્યા વર્તુ, રાને નેત્રી વ્યર્થ,
 હાઈ પતેસળુ પામ્યા મહે કુમનિ અર્થ તે મુજ ૫૨

- દેખે મુખે તેવું કહે, એ પર ધરણી ન રાણ,
કહના કાપા ઉખેળીએ, એમા એનો શો દોષ। તે મુજ ૫૮
- કામળ મને તો કાળજી, છો દાથથી ધન,
વનરાનો થાય નિનાસ તો, પતેસાગ ધન્ય ધન્ય તે મુજ ૫૯
- બાવા અનયો થઈ ગયા, હવે ન મરે એક,
તો તો પતેસણ પડે છે નદિનર પગાજણુ છે તે મુજ ૬૦
- મન લેવે મગી ધણી, પચ્ચખાણે પ્રીણુ,
પણ પાળવામા પામળી, થાયે કપમ ભર ધીણુ તે મુજ ૬૧
- ગેમાણી થઈ નવરી ગદી, ક્યો આળા એન
ધારી તે ભગ્ને આશરે, માગી લીધુ એન તે મુજ ૬૨
- બની ગેમાણી ન્યાતની કીડુ દે ન મ્યાણુ,
પક્ષ પાળે કોઈ રની, ચૂમ્યા રકના ,પ્રાણ તે મુજ ૬૩
- ધગર દુ તો થઈ પડી વગી શ્રાવિકા ખાસ
ભોળી ભોગણીને ભોગવી તમં પાડ્યાં ચોપાસ તે મુજ ૬૪
- ભોરાંર મુન મે મુખે રચી આ દુન રાસ
મનિન છતા જમ મેનને ઘોતા થાઉ હતાસ તે મુજ ૬૫
- હે પરમેષ્ઠિ પૂજ્ય મમ ધન્ય આપનો ધર્મ
હાવાવાતાં મે તો ક્યો પૂરો નવ જાણે મર્મ તે મુજ ૬૬
- આજ કડિ રાજમા, યોગજ્ઞાણુ ચોમાસ
પર્યાણુ કરે પારણે પૂરણુ પ્રણાસ તે મુજ ૬૭
- ગાય શીખે ને સાબજે, વરતે રાખી રિવેક,
પ્રાણુવન પ્રમુ જન્યુરો સાચી શ્રાવિમ ટેક તે મુજ ૬૮

આલોચણા

(આવક માટે)

રચનાર

સ્વ. શ્રી પ્રાજ્ઞાન મોદાજી શાહ

નોંદ—આલોચનાતુ આ કાવ્ય શ્રી પ્રાજ્ઞાનશાહજીએ તેમના
મૃત્યુ પહેલાં છેતુ મુદ્રાસીને આવક-આરિકાના બે કાવ્યો અલગ
કરેલા તે પ્રમાણે છેતુ કાવ્ય છે —૧ ગી શ્રી

રામ—૧૩

વીજાલા વચનો તથા અવગા કીધા મેં અર્થ
ધુજિ કરી મન વાગિયુ, વય ખૂંટી મેં અર્થ
તે મુજ નિચામિ દુઃખ ૧

સાધુએ શિયા દીરી ખાંડી, જમુએ સાહે નિન
પણુ દુ વજ પથર ખાંડો થયો નદિ કઈ સિન્ન તે મુજ ૨
નામે કુમા આવક રહ્યો, કામ આજ્ઞા ગુસ
દીરીનેા વીસ દોખો, તેને પરખો થઈ ખુશ તે મુજ ૩
ગાપ ગધેાધી ગયો નિર્ભયથી ખડુ છેડ,
એકેદિન સમ થઈ રહ્યો આ શું જૈન વિવેક તે મુજ ૪
આરી ઉપાશ્રી માન્યા કીધી દેનાકેન
સખા ઉઘી સર્વની, હરીયા લીધો મેજ તે મુજ ૫

- જેન થયો પગ વસ પાપો, પાપે છતિને લાય,
 નળ્યાનુ તે મે આયુ, આને નાખી બાય તે મુજ ૬
- ધર્મો મર્મ જળ્યા રિના, નિદા ગધી અપાર
 પરધર્મની ટાપટીપમા, મોલો વાર દગર તે મુજ ૭
- શ્રદ્ધા રિના તપ નન ક્યો વાડુ નેના ઈનામ,
 તારે વેચી નીધુ તાડુ જોયુ મોક્ષ ઈનામ તે મુજ ૮
- મારે મમને કલિયા વધ્યા, ઘર સપતી આપ,
 નિજીવ વાનને મારણે બે પાડ્યા જ્યા ત્યા તે મુજ ૯
- આવકનો ભર જોમવુ ઈર્ષ પૂર્વના પુણ્ય,
 પશુ મે ફર્ક તણ કદી ઉતાર્યું નવ સજ્ય તે મુજ ૧૦
- પુત્ર ઘઈ નર સાચયો માન તાન રિવેક
 નારી લઈ જોજો થયો, ધ્યા કુખ અનેક તે મુજ ૧૧
- જ્ઞાન ઘઈ મે શપિયા કરેશ દેવના ખીજ
 બધુમાં છેલું પગરીયાં, શરે સમજ્યો નદિ જ તે મુજ ૧૨
- નાથ ઘઈ નિર્જલજપતે મારો નારીને માર
 શાનપજો લીખજો નદિ ધર્મધર્મ મિચાર તે મુજ ૧૩
- બાપ બ મો પશુ બાળની લીધી નર સભાગ
 ધમનિદાના દાન રિના રાખ્યો બાળને બાગ તે મુજ ૧૪
- સસરે ઘઈ મે પાપીએ વહુની લૂટી લાજ,
 ઘોજામા નાખી ધૂન મે, લીધા પાપનો સાજ તે મુજ ૧૫
- નોખર નિમકદરામ મે, લીધી લાચ દગમ
 ગેનુ કાડુ મુક મે, ધયુ મજાજન નામ તે મુજ ૧૬
- દેશી બની નર દેશનુ મીડુ મર્ધ કસ્યાણુ
 દેશના દુઃખનથી મળ્યો ગ્રાથ અધ અગ્નણુ તે મુજ ૧૭

દોહી બની દેશ રાજની, બાજી જાણી સર્વ,
 રક પ્રગ, રખાવીને, જીનડુ સમગ્ર યુ સર્વ તે મુજ ૧૮
 લવ મુજ સ્વાર્થના મરણે રાગ રહ્યો મધ્ય,
 બે પાળો બુડપ લઈ, મગશે નરક સજ તે મુજ ૧૯
 શિખ બળો મુગ્ધાજી કીધા સર્વ ગુમાન
 શિખ મ નાન અરણે મુખી ગ્લો છેક અનાન તે મુજ ૨૦
 આખ થકી મે કોઈ નિ ન મુજ ગુર્યન
 વામ્યુ ન મુજ કે સાચ કઈ પ્રિયમાત્રી પ્રસન્ન તે મુજ ૨૧
 કાન દઈ કચળી સૂગી પ્યાગ પ્યારીના ગીન,
 સાચ મ્યા મજુના મને જાણ આવી ખચીન તે મુજ ૨૨
 પ્રતુ રસ આપ્યો નદિ, રમનાથી કોઈ વાર
 પ્રમુ-કીર્તન કે રાનના સાચરણ મુખાર તે મુજ ૨૩
 ફૂલ ગુનાન અતગણો નીરી મે નડ મધ
 સતચરણની રાજની નવ લીધી મુખધ તે મુજ ૨૪
 કાપા કરી કુરમાન મે, પરનારી પનમ
 જાપ તપ નન નવ આ રી મેળ્યો નદિ સસમ તે મુજ ૨૫
 વેપારી થઈ મે બુ લખ્યા કુનામા ને લેખ,
 તોના માપ નાજવા લગ્યો આન બેખ તે મુજ ૨૬
 બોલુ કઈને ચાલુ કઈ, કરી માનમા બેન,
 મોર લખાને સદાન દહિ મગ્જે મે કમ મેન! તે મુજ ૨૭
 નીચ સગે ગરી સ્વાર્થને સાધ્યો મારી રાક
 નરક દિગ્ધિ લાધી દાવમા બોલુ નરગક નાક તે મુજ ૨૮
 હુમ્મ છા નન બાધી શક્યો, મર્મ લેત્રની પાગ,
 રક ગમે છૂરી વાવરી કઈકે માલ્ય કુચાન તે મુજ ૨૯

વેા ને વેરા વધારિયા નાન્વો નીચને દાસ
 ઘોડા પૈસાનો કારણે ભરી નરકની બાથ તે મુજ ૩૦
 રાગ પણ વાકા ચાનીયા લોકી ખરડ્યા દાસ
 અવળાધમા અથડી મળ્યો અમ અગરે રાક્ષ તે મુજ ૩૧
 બાળપણુ ખોયુ ખેરમા, જોખન રોજેઠુ માંધ
 ધાપણમા ડાલ્યો થયો, ખણુ ચાને ન કાન તે મુજ ૩૨
 સ્ત્રી કરતીતી ધર્મને, દેવી રિયાતન,
 કુચી હતી મુજ પાસ તે, અટખરી કરી સાન તે મુજ ૩૩
 લોભી થઈ મે નર દરો, આવડ્યો ઉદાર
 જૈન શાળા આં નિદીને લયો પાપનો ભાર તે મુજ ૩૪
 આવક લાભના કામમા કરો રોપ અપાર,
 દેના દાન મે વારિયા છડુ તે કાળી વાર તે મુજ ૩૫
 દેખુ નજરે દુખ પામના મારા બધુ તિપ્પય
 શમિત લાગ મગગાડ થઈ, દાન દીધુ ના રમ તે મુજ ૩૬
 ધન મારુ તો ધરી રહ્યુ નાન્વુ સાથ લગાર,
 તોય અમ્મચા પારણા સધમાં કીધો ખાર તે મુજ ૩૭
 જૂએ મરે મારા બધુઓ ધધા વિગુ લાચાર,
 નજરે નિરતિ નિહાગિયા કયો નવ તરનાર તે મુજ ૩૮
 હુ જન્મે જગસુ જન્મુ, મારે ધન સ્થાને સ્થાન,
 હુ ગક્યે જગ ગકીયુ, હુ જાનીયો રાત તે મુજ ૩૯
 પેદી પમારા પૂરણુ લયો ધન ધા યે ચિકાર,
 પાડા વાળ્યા મુજ બધુઓ, કિયો ઈ પિકાર તે મુજ ૪૦
 છાંપા છળ કરીને કુ મારે અતરાય જોગ
 અતરાય ખીચારી શુ કરે મન મેનુ એ રોગ તે મુજ ૪૧

ઉપદેશઃ થઈ પેઠે કારણે પાડ્યો નવ આચાર,
 હોમે બધાને બોળ્યા રિતે બોલ્યુ નાવ તે મુજ ૪૨
 કીયો ન લવ ઉપદેશ શુભ, શ્રમ લઈ શાસ્ત્રાભ્યાસ
 મા કે મો માલ્યુ મને બનતા સર્વે વસ તે મુજ ૪૩
 શુભ થઈ એમે હોમે કરી કોઈ ધનીનુ પા
 તાન સમાધિ નેવે મુજી ભુલ્યો ભુલ્યાયા સર્વ તે મુજ ૪૪
 અપગ અનાય પરુનશી લીરી ન મે સલામ,
 અપગ પરુ રખામને દીધી ઉનદી ગળ તે મુજ ૪૫
 નરકખાના ધર નામણે ખાળ કુદી ને કુડ
 દુગ ધ દ વળી વખા, ઝેરી જલુતો શુડ તે મુજ ૪૬
 જગનની જગીશુદી ગળી દીયો 'દોડકો' ખત
 અષ્ટદશામા ઉનદી મોઝે છેનાઈ કમરત તે મુજ ૪૭
 પાપ કરુ જાગી ભેદને તેનો મેકકો ન હોય
 શિક્ષા મને સગારથી ધર્મ નોય કચમહોન તે મુજ ૪૮
 આજ પરુષણુ તોય પરુ સવલસરી તોય
 કોય પેઠે છોડ નહિ છુકારો યે દોન તે મુજ ૪૯
 બને મોખા ઉપવાસ હો બને સામાયિક તોય,
 બને પોષો પ્રતિક્રમણ હો પરુ ખમતા તો હોય તે મુજ ૫૦
 બન પૂરો ધવા આવીયો રહ્યો પાડ્યો પટેલ
 તોય ન સમતા દિનમા વમી ખમતા કરી ગઈ જોર તે મુજ ૫૧
 ગુરુજી હવે તો હુ જળમગો આગ્યો આશરે આજ,
 કામળ કરો મુજ કાગળુ ઉગારી મારાજ તે મુજ ૫૨
 ચાહે તો પાડ્યો જડીશુદી ચાહે ઘો વનરાસ,
 અગ ઉપાસ છે આપના હુ તો આપનો વસ તે મુજ ૫૩

મિત્રામિ દુક્કડ લેના ગયા મુજ વર્તે અતેક
 નારી સગતા અગમા, આ તો અચગજ છેક તે મુજ ૫૪
 અનુભવ કરી એ આનમા, છોડ સરાગી ફોર
 ધીરે ધીરે સૌ સારુ થશે, જિન દેને સેવ તે મુજ ૫૫
 કસોજી આખા વર્તિનુ, રાખે જૈની વ્યર્થ,
 ઉગડે પત્નેસણુ પર્વમા, મરે અન્યમતિ અર્થ તે મુજ ૫૬
 દેખે સુપે તેડુ હે એ પર ધરગો નહિ રાપ,
 મજિના કાપા ઉમેળાએ એમાં એનો રો દોલ તે મુજ ૫૭
 કામગ બને જો કાગલુ, રૂટે લાયકી ધન,
 નરાનો ધાન રિનાશ તો, પડુંપણુ ધન્ય ધન્ય તે મુજ ૫૮
 આના બનથી ઘઈ ગયા હવે ન કરુ એક
 તો તો પડુંપણુ પર છે નદિનર પગોજી છેક તે મુજ ૫૯
 નત લેવે જરો ઘણો પચ્ચખાણે પ્રવીણુ
 પણુ પાળવામાં પાંગળો આમે લાન કરમ દોલ તે મુજ ૬૦
 રોક બની નાન જાનતુ ગ્રીધુ કઈ ન કરાણુ
 પમ પાડી હારે રલો ચૂરમા રકના પ્રાગુ તે મુજ ૬૧
 ગાદી પર ગુરુએ મને ચાપો આનક ખાસ,
 સધ સુધારો મે નર કયો તર્ક પાડ્યા ચોપાસ તે મુજ ૬૨
 મોરાર સ્થા મે મૂરખે ત્વી આ શ્વર રાસ
 મનિન જા જ્ય મેનને ધાન યાહિ હનાશ તે મુજ ૬૩
 હ પરમેશ્વરી પૂજ્ય મમ ધન્ય આપો ધર્મ
 કાતાવાના મે તો કરી, પૂરો નવ જાગુ મર્મ તે મુજ ૬૪
 આજ કઠિ રાગકોટમા એમળીનાણુ ચોમાસ
 પડુંપણુ હરે પારખે પૂરણુ પ્રાણાભાસ તે મુજ ૬૫
 ગાય લીખે ને સાબરો વરતે રાખી રિવેક,
 પ્રાણજનન પ્રતુ જાણુગે, સાચી આવક ટેક તે મુજ ૬૬

શ્રી હવરાસીની સજ્જાય

(ખાસ કરીને જૂતમગે કરેલા પાપની આહોયણા)

[ચોરાસીની પુત્રી અને દધિરાજન રાજની સખી પદાવતીના નામથી સમસ્ત સજ્જાયે આ આનોયણા રચી છે તેની કૃતીક ક્ષીદીઓમા પાઠને ૬ પૃષ્ઠ ૭૮ કુક નથી]

હવે રાણી પદાવતી હવરાસી ખમાવે
જાણુપણ જાણ દોરિયુ એણી વેળાએ આવે

તે મુજ નિઝામિ કુકા—૧

જન અનતાએ કરી અરિદતની સાખ

જે મે હવ વિગધિયા ચોરાસી લાખ. તે મુજ—૨

સાત લાખ પૃષ્ઠીનણા સાને અપકાપ

સાત લાખ તેહગાના સાતે વળી લાખ. તે મુજ—૩

દશ લાખ પ્રત્યેક વનખનિ ચોર સધારણ સાર

મિ ત્રિ ચોરદ્રિય હવના બળે લાખ રિવાર તે મુજ—૪

દેવના નિર્ણય નારની ચચાર લાખ પ્રકાસી

ચો લાખ મનુચના એમ લાખ ચોરાસી તે મુજ—૫

આ જવ પરલવ સેવિરા મે પાપ અગાર

ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી પરિકર દુનતિના ધનાર તે મુજ—૬

હિસા કાધી હવની, જોત્યા મુસવા

દોષ ન તાદાનના મેથુન ઉમા. તે મુજ—૭

પરિકર રાખ્યો કારમો કીવો કાષ વિગેર

માન માયા લોભ મે કર્યો વળી રાગ ને દેવ. તે મુજ—૮

કલેસ કરી હવ દુખ્યા દીધા દુઝે કલક,

નિદા કાધી પાસી રનિ અરનિ

ચાડી કાપી ચોનરે, કીરો ચાપલમેલો
કુચર-દેવ કુંધર્મી ભલો આરયો ભરોસો તે મુજ—૧૦

ખાણુ પીસણુ ગારના આરભ કીધા અને
શધણુ સિધણુ અગ્નિના, પાપ લાગ્યાં વિરોક તે મુજ—૧૧

વિક્રયા ચાર કાપી વળી, મેચ્યા પચ પ્રમા
ઈત વિરોગ પામિયા, રન વિંખરાદ તે મુજ—૧૨

સાધુ અને આરખણા, નન લઈને ભાગ્યા,
મૂળ અને ઉતરતણા મદાદુણુ લાગ્યાં તે મુજ—૧૩

સુરાવડ દાણુ ધણુ, વળી ગળાચા મર્લ
હવાણી દોળ્યા ધણુ, ભગાચા શીયગતન તે મુજ—૧૪

ખાટકીના ભવે મે કીધા, જીવના નધ ને ખાત
અગિમાર ભવે ચરકના મારો લિ ને રાત તે મુજ—૧૫

કાણ મુલ્લાને ભવે પદરા મન કોર
જીવ અનેક જાએ કમો, કીધા પાપ અધેર તે મુજ—૧૬

માછીગર ભવે માછલાં જાચા જળસ
ધીવર બિન્દ કાળી ભવે મૂગ પાપિયા પાસ તે મુજ—૧૭

કાટવાગ ભવે મે કીધા, આકરા કરે દડ
-બદીવાન મરાવિના, કોરણ છગી નડ તે મુજ—૧૮

પરમાધામીને ભવે દીધા નારમે દુખ
-છેલ ભેલ વેળા, તા ન અનિ તીખ્ખ તે મુજ—૧૯

કુભારને ભવે મે ધણાં, નીભાડા પકાચા,
-તેની ભવે તલ પીરિના, પાપે પીડ ભરાચા તે મુજ—૨૦

હાગી ભવે હળ ખેડિયા ફાડ્યા પૂખીના પેટ
-સનિચુ-કીધાં ધણુ દીધા બગદ અપેટ તે મુજ—૨૧

- માળીને બેઠે મેલિયા, નાના વિરિધ જુદા
—મૂળ પત્ર રજા રૂપનાં લાગ્યા પાપ અવશ્ય તે મુજ—૨૨
- અધોવાઈલા બેઠે, બારી અદીરા બાર
ખોલી બેઠે કી : પડ્યા, આખી ન દયા સમાર. તે મુજ—૨૩
- છીરા બેઠે જાન છેવડો ફગી ગમજુ પાસ
—અગ્નિ આરબ દીધા પછા, પાતુરો અભ્યાસ તે મુજ—૨૪
- શરપણે રજા મૂળના માથો માણસ જુદા,
માસ મરિયા માખણુ લખ્યા, ખાધા મૂળ તે જુદા. તે મુજ—૨૫
- ખાણુ ખાણુવી પાતુરી, અણમળ પાણી ઠેર્યા
જગજગુ વિનાલીને, અગ્નિ નીરજ સિંચ્યા તે મુજ—૨૬
- અગારકર્મ દીધાં પજા, ધરમે દગલ લીધાં
સખ ખાઈને ધમના, ધન અખજ દીધાં તે મુજ—૨૭
- મિત્રી બેઠે હર મન્યા, મરોળી દત્તારી
મૂળ ગમાર તણે બેઠે, મે જૂ વિખ મારી. તે મુજ—૨૮
- ભા મૂળ તણે બેઠે એકવિ ધવ
જાર ચણા પછી રોગ્યા પાડતા રીત તે મુજ—૨૯
- સાપ વિછી સિદ્ધ મીના સકરા ને સમજી,
દિસક જીવણે બેઠે રિસા મધો સમજી તે મુજ—૩૦
- ધોળીના બેઠે મે પછા જગજગ સદાપી
કૂપીના બેઠે રકને, દાન દેના નિવાપી. તે મુજ—૩૧
- સુદારના જાત મે ક્યા, પડ્યાં સુભ અપાર
કાચ કાળી ને પાત્તા તિશ્તુ તરાર. તે મુજ—૩૨
- વશિષ્ઠના જાત મે ક્યો, ક્યા લેખ લખાયા,
એધુ આપી અધિકુ લીધુ ખોટા માપરખાયા તે મુજ—૩૩

ઝોડના ભર મે કપાં, ફેરા વાન ખોતબ્યા
 સરેતર ગળાવિયા, વળી ટાકા બધાબ્યાં તે મુજ—૩૪
 દાથીના ભવને વિશે, રત્નો કામમા લીન
 બગવાના ભવે મે ધણા, માર્યા જળમા મીન તે મુજ—૩૫
 માળીના ભવે મે ધણા લીલા ધાસ જ કાપ્યા,
 પાડી Cછેરી હોસથા, ગાલ પાડાને આપ્યા તે મુજ—૩૬
 ભર અનત ભમતાં થકા કીધા કુડુન સબધ
 ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસિરુ તિણુશું પ્રતિબધ તે મુજ—૩૭
 ભવ અનત ભમતા થકા, કીધા પરિમહ સબધ
 ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસિરુ, તિણુશું પ્રતિબધ તે મુજ—૩૮
 ભવ અનત ભમતા થકા કીવો દેહ સબધ
 ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસિરુ, તિણુશું પ્રતિબધ તે મુજ—૩૯
 એમ આ ભવે પરભવે કીધા પાપ અગણ્ય
 ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસિરુ, કરુ જ મ પવિત્ર તે મુજ—૪૦
 એવી રીતે આનોખણા, કરગે ભાવે જોહ
 પાપ કમથી છટશે, લેશે સિવપુર વેહ તે મુજ—૪૧
 રાગ વેરાડી જે સૂણે માપ સુદર ટાંગ
 સમયસું ર કહે પાપથી, છટે તે તલકાળ તે મુજ—૪૨

(૫) મસ્તરામજી બોધવચન માળા

- જુન આમણ કુ પડેના ત્યાને ચિત આકાશથી જડ્યો આમે
ચિત રોડે સાધનમે લામે “મસ્તરામ” અનુભવમે ભગ્ન. ૧
- રામ ભગ્ન અતર લો લાવે ગિત ભગ્ન અવ રિવા આવે
જુન પનટ કર અવ દો ભવે, “મસ્તરામ” નિગમ પ. પાવે. ૨
- ખરી વાનમે કમુ બેડા જુડી રામ રસાયણ પી લે જુડી
તો લક્ષ્ય ચો ઈથી ભવે જુડી ‘મસ્તરામ’ કંઈ માયા જુડી ૩
- ત્યાગી તો નિસરે ધરનાદેર ધરમાં તો બેસી રહે કાપર
સસારી ધન ધામ સમારે, મુખા પંડી નીચે ધરનારે
‘મસ્તરામ’ કમુ કાજ બીચારે ૪
- એક દેખ્યો જનનાનો છોરો, સ. નિમે મગણ્યો ડોરો
રાત નિ તો ભગતો પોરો ‘મસ્તરામ’ મહે આવને ઓરો ૫
- છોરેમે નદિ મર્યો મોગે ડોરે મગણ તાલે લીરો
પેએ તો બરિયો મિરા, ‘મસ્તરામ’ કહે આખેથી દોરો ૬
- વે. જાડી રિહાન બન્યવે અવિવા લેઈ નરખે ભવે
વિવા અવિવા જુડી ભવ તો ડેરામે ડેરા દરસાય
“મસ્તરામ” કુલ જી ૧ ના ૭
- વિધી નિરોધ બહાવ તગોરે દેડ વિવા અવિવા ધરી સમેટ,
અજ્ઞાસ્મિની બાપી બેટ, મસ્તરામ પહોચી મયા દેડ ૮
- માનામાં છે જાઓ ઝેર કરે સ. એ કાગો ડેર
જુન જીવને માયે વેર કરે ધીગાણા આડે પેર
‘મસ્તરામ’ ને લીના સ્થેર ૯

- એક દેખીયો મોટો સોફેર, ઇત ભુતો પોતાનો ઘેર,
છોડે દોસ્તી તોડે વેર, તો સગગ સુતર આપણે ઘેર,
“મસ્તરામ ને લીલા લહેર ૧૦
- ભજનનાં બાવે સમગર, જીતી લેવે જમણી વેર
ગાન ગુણિની આવે નેહેર ‘મસ્તરામ’ ને લીલા લહેર ૧૧
- અતરજામી અતરમે મોને, જાકે કટાક્ષે ભદ્રાંક ડોને
ધુપી રહો માયાને એણે કાટી ઉપાવે કાથ નહિ આવે
‘મસ્તરામ’ કળી ન્યૂન પાવે ૧૨
- રામ ભજન અતર લો લાવે તો અતરજામી અતરમે પાવે
બહાર બહતી કાથ ન આવે ‘મસ્તરામ’ તો કહી સમજાવે ૧૩
- રામભજન ગુપ્ત રસ આવે, સકંપ વિકંપ રાખી રાખે
તો હોય નિરમય બધ નહિ જાકે ‘મસ્તરામ’ કે સાધન પાકે ૧૪
- મન પરપચી પરપચ ઉઘાવે મન ભાગી જાવે કાથ નહિ આવે
સત્ પુરુષ મનકુ ધર લાવે, ‘મસ્તરામ’ તો કળી સમજાવે ૧૫
- ઉચ નીચ તો ગને કહુ, ઉચ નીચ તો કુનો ક
કુ મુનીશ કુ છુ વક્તા મસ્ત વચન વેળે લખતા ૧૬
- અનસ્યહે પાણીમે લીટી, કાગ તપાસી રહેા છે ચીઠી
માયા ન છુ નજરથી દીડી, મસ્તરામ કહે માયા મીડી ૧૭
- માયા જાણે કાળી મુની સસારીના ધરમે સુતી
મિત્તી પૂજે કરે અસ્તુનિ, ત્યાગી મારે તેને જુની
‘મસ્તરામ’ મ્હે લાગ રે કુતી ૧૮
- ને પુરુષ પર માયા ગાળે, એચ લગોટી ઉનારે રોપી
બડેબડે મસ્તરામ લોપી, ‘મસ્તરામ’ ઉગા પગ રોપી ૧૯

- જળ્યા જળ્યા કોઈ દેખ્યા પોષ્ટ સારમે માયાની ચોપ
કચન કામની છુ ન દોષ્ટ ' મસ્તરામ કોઈ નીકળ્યા સોપ ૨૦
- અધારિય તો મુખથી કહે છે કહે માયાને મોટી,
કાયા છુ માયા નહિ છુ છુમે જલ લગેટી
નારી આવે શીશ નમાવે જલે ચરણ પનોટી,
' મસ્તરામ ' કહે આ જળમાં, માયા ' હે સૌથી મોટી ૨૧
- નીચી બેઠા ઉચી રણી, ત્યાં પુત્રી અદનુત રણી
હરી જગતને છે મુખ દેણી,
' મસ્તરામ ની જાત હે સાચી, ' ફેર જાત મન પૂજો પાછી ૨૨
- જો પુરુષને વગળી મુઠ તે તો આવે અધી ધૂડ
ખાપડીઓ તો આવે ધૂડ રાત દિવસ તો બોને ફૂડ,
' મસ્તરામ કી વાણી મૂ સમજે નહિ જા કામી મૂદ ૨૩
- નારી જણે નરકનો સાજ, અતરમા રિત્તની દાઝ
ધુધટ તાજે લોકની લાજ બીજાકચો મુકિતનો કાજ,
' મસ્તરામ ' બોલો મહારાજ ૨૪
- નારી જણો નરકની ખાશી મોટી રવા હે સરવે પ્રાણી,
નિચે કરે મુકિતની દાણી ' મસ્તરામ ની મુશુને વાણી ૨૫
- એક જગતમે દેખી નારી બીજાથે દેખો અન્યારી
નરકે તો પેટી બલિયારી, બેગો તો લઈ ગઈ અન્યારી
' મસ્ત ' બોલીયા જયન વિચારી ૨૬
- જણી ગળી કોઈ દેખી નાર મન ફીરે જી દારોપાર,
જીતી નહિ આ છિદાર બાણીગણી સુળીનો સાર,
માયા ઉપર જમનો માર ' મસ્તરામ બેચા નિરધાર ૨૭
- ખરેખરી અધાની બેટી સર્પા' ગુનાથી ઉતરી હડી
કામી પુરુષને જઈને બેટી ' મસ્તરામ ' કહે રહેજે છે ૨૮

- સૌનાં એકે મુળદ્વારા, માડી ચને રૂધીરકા ધારા
કાગી જ મે કાયા ઉતારા, “મત્તરામ” તો સૌથી ન્યારા ૩૦
- ખરી ખાત નહિ સમજે મુરખ કુણુ દિદુ ને કુણુ હે તુરક
કાયા છ પાણીનો મિદુ, પ્રાણ મુસનમ્બન નહિ હે હિદુ
‘મત્તરામ’ ભજ દૃપાસિદુ ૩૧
- ઉચનીય કુળ સૌનો મુતર, ઉચી જાતિ કાંધે મુતર
પીતા નાની ગાંઠો પુતર, મત્તરામ કહે આગે ઉતર ૩૨
- અલ્લવેના અલ્લરૂપ હે તજે જગત કો ભોગ,
બ્રાહ્મણ સોઈ જાગીએ, સાધે આત્મ જોગ
ચાર વેનો પાણ કરે ચાર મન નહિ ક્યો નિરાધ,
આશા તૃપ્ત્યા નથી હોતો બ્રાહ્મણ વે નિરાધ ૩૩
- ભારા જાણે ન પારસી, ભાણે નહિ ગીરવાણુ,
રામભજન રમ લાગી રથો, ને પકડ્યો પદ નિરાણુ ૩૪
- ધરમ બ્રહ્મ જો સુખિયા ધાય તો વે પ્રણાણ નિરજા હો જાય
ધરમ ધ્યાનમે રાખી પ્રીતિ ‘મત્તરામ’ કહે પાગો નીતિ ૩૫
- અરિયાનાં ઉડા મુળ, અરિયાએ રાયેવો યુવ
“મત્તરામ” કહે હરી જય માન, તો જડમુળથી અરિયા જન ૩૬
- જગત ભક્તિ કરે જુ બાળી રામનામ જોને દિન રાત્રી
તો અરિયા જાય અપાત્ર ખાત્રી “મત્તરામ” છોડી કુળ જાત્રી ૩૭
- જે જયન નહિ પોદાએ કેદેણી, સૌથી ઉપર જાણો ગેદેણી
અલ્લરિયા અરિયા હરલેણી મત્તરામ ‘તજે તૃપ્ત્યા કુ ખ દેણી ૩૮
- શિવ શક્તિ દેવુનો જોડો, સરગો જગન જ મો ઝે ખોડો
કાયા છ પાણી પરખોડો ‘મત્તરામ’ ને લાખ ન તોડો ૩૯

- દરિ મદારમે કાં ન જાયે કાં ન જોડે હાથ
દખી ઉપરી ઉમો યાયે ઉઝોડે નિરાળ
રહી આમળ કરે લટપટીઆ જ્યુ માતરકી જાન,
મસ્તરામને દરિજન વાલા તળે કુટીરો સાથ. ૪૦
- નિગ્રેહી તો સાવ સુનાતર, કહુ ન રહી મૂર,
ત્યાગીને કહ્યુ તામે રાખે હે નિસ્કી મસ્તર
અવિદ્યા વેદી જતી મર્ઠ, રતો નહિ અકૂર,
મસ્તરામ મન મસ્ત બાપ, અજ્ઞાન જરૂર. ૪૧
- સત્યુક તો કરે કનિયા નહિ જાયે જૂપાળ
ત્યાગી રેસો પામે ન રાખે ખરેખરી દુતાળ
અવિદ્યાને શિર ખીની ધ ખી પટેલી મર્ઠ પાતાળ
મસ્તરામ કહ્યુ માપી સહે ત્યાગીજીવિ નિશાળ. ૪૨
- નિગ્રેહીનો હુનો ૫ ત્યાતો ઉતરે સોનો મ
રામપ્રેમ ધાયે ર મસ્તરામ હેડ જમતકી દો
પતિ દેખ્યા જૂપનિ જોરે દેખ્યા ધનરાજ
નિગ્રેહીને રૂન જગમર બેડે બેડે ગુણરાજ
ત્યાગી ચીથો ભોમ ૧, અનદદ થુરે નિશાળ
મસ્તરામ મન મસ્તબધા પહેચે ૫ નિવાલ્ય. ૪૪
- દો અમરથી કરો દોસ્તી તો ઉતરો બરપાર
મસ્તરામ મદારાજ મહે રામનામ હે સાર. ૪૫
- અકવિદ્યાની જાએ નિશાળ તેથી જીવિ હોય નિશાળ
નરક તો નહિ આવે કાળ, મસ્તરામ " બજ નિ સાળ. ૪૬
- કાળ ચક્ર લો? નહિ લાજ રૂના હોઈ ગરે સયળા કાક
માયાના જોટા ઘાટ ' મસ્તરામ " કહ્યુ કરે ઉચાટ. ૪૭

- અન્નવેતા ક્યુ જાય દાયા, અપણા બોલ અપણે ખાયા
અરે જમ કિ કરો દાય નહિ આયા, “ મસ્તરામ ” ને કહી દરસાયા ૪૮
- સકામી બેદાત બાએ મિરયા કરે લસારો,
સકામીને દાન કરે તો ધોયો મારે મારો
નિષ્કામીનો સગ કરે તો, અનમન થાયે સારો,
મસ્તરામ કહે રામ બહુ દો, માનો ડહાણુ દમારો ૪૯
- અન્નનો દાતા અન્ન આપે ધન આપે ધન દાતા,
લોખીરાને દાન કરે તો ખોટા માશે ખાતા
નિર્જીનીને અન્ન આપે તો થાય સ્વર્ગનાં ભાતાં
“ મસ્તરામ ” એક રામ બગ્ગા બિન, દેખ્યા નરકમે જતા ૫૦
- કચન કામિની દોનુ ત્યાં, રાત નિસ બગ્ગામે લામે
જનમ મરણુ સેજે બે ભાગે, મસ્તરામ ” અનુભવમે ભાગે. ૫૧
- ખટ દશન ૭ ચાર સપ્ત । જુ । જુદા સૌ બાધે પડ ।
કરે કછો ને ખાવે ગડા “ મસ્તરામ ” તણ જેન પૂજે મદા પર
જે રસનાથી છૂં રસ તો ખાએ છદિ થાયે વધ
“ મસ્તરામ ” ની બાન હે સાચી ફેર બાન મત પૂડો પાડી ૫૩
- કાયા કાચો કુલ હે બરીયો અનુભવ નીર
જોરનકુ તો ગમ નહિ પીવે મસ્ત ’ કછીર ૫૪
- અતાની ખામ ખાયામે ખના પાનિ વાયે પોથીના પતા
નિરત્રેડીને અદ્ભુત સતા ‘ મસ્તરામ ’ લગાડે પતા ૫૫
- કાયામે દેવે લુકારા, ઉત્તર પ્રથ કરણુ દારા
કાયા સગ કાયાથી ન્યારા, મસ્તરામ ” મોઈ રૂપ દમારા ૫૬
- મધારી દેખ્યા મ ચાળા વચ્ચ તો પહેરે રૂપાળા
ધન દરવાની ફેરે માળા, ત્યાગનલા કાળા ચિાળા,
“ મસ્તરામ ” ને જોગોપાળા ૫૭

- ભોન પધારી ઝોખુ અજર, ત્યાગ પાગવો પહેને નજર
જન મોક્ષતા બાધી કમર ' મસ્તરામ ' સજ દેવ વિસજર ૫૮
- ખરો ત્યાગ અતરમે આવે તો ત્યાગી રહેવે નિરદાવે
અનામુરતી કર્મ ફળ પાવે એસા ત્યાગી દષ્ટ નહિ આવે
' મન્નરામ ' ' કળી ' સન પાવે ૫૯
- વાદી પુરવે પૂજો ઉત્તર કસે આત્મા સગમ સુતર
પ્રતિરાત્રીને દીનો ઉત્તર, વ્યાપક આત્મા સગમ સુતર,
રાગદેવ નહિ બધે ખુનાસા ' મન્નરામ ' કે અન્ન તમાસા ૬૦
- નવધા ભક્તિ ખમ્મ નવ ધારા, કામક્રોધ કા ક્રોધા પ્રદારા
પાપ પુન્ય દોષધો ન્યારા ' મન્નરામ ' સોઈ રૂપ હમારા ૬૧
- શમ ભગ્ન વગ્નની ભા, અનુભવની તો ખુને કપાટ
જ્વરરિવાનો ખનો પા, ' મન્નરામ ' કહે મીઝો ઉચાટ ૬૨
- ત્યાગી પુરનો લીનો વેશ દુર ગ્હો ત્યાગીનો દેશ
જગત જાગ ભામે નહિ લેશ ત્યા ત્યાગી ખનો પહેરવેશ
' મન્નરામ ' બોલ્યા વર વેશ ૬૩
- સતવાદી ને સ્વતત્ર નર દેખ્યા કોઈ અજ્ઞત
કચન કામની બૂધ હે સમ જન ખપા ફળ
હોડે બેઠા સૌ કાઠી રહો ન ઈડિલ ૬૪
- ' મન્નરામ ' કહે કોઈ ત્યાગી વીરના જોકા હરી મે પ્રીત ૬૪
- પડિત બેઠા વાચે પોચો, વીણે હે મુકીયા મેળી
નથી જાણુનો આત્મજ્યોતિ, ' મન્નરામ ' લીરો અપનો પર ચોલી ૬૫
- તપ જગવાન સડગ સુખ ધારા તપ જગ સો ધરન મહિ ભારા
તપ આધાર સજ મૃષ્ટિ ભવાની
એસા સમજકર તપ કરો કહે ' મન્નરામ ' જાણુ ૬૫

સન પુરતી સોમન સારી દર્શનથી સુખ ઉપજે ભારી
 જમ કિંકર ભાગે જળ ખારી, ' મસ્તરામ ' લગ દે મોરારી ૬૩
 પડિત મિથ્યા વાણીનો વક્તા ખરો જોગ જાણી ન શકતા
 ત્યાગ ભોગ અભિમાન સમેતા, "મસ્તરામ" ધન ધન ધનવેતા ૬૪
 પ્રહારે સાધ્યો આતમ જોગ, મળીયા પ્રગટ દેવ અમોઘ
 નખ્યો શાસ્ત્ર મહે છે લોક, "મસ્તરામ" છોડ જનનના ભોગ ૬૫
 સન પુરતી કારત જાવે, કશ્યપો જીતી નિજ ધેર આવે
 તે પર નહિ લગે અપીન, "મસ્તરામ" તો સદા વધીન ૭૦
 સકામીનો કમ ન કરીરે ત્યાગી શકે તો ત્યાગે
 કાયા નગરીમા ચોર લુપ્તીયા, જાગી શકે તો જાગે
 ' મસ્તરામ ' કહે ખગ દુખાવક ખજાણી રહેજે આપે ૭૧
 ઉઠે રહેની જાન ભવેની રૂપિયાની તો આપે થેની
 "મસ્તરામ" કહે મોહવગેથી ચર્ચ ચર્ચ દુનિયા થેની ૭૨
 પૂર્વે નહિ કાઈ પુન્ય ને પાપ આતમ પાછળનું નહી માપ
 નહી બેટો અને નહી બાપ, "મસ્તરામ" જપે કીસકા જાપ ૭૩
 પેલોને ઓસાનું જોર ત્યાગીનું મન ગજબ કોર
 પાપીનું મન જાણો ચોર "મસ્તરામ" કહે આઠે પેર ૭૪
 ત્યાગ વેરામ તો લાગે કડવા તે માણસને જાનો લડવા
 લોકો જાપ કારતે લડવા પાપી જાન નરકે પડવા
 "મસ્તરામ" કહે ખોટા ધાટ ન ધડવા ૭૫
 સુદર ભક્તિ સૌથી સારી જાજતો રહેને દેવ મોરારી
 જમ કિંકર ભાગે જળ ખારો ' મસ્તરામ " જોલ્યા અલ્યાચારી ૭૬
 પહેરે છે હીર કારી ધોતી ધન હરનાની વાચે પોથી,
 બોધ કરે છે સેવક ગોતી, નથી જાણતા આતમ જ્યોતિ
 "મસ્તરામ" કહે લાગી પનોતી ૭૭

સ્વામી ધાત્રી જનમ રહેરે રમે રે માળા,
સેવક સીખ સ્વામીને આરે, તો તેડમે લો તમા .

‘મનરામમદારાજ’ મહે હે સ્વામી મનરાજા.

નિરમાળા મન આપા કય યી, સક ન તિરવ મન મલ્લિ,
જડ મેનમ જીતી મલ્લિ સદિ, હે પલ્લી અત્મ સદિ

વિધી નિષ્ક કામે ની સદિ “મનરામ” જાના સદ્યે
રે માન ન પૂરે, પાત્રી

રામસજ્જનના મેન પીના અભિયા મુન તે નાલ સજ્જિના
‘મનરામ’ ની મુને મરિયા તરે સેજ મનર અભિયા

માર્ગીઓના મારગ સીમા મન રસના પાદ પીમદ
અત્મમતી પાદા રિયા ‘મનરામ’ ને જા લાર રિયા

પતિ બેગે પેચી વાને અક્ષર અક્ષર રે મુનમે
મુકે લુ સરપ ની કામે, ‘મનરામ’ કમું જ મ ન હીમે

કાપ માના બેગી અમ્મી મેન મેન ન પામર પ્રાગ
મેા મેા તે પાકે લાલુ ‘મનરામતી’ સાચી વાલુ

નિરમેલીનો અદ્ભુત લીના હુ, ન હીમન ચાપ, ન પૂર
તારી પૂર પામ્યા ખીલા “મનરામ” ને સ્વા રીયા

પદિન પેચી અખે વજ રાખી અ ઉદિત મન જાળી
મેા રે સેરને જાળી ‘મનરામ’ મહે સુવને સાખી

પરમેશ્વરને ને પદ્મે, નાસાગલે અખા ધરે,
તે જાલ લલ ચેરાસી રે, ‘મનરામ’ કમું મારગ સરે

વાવુડીના દેખ્યા અજનેય, કોઈ ન દેખ્યા લલનેય
પેચી વામી મર ના દેખ સન દેખ્યા પિસાના લેના

‘મનરામ’ મહે જાજ જાનેય

- શર સોઈ જાણીયો, જાકો તૃષ્ણા રાગ,
 મરતગમ ' મરારાજ તો, બોલ્યા વચન અમોખ' ૮૯
- જોગ જગનથી રહેશે ન્યારા ભગવા પેરી દેશે ડારા
 ત્યાગ વૈરાગના કયો ઉધારા "મસ્તરામ" તો સગસે ન્યારા ૯૦
- જોગી જગનથી રહેશે બારા તે તો લાગે સફુને પ્યારા
 અતઃ બીનઃ કરે ઉત્તરારા 'મસ્તરામ" કહે સેરક મારા ૯૧
- જે સેવ ૧ જાણો મોટા તે જાતો દાનનના ખોટા
 જમરાગના જડો સોટા મસ્તરામ ને લાન લગોગા ૯૨
- જે સેવને જાણો મોટા તે તો જાણો સમસે છોગ
 જાન વૈરાગ્યના કથા કથોગ મસ્તરામ તે સેરક મોગ ૯૩
- બ્રહ્મ વિદ્યા છે સમસે મોગી જોર વિદ્યા સમ જાણો છોટી
 જેન પ્રાપ્તિ તો બાધ લગોગી ધરમાં રહો કમ વીણે ગોટી
 મસ્તરામે કરી કસોટી ૯૪
- પ્રીતમ સાથે પ્રીત લગાડે કરે આગતી ઘટ વમાડે
 ઉઘી ગયેના લાન જગાડે મસ્તગમ કહે કોઈ સરિદાર ઉપાડે
 જનમ મરણનો તમ બે બાગે મસ્તરામ અનુભવમે જાગે
 અજ્ઞ માને જ મ કહે છે, નિર્દોશને દોષ દોષે છે
 ભગત ઘઈ અનીનિ કરે છે જનમ ધરી તે ફેર મરે છે
 મસ્ત મહે કયુ કાગર સરે છે? ૯૬
- પતિ બેગી પુરાણુ જોના નારી નેણુ બાણુમા મહોના
 લવસાગ ના જાના ગોથા મમ્તગમ મગન બર પોત્યા ૯૭
- ગોને મુખથી મીઠા વેણુ કરે કથા માને નહી જણુ
 બધન પામે દેણુ લેણુ મસ્તરામકા ખુશા નેણુ ૯૮
- નહી હે જ્યોતિ નહી હે તારા વેજ અનખ તે વરગે ન્યારા
 આત્મરૂપ અનુષમ પ્યારા મસ્તરામ સોઈ રૂપ હમારા ૯૯

- વેળુ અગ્રેય અપરપારા, ઈંદિ પ્રાણુ બુદ્ધિ આધારા
સોલ સોલ સાપ ધારા, મસ્તગમ સોઈ રૂપ દમ્યારા ૧૦૦
- શુભમ જુગી કોગે વિચારા ધા બીનરમે ઘટે અધારા
આત્મબોધ સુર સરિતા ધારા, મસ્તગમ મોઈ રૂપ દમ્યારા ૧૦૧
- આરા તારા મમના તાણુ દરખ દેશમા આવે દાણુ
મુરખને નહિ આવે જાન, મસ્તગમકા પા નિરજુ ૧૦૨
- વેપારી બહુ વેચે માન, સચે લારી હોય સુખાવ
મનમા માને પડે દુખાવ, મસ્તગમ તો સા ન્યાન ૧૦૩
- આપ શુર ઘઈ જોને ચેના અઝાગી દેખાતા ધેના
મોહ માનમા ખારે ડેના મસ્તગમ તો હીરે એજીલા ૧૦૪
- શુભ ધરીને ડા દેખાડે કઈકે રૂઝ ઘઈ રેલ ઉખડે
નરક પડે ખીખને પાડે મસ્તગમ સો આસક રવાડે ૧૦૫
- ધાવે ધમ્મ ખાટે દસ નિઃ સુજે નહી સૌમેયી હસ
મસ્તગમ ક્યા નમાવે યિસ ? ૧૦૬
- મનમા માને કુ ધુ મોગે, ખરી વાન સમજવામા જોગે
શુભ અવશુભમાં વાગે જોગે મસ્તગમ નર તો નહી જોને ૧૦૭
- નહી ત્ય વાદન ધે : હસી, રાખ પરખ નગર ન નસી
સમજુને માટે છે સસી, મસ્તગમની મોટી મજી ૧૦૮
- વાધે રૂખ કરે બહુ ઘટકા પડુપખી પહેરે નહી પડકા
લાન્ય લાગી કરે બહુ ઘટકા મસ્તગમ શાખી ઘટ ધટકા ૧૦૯
- પચ પુણિકા તાપે તાપ દા નહી છોડે કુ ખીયા આપ
વજુ મુનતારા સહે સતાપ મસ્તગમ તો સજકા બાપ ૧૧૦
- સાધે સયમ આપે દેખી, શોધે વેદ કરીરે રોખી
ઉપર સાધુ મનમા બોચી મસ્તગમ તો હરહમ જોચી ૧૧૧

- સાધન સમયે પર ઉત્કાર કામ ક્રોધ કા કર ધિક્કાર,
 હવે દલીને જગલધાર મસ્તરામ કહે ગી સંસાર ૧૧૨
- દેવ દેવ તુ શુ કરે પથર દેવ તો કાચો
 પથરમાથી દીરા દાગે તેવ ગુરુ સાચો
 નિરપ્રવીને પૂરો રાજ, નહીં જગડે નહીં મુધરે કાજ
 નાવે લોખ પરનોકની લાજ મસ્તરામ જોત્યા મહારાજ ૧૧૩
- ત્યાગી તો છે આપોઆપ ત્યાગી જપે કીસકા જપ
 લક્ષ્ય ચેરાસી હોઈ ગર્વ માફ મસ્તરામ કહે ગયો સતાપ ૧૧૪
- જગના પહેરે રાતા ચોળ, ત્યાગ વેરાગે દેખાડે ડોળ
 મન ગાવે માયાના ઢોળ મસ્ત એ માયા મીડી ગોળ ૧૧૫
- આપે ત્યાગી રહે ઉનરાગો, આડે પહેર અતર લો લાગી
 મસ્તરામ મન મસ્ત વિરાગી, અતરમાહી સમાધી જાગી ૧૧૬
- જુદિમા કુજુદિ સાન જ્યા તોનો ત્યા નહિ નીકસા વાન
 સત પુરુષ તો થયા નીકાળ, મસ્તરામના અત સરાન ૧૧૭
- જુદિમા હુજુદિ કાટો, જો પડે સસનનો છાટો
 અધ્યા નેજો બાધ્યો પાટો, મસ્તરામ કહે મારગ ધાટો ૧૧૮
- જુદિનો છે જમજો વેગ નેતિ નેતિ કહે છે વેઠ
 સત પુરો જાગ્યા બેઠ મસ્તરામને ગયો ત્યાં બેઠ ૧૧૯
- એક હતી ગોસાઈની ચેની, રચન કરવા જાન હવેની
 આગળ ધરે રૂપિયાની દેની મસ્તરામ કહે અનબેની ૧૨૦
- ગુરુમતર લેવો શુ કારણ મથુ જગતમા દુખ હે દારણ
 ગુરુમતર લેવો અમતા માણુ આશા તૃપ્ત્યા મરી નિનાશુ
 મસ્તરામ છે મિધ્ન વિનાશુ ૧૨૧
- મસ્તરામની મસ્ત ફકીરી, બગી ઉભા ખીસ્તોત
 પહેને બાગે ઉઠ્યા નિશાના, કયો ન જીજ્ઞે કાલ

- ખરી વાત નહિ જાણે મોળ, કેમ કરી માયે તે મોળ
સ્વામીનારાયણુ ધર્મ પાળના પડના મેલા રોળ
મસ્તરામ તો પાળે અનોળ ૧૨૨
- સોની પડિત નરો કવરો જમ નર્મને લગુવે રામે
કવજુમ ત્યાગી થયો ન યાસિ, મસ્તરામ કમી મોને ઉદાસિ ૧૨૩
- પેરણુ પૃથ્વી ઝોળણુ અજર, જ્ઞાન ધ્યાનમે બાધે ૧ કમર
સતગુર નામની પારે ચમર, મસ્ત કહે એ પડેને નજર ૧૨૪
- મસ્ત રામે બારી બેટ રોડીમ નદિ સામગીમાં મેઠ
મારે જાણુ યેઠા ઠે ૧૨૫
- એક જગતમે દેખી કાળી આણ્ણુ, તરી હે ધરવાળી
ઠરે સમાધી બગાડે તાળી મસ્તરામ કહે મે નજરે બાળી ૧૨૬
- એક જગત મે દેખ્યા નાથ તેના દેખ્યા હા દાથ
બેગા બેસી જમીએ બાન ઉતર આરે કીરવાનાથ
મસ્તરામે ત્યા બીડી બાથ ૧૨૭
- રાજા દુખીઆ પરજા દુખીઆ, સગમે મસાણની હોળીમે
જોગી દુખીઆ જમમ દુખીઆ લોટ ન ઈસાની જોળીમે ૧૨૮
- રોગી દુખીઆ રે જ દુખીઆ લાજ નદિ ઝોડઃ મોળીમે
મસ્તરામ તો સારી સુખીઆ વસે નદિ કમ રોળીમે ૧૨૯
- અ ૧ દુખીઆ સુરજ દુખીઆ દુખીઆ તારા મક રોળીમે
પાણી દુખીઆ પાન બી દુખીઆ, દુખીઆ પથર પોળીમે
મસ્તરામ તો સત્તી સુખીઆ વસે જાતીકી રોળીમે ૧૩૦
- મરણુ દુખીઆ જીવના દુખીઆ, દુખીઆ ટાચા રોળીમે
જોગી દુખીઆ, બોગી દુખીઆ મરે ચામડા ચોળીને
મસ્તરામ તો રેવે સુખીઆ બેઠા તુણુ રોળીને ૧૩૧

મોહ મમતાની કોની કાસી, મસ્તરામ કહે મગી ચોરાસી આથા મેની બાંધો નિરાસી, મસ્તરામ કહે દેખ તપાસી	૧૩૨
ચચળ ચપળ મન જાણો મરકટ, નવા નવા ઉઠાવે તરકટ મન છતવે અતિરો દુરધ, મસ્તરામે દેખ્યો પરગટ	૧૩૩
મન રથુ માયામે મોડી, મનકા છતી શકે ન કોઈ ત્યાગી પુરુષ મન ખીધો મર્દન મસ્તરામ કહે માર મરદન	૧૩૪
અનુભવની ધમધમની ગોળી સળગી રહી અવિદ્યાની હોળી રહી નહી કોઈ ઝગા ઝોળી, મસ્તરામે રાખજ ચોળી	૧૩૫
સત પુરુષે ભુક્તિ રચાઈ, શરણાગતને લીધો વધાઈ, પકળી ન શકે કાવ કસાઈ, મસ્તરામ કહે લાગ્ન શીખાઈ	૧૩૬
ધર્મને બેઠો હરીનો દાસ, હીર કરે જગતની આસ, તેની ભુદ્ધિ ઘર્ષ મર્ષ નાસ, મસ્તરામના વચન ખનાસ	૧૩૭

(૫) આત્મબોધ

[શ્રીમદ્ રાજચંદ્રન આત્મબોધ કાવ્યો અને વચનામૃત]

‘ જે તીર્થકરે માનતુ ફળ વિરતિ કશું છે તે તીર્થ
કરને અત્યંત બકિતએ નમસ્કાર હો ’

* * *

‘ વિદ્યાળ ભુદ્ધિ, મધ્યસ્થતા સરળતા, અને નિતેન્દ્રિ
યપણ—આગલા મુલ્યો જે આત્મામાં હોય તે તત્ત્વ પામતાનું
ઉત્તમ પાત્ર છે ’

* * *

મત્ર તત્ર ઓળખ નહીં, જેથી પાપ પલાય
વીતરાગ વાણી વિના અવર ન કાઠ ઉપાય.

* * *

જ્ઞાન ખ્યાન વેરાગ્યમય, ઉત્તમ જ્યાં સિવાય
એ જાણે શુભ ભાવના, તે ઉતરે સરપાર

* * *

સુમુક્ત થવા માટે પ્રાયશ્ચિકે કર્તવ્ય

- ૧ સાત વ્યસન [જૂરુદ્ધ માસ, મયિય, વેસ્થાગમન, શિકાર, ચોરી, પરભ્રી] નો ત્યાગ
- ૨ શત્રિભોજનનો ત્યાગ
- ૩ કદમ્બનો ત્યાગ
- ૪ અમુક સિવાય સર્વ વનસ્પતિનો ત્યાગ.
- ૫ અમુક તિથિએ અત્યાગ વનસ્પતિનો પણ પ્રતિબંધ, અમુક રસનો ત્યાગ અગ્રહસ્પતિનો ત્યાગ
- ૬ પરિશ્રમ પરિભાષુ
- ૭ અભક્ષ્યનો ત્યાગ
- ૮ લમેણા સસમાગમ અને સ્ત્રીસ્પર્શ સેવન.

+ + +

ચારભ અને પરિશ્રમનો જેમ જેમ મોહ ઘટે છે, જેમ જેમ તેને વિવેચા પોતાપણાનું અભિમાન મદ પરિણામને પામે છે તેમ તેમ સુમુક્તતા વધી જાય છે.

નિત્યનિયમ

- ૧ સવારમાં ભૂતી ઈર્ગોપથિકી પ્રતિક્રમી, રાત્રિ-લિવસ જે કંઈ અંગર પાપસ્થાનમાં પ્રવૃત્તિ થઈ હોય, સમ્યગ્જ્ઞાન-ઈશન-ચારિત્ર સબધી તથા પચ્ચપરમપદ સબધી જે અપરાધ થયેલ હોય, કોઈ પશુ દ્વારા પ્રતિ ક્રિયિત્ થાન પણ અપરાધ કયો હોય તે જાણના અજાણના થયેલ હોય તે સર્વ ક્ષમાવવા તેને નિતી, વિશેષ નિતવા આત્મામાંથી તે અપરાધ વિસર્જન કરી નિશ્ચલ થવું
- ૨ રાત્રિએ શયન કરતી વખતે પણ એ જ પ્રમાણે કરવું
- ૩ શ્રી સત્પુરુષના ઈશન કરનાં
- ૪ ચાર ધડી માટે સર્વ સાવધ વ્યાપારી નિહતિ કરી એક આસન પર સ્થિતિ કરવી
- ૫ “પરમ ગુરુ” એ શબ્દની પાંચ માળાઓ ગણવી
- ૬ સત્શક્તિનું અધ્યયન કરવું
- ૭ એક ધડી કાયેત્સર્ગ કરી શ્રીસત્પુરુષોનાં વચનેનું તે કાયેત્સર્ગમાં રટણ કરી સદૃશિત્તુ અનુસંધાન કરવું
- ૮ અરધી ધડી ભક્તિની વૃત્તિ ઉજાળ કરનારાં એવા પદો [આધ્યાનુસાર] ઉચ્ચારવા
- ૯ ભક્તિ-રહસ્ય દુહાનું પાન-મનન
- ૧૦ ક્ષમાપનાનો પાઠ.
- ૧૧ અરધી ધડીમાં “પરમગુરુ” શબ્દનું કાયેત્સર્ગ-રટણ કરવું અને “સર્વેશ્વર” એ નામની પાંચ માળા ગણવી

શાન્ત સ્વરૂપ ચિતવણી

મીષણ નરય ગદ્ય, વિરિય ગદ્ય કુદેવ મણુવ
પત્તો સિ સીઘ્રદુ સ, માવાહિ જિણમાવણા જીવ' ॥

અર્થ — કમ કર નરન મનિમાં, નિર્વચ મનિમાં અને માડી
દેવ તથા મનુષ્ય મનિમાં હે કવ । તુ તીત્ર દુ ખને પામ્યો, માં હવે
તો જિન બાવતા (જિન કમવાન ને પરમ સાનરસે પરિશુભી સ્વરૂપ
સ્થ થયા તે શાન્તસ્વરૂપ ચિતવના) ચિતવ

આત્મભાવનારૂપ આરાધના મત્ર

શ્રીસદ્ગુણો મ્હો છે એવા નિમ વ-
માર્ગનો સ । આશ્રય રહે
કુ દેહાદિ સ્વરૂપ નથી અને નેડ સો
પુણી કોઈ પણ માત્ર નથી
શુદ્ધ ચેતનસ્વરૂપ અવિનાશી
એવો કુ આત્મા જી

જીવને હિતશિક્ષા

અતરમા સુખ છે બહારમા નથી સત્ય કહુ કુ
હે જીવ । તુ જુન મા
સુખ અતરમા છે તે બહાર શોધવાથી નહી મને
અતરુ સુખ અતરની સ્થિતિમાં છે સ્થિતિ થવા માં બાધ
પાશે સમધીનુ આશ્રય જુન
સ્થિતિ (સમતેષુ) રહેવી બહુ વિષ્ટ છે નિમિતાધીન હરી

ફરી દતિ ચનિત થઈ જાય છે, એનો દા ઉપયોગ રાખવો નોઈ એ

એ ક્રમ યથાગોચર ચલા યો આવીશ તો તું મૂર્ખાઈશ નહીં,
નિર્ભય થઈશ

હે જીવ! તું જૂન મા

વખતે વખતે ઉપયોગ ચૂકા કોઈ ને રજા કરવામા, કાઈથી રજા
ચવામા વા મનની નિર્મળતાને લીધે અન્ય પાસે મદ થઈ જાય છે એ
જૂન થાય છે, તે ન કર

ભજિનો ઉપદેશ

(તોગક ૭૬)

શુભ શીતજનામય જીવ રહી
મનવાંછિત ન્યાં ફળપકિત કહી
જિનભક્તિ મહો તરુકત્પ અહો
ભજિને ભગવત ભવત લહો ૧

નિજ આત્મસ્વરૂપ મુદા મગટે
મન તાપ ઉતાપ તમામ મટે
અતિ નિજ રતા વલુ દામ મહો,
ભજિને ભગવત ભવત લહો ૨

સમભાવિ સત્ત્વ પરિણામ યતો
જ મદ અધોગતિ જ મ જરી
શુભ મગા આ પરિપૂર્ણ અહો,
ભજિને ભગવત ભવત લહો ૩

શુભ જાવડે મન શુદ્ધ કરો
નવકર મદ્યાપ ને સમરો
નહિ એક સમાન સુખ ન કહો,
જહિને જાવત જાવત લહો ૫

કરો ક્ષય કેવળ રાગ કયા
ધરો શુભ તત્ત્વસ્વરૂપ વયા
નૃપચંદ્ર પ્રપચ અનત લહો,
જહિને જાવત જાવત લહો ૬

સર્વ ચારિત્ર વલીભૂત કરવાને માટે સર્વ પ્રમા ટાળવાને માટે
આત્મામા અખડ ઇતિ રહેવાને માટે મોક્ષ સખથી સર્વ સાધનના
ન્યને અર્થે "બ્રહ્મચર્ય" અદ્ભુત અનુપમ સકાપકારી છે અથવા
મૂળભૂત છે

બ્રહ્મચર્ય વિશે સુભાષિત

(દોહરા)

નિરખીને નવગોવના, લેશ ન વિભિન્નિતન
મણે કાઢી પૂજી તે જાવત સમાન ૧

આ સધળા સસારની રમણી નાપકરપ
એ ત્યાગી ત્યાગ્ય બધુ કેવળ શોકસ્વરૂપ ૨

એક વિદાને જીતતાં જીતે સો સસાર
નૃપતિ જીતતાં જીતે દળ, પુર ને અધિકાર ૩

વિપચરપ અકુ ઘો દગે ગાન ને ખ્યાન
લેશ મતિપાનથો હાકે ન્યમ અચાન ૪

જે નવ વાડ વિશુદ્ધી ધરે સિવજ સુખ ાઈ
જા તેનો લવ પડી રહે તત્ત્વચયન એ બાઈ ૫

સુખ મળે

સુદર શીયળ સુરતરુ મન વાણી ને દેહ
 જે નરનારી સેવગે, અનુપમ ફળ લે તેહ ૬
 પાન પિના વસ્તુ ન રહે પાત્રે આલિંગ્ય જ્ઞાન,
 પાન થવા મેલો સત્ અલ્પવર્થ મતિમાન ૭

મનુષ્યપણુ આર્થતા જ્ઞાનીના વચનોનુ અમણુ તે પ્રત્યે આરિત
 ક્યપણુ, સયમ તે પ્રત્યે વીર્ય પ્રવૃત્તિ પ્રતિકુળ યોગોએ પણ સ્થિતિ,
 અતર્પણ સંપૂર્ણ માર્ગરૂપ સમુદ્ર તરી જવો એ ઉત્તરોત્તર દુલભ
 અને કાશ છે, એ નિસદેહ છે

આ દુર્લભ મનુષ્યરહે કરવા યોગ્ય કાર્ય તો એક જ કે કોઈ
 પ્રત્યે રાગ અથવા કોઈ પ્રત્યે કિંમિત્વ, માત્ર દેવ ન રહે સર્વ સમન્વિત
 વર્તે એ જ કલ્યાણનો મુખ્ય નિશ્ચય છે

અમૃત્ય તત્ત્વવિચાર,

(હરિગીત ૭૦)

બહુ પુણ્યકેરા પુણ્યથી શુભ દેહ માનવનો મળ્યો
 તોયે અરે! લવચકનો અટિ નહિ એકે દબ્યો
 સુખ પ્રાપ્ત કરતા સુખ દબે છે લેશ એ લલે લટો

દાણુ દાણુ બનર ભારભરણે કા અહો રાગી રહો! ૧

લક્ષ્મી અને અધિકાર વધના, શુ વધ્યુ તે તો કહો!

શું કુટુંબ કે પરિવારથી વધવાપણુ એ નય મહો

વધવાપણુ સંસારનુ નર દેહને દાડે જવો,

એનો મિચાર નહી અહોહો! એ પળ તમને દવો!! ૨

નિર્ગો સુખ નિર્દોષ જ્ઞાનદ લ્યો ગમે ત્યાથી બને

એ દિવ્ય શક્તિમાન જેથી જન્મિરથી નીકરે

પરવસ્તુમા નહિ મુગ્ધો એની દના મુગ્ધને ગદી,

એ ત્યાગવા મિદાત કે પથાત્ દુખ તે સુખ નહી ૩

દ કાશુ છુ ? કપાથી ચો ? શુ સ્વરૂપ છે મારું ખરું ?

કોના સબધે વળગણુ છે ? રાખુ કે, એ પરિહર ?

એના વિચાર વિવેકપૂર્વક શાન બાને જો કયાં

તો સર્વ આભિજ્ઞાનના સિદ્ધાન્તતર અનુભવના . . . ૪

તે પ્રાપ્ત કરના વચન કોનું, સત્ય કે-ન માનવું ?

નિર્ભર નરનુ કવન માનો 'તેલ જેએ અનુભવુ

તે આત્મ તારો ! આત્મ તારો ! શી-ર એને એળખો

સરોબના સમ દિ થોં આ વચનને હ વે લખો . . . ૫

*

।

*

શરીર કોનુ છે ? મોહનુ છે મારે બજાર બાવના રાખવી થોઅ છે.

અધુરે અસાધ્યમ્મિ, સસારમ્મિ દુસ્થપડાવ !

કિ નામ હો-વ્ર વ કમ્મચ, જેનાદ દુગ્ગદ ન ગચ્છેમ્મા ॥

અર્થ — આ અધુર અને અસાધ્ય, સારોગિકે અને માનસિક પ્રચુર દુઃખન સસારના કયુ એવુ કર્મ (અનુભવ) છે કે જે અનુભવવડે દુ' દુર્ગતિ પ્રદેષે ન જાકે ?

બાર બાવના

અનિત્યભાવના —

ઉપખાનિ.

નિહિત લક્ષ્મી પ્રભુતા પતંગ આયુષ્ય તે તો બળના તરંગ પુરદરી ચાપ અનન્યરંગ, શુ ગમિને ત્યાં લાલુનો પ્રસંગ ?

અશરણતાના —

સર્વનો ધર્મ સુચારુ જાણી, આરાધ્ય આરાધ્ય પ્રભાવ આણી
અનાથ એકાંત સનાય ઘારો, એના વિના કાઈ ન બાંધે સ્દારી

એકત્વભાનના —

ઉપજાતિ

શરીરમાં વ્યાધિ પ્રત્યક્ષ થાય, તે કાઈ અથે લઈ ના ચકાય
એ ભોગવે એક સ્વ આત્મ પોતે એકત્વ એથી નય સુદા જાતે.

અન્યત્વ ભાનના —

શાર્દૂલવિક્ષિપ્તિમ્

ના મારાં તન રૂપ કાંતિ યુક્તી, ના પુન કે જ્ઞાત ના,
ના મારાં ભૂત રનેદિયો સ્વજન કે, ના ગોત્ર કે જ્ઞાત ના,
ના મારાં ધન ધામ યોવન ધરા, એ મોઢા અઘાતના
૨ ! ૨ છવ સિંચાર એમ જ સદા અન્યત્વના ભાવના

અશુચિભાવના —

ગીતિકૃત.

ખાણુ મૂત્ર ને મળી, રોગ જરાનું નિરાસનું ધામ
હાયા એવી મર્યાદાને માન તજીને કર સાર્થક આમ

નિવૃત્તિબોધ —

દરિગીત ૭૬

અનન સૌખ્ય નામ દુઃખ ત્યાં રહી ન મિત્રના !
અનત દુઃખ નામ સૌખ્ય પ્રેમ ત્યાં વિચિત્રતા ! !

ઉવાઝ ન્યાય નેત્રને, નિદાળ ૨ ! નિદાળ તુ,
નિરૂપિત શીવમેવ ધારી, તે પ્રવૃત્તિ જાણ તુ

પરમપદમાશ્રિતની ભાવના

ગુપ્તગ્રંથી૨૫

- અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે ?
ક્યારે યદ્યપિ જાત્રાતર નિમિત્ત થી ?
સર્વ સમયેનુ જાહેન નિદાનુ છેને
વિચરણુ કવ મહત્વકારી પદ્ય ને અપૂર્વં
- સર્વ ભાવથી ઓતખીન્વરતિ કરી
માન દેહ તે સમયેનુ દોષ ને
અન્ય કાલે અન્ય કશુ કે પે નહી,
દેહે પશુ કિમિત્ત મૂર્ખે નર ને ? ને અપૂર્વં
- દર્શનમોહ બાળીન યદિ ઉપજ્યો મોહ ને
દેહ બિન્ન પ્રાગ ધૈન્યનુ જ્ઞાન ને
તેથી પ્રકીર્ણ ચારિત્રમોહ વિતોડિયે
વર્તે એવુ શુદ્ધચરણુ ખાન ને અપૂર્વં
- આત્મસ્થિરતા ત્રણ સક્ષિપ્ત ચેતની
મુખ્યપરો તો વર્તે દેહપત ને
ધોર પરિદુ કે ઉપસર્ગભરે કરી
આતી શકે નહી તે સ્થિરતાનો અનને અપૂર્વં
- સમયના દેહથી ચેતનપ્રવર્તના
સ્વરૂપરો જિન આત્મ આધીન ને
તે પશુ હાથહાથુ ઘટતી જાતી ગિધિમા,
અતે યાગે નિઃસ્વરૂપમા લીન ને અપૂર્વં
- પદ્ય વિષયમા રામદેવ નિતરિન્યા
પદ્ય પ્રમાદે ન મજે મનનો લોભ ને
દય ક્ષેત્ર ને કાળ ભોંડ પ્રતિગષ્ટણુ,
વિચરવુ ઉત્પાધીન પશુ વીત લોભ ને અપૂર્વં

- ૭ ક્રોધપ્રત્યે તો વર્તે ક્રોધ સ્વભાવતા,
માનપ્રત્યે તો દીનપણુ મન જો
મારાપ્રત્યે માયા સાક્ષી ભાવની,
લોભપ્રત્યે નહીં લોભ સમાન જો. અપૂર્વ
- ૮ બહુ ઉપસર્ગપ્રત્યે પણ ક્રોધ નહીં,
વેદે ચક્રિ તથાપિ ન મજે માન જો
દેહ જાપ પણ માયા થાપ ન શેખર્મા,
લોભ નહીં હો પ્રમળ સિદ્ધિ નિદાન જો. અપૂર્વ
- ૯ નમનભાવ મુક્તિદાયક સઃ અસ્તાનતથા
અંતર્યામી આદિ પરમ પ્રસિદ્ધ જો
દેશ, શેખ નમ કે અગેશ્વર નહીં
અભાવ સપ્રમથ નિર્મથ સિદ્ધ જો. અપૂર્વ
- ૧૦ શત્રુ મિત્રપ્રત્યે વર્તે સમ શિતા,
માન અમાને વર્તે તેજ સ્વભાવ જો
શ્રવિત કે મરણે નહીં અન્યાધિકતા
જન મોક્ષે પણ શુદ્ધ રતે સમમાન જો. અપૂર્વ
- ૧૧ એકાગ્ર વિચરતો વળી સ્મરણમા
વળી પરંતમા વાવ સિદ્ધ સયોગ જો
અડોમ આસન ને મનમાં નહીં દ્યોભતા
પરમ મિત્રતો જાણે પામ્યા યોગ જો. અપૂર્વ
- ૧૨ ઘોર તપશ્ચર્યા પણ મનને તાપ નહીં
સરસ અન્ન, નહીં મનને પ્રસન્ન કરાવજો
રજકણ કે રિદ્ધિ વર્માનિક દેહી
સર્વે માયા પુદ્ગળ એક સ્વભાવજો. અપૂર્વ

- ૧૫ એમ પરાજય કરીને સારિ-ભોહનો,
આતુ ત્યાં જ્યાં કરલું અપૂર્વ-ભારને
એલી કાપખતલુ કરીને આર તા
અનન્ય ચિત્ત અતિશય શુદ્ધ સ્વભાવ જે. અપૂર્વો
- ૧૬ મોદ ત્વપશૂરમણ સમુદ્ર તરી કરી
ગિધિ ત્યાં જ્યાં કોણુમોઁ ગુણુરથાન જે
અત સમય ત્યાં પૂણુ સ્વરૂપ વીનરાગ ધર્મ
પ્રમગ્ધુ નિજ પ્રગણાન નિધાન જે. અપૂર્વો
- ૧૭ ચાર કર્મ પનવાળી તે બ્યર-છે જ્યાં
સર્વ બીજતરો આત્મનિક નાશ જે
સર્વભાવ જ્ઞાના દષ્ટા સદ્ શુદ્ધતા
કૃતકૃત્ય પ્રણુ વીર્મ અનત પ્રકાશ જે. અપૂર્વો
- ૧૮ વેલીપાદિ ચાર મર્મ વર્તે જઠ્ઠા
બળા સીલીનત્ આરૂનિ માત્ર જે
તે દેહાયુ આધીન જેની સ્થિતિ છે,
આયુ પૂર્ણ મરિયે દિક્કિપાત્ર જે. અપૂર્વો
- ૧૯ મન વચન કાના તે કર્મની વર્ષણા
છે જઠ્ઠા સકળ પુણ્યન સમધ જે
એવુ અરોગિ ગુણુરથાનક ત્યાં-વર્તતુ
મહાભાગ્ય સુખવ્યયક પૂણુ અનધ જે. અપૂર્વો
- ૨૦ એક પરમાણુમાત્રની મમે ન સ્પર્શતા
પૂણુ દનકરકિત અડોનસરૂપ જે
શુદ્ધ નિરજન ચેતન્યમૂર્તિ અનન્યમય
અગુરસધુ અમૂર્ત, સકલપરૂપ જે. અપૂર્વો

- ૭ ક્રોધપ્રત્યે તો વર્તે ક્રોધ સ્વભાવતા,
માનપ્રત્યે તો દીનપણાનુ માન જો
માતાપ્રત્યે માયા સાક્ષી ભાનની,
લોભપ્રત્યે નહીં લોભ સમાન જો અપૂર્વ
- ૮ બહુ ઉપસર્ગકર્તાયે પણ ક્રોધ નહીં,
વદે ચક્રિ તથાપિ ન મગે માન જો
દેહ જાત્રે પણ માયા શાય ન શામમા,
લોભ નહીં હો પ્રમળ સિદ્ધિ નિદાનજો અપૂર્વ
- ૯ નમનભાન, મુડભાન સઃ અસ્થાનતા,
અ તથાવન આદિ પરમ પ્રસિદ્ધ જો
કેશ શામ નખ કે અગેશચાર ની
નયમાન સયમમય નિર્મય સિદ્ધ જો અપૂર્વ
- ૧૦ શત્રુ મિત્રપ્રત્યે વર્તે સમતસિતા,
માન અમાને વર્તે તે જ સ્વભાવ જો
દુરિત કે મરણે ની ન્યૂનાધિકતા
જવ મોક્ષે પણ શુદ્ધ વર્તે સમમાન જો અપૂર્વ
- ૧૧ એકાકી વિચરતો વળી અશાનમા,
વળી પરીતર્ક વાધ સિદ્ધ સયોગ જો
અકોન આસન, ને મનમા નહીં ક્ષોભતા
પરમ મિત્રનો જાગે પાખ્યા યોગ જો અપૂર્વ
- ૧૨ ઘોર તપશ્ચર્યામા પણ મનને તાપ નહીં
જ સ અન્ન નહીં મનને પ્રસન્ન શાવજો
રજકણ કે રિદ્ધિ વૈમાનિક દેખી
સર્વે માયા પુદ્ગળ એક સ્વભાવજો અપૂર્વ

- ૧૫ એમ પરાજય કરીને મારિત્રમોદનો,
આપુ ત્યાં ન્યા મરણ અપૂર વારનો
એણી રાપકન ની કરીને આરુણા
અનન્ય ચિત્ત અનિશ્ચય દુઃ સંભાર નો અપૂર્વો
- ૧૬ મોદ મરણમૂલ્ય સમુદ તરી કરી
મિથિ ત્યાં ન્યા રાજીમો, શુક્રધાન નો
અત સમય ત્યા પૂર્ણ સ્વરૂપ વીનરાજ ધર્મ,
પ્રમગ્ન નિઃ દેશનાન નિધાન નો અપૂર્વો
- ૧૭ ચાર કર્મ પનપાત્રી તે બર-એ ન્યા
ભાગ્ય બીજાતનો આત્મનિઃ નાશ નો
સવજાત નાના દણ સ, શુદ્ધતા
કૃતકૃત્ય પ્રતુ વીર્ષ અનત પ્રકાશ નો અપૂર્વો
- ૧૮ વેદનીશાંતિ ચાર કર્મ વર્તે નહા
બળી સીલીત્ત આપૂર્ણિ માત્ર નો
તે દેગપુત આધીન જેની મિથિ છે,
આપુત પૂર્ણ મરિયે દેશિકપાત્ર નો અપૂર્વો
- ૧૯ મન વચન કાયા તે કમની વર્મબા
છો નહા સમગ પુદ્ગલ સબધ નો
એવુ અરોગિ શુભસ્યાનક ત્યાં વર્ણત,
મદાકાઝ્ય મુખ તક પૂજ્ય અમધ નો અપૂર્વો
- ૨૦ એક પગમાણુમાનની મજે ન રપણતા
પૂર્ણ દયકરિત અકો-અચર્ય નો
શુદ્ધ નિરજન કૈન-અમૃતિ અનન્યમય,
, અચુરસધુ અમૂર્ત સદગુણધર્ય નો અપૂર્વો

- ૨૧ પૂર્વ પ્રયોગાદિ દારણ્યના યોગથી
 ગર્ભગમન સિદ્ધાન્ત પ્રાપ્ત સુચિત જો
 સાં અનત અનત સમાધિ સુખમા
 અનત દર્શન જ્ઞાન અનત સદ્વિત જો અપૂર્વ
- ૨૨ જે પ શ્રી સર્વજે દીકુ જ્ઞાનમા
 હૃદીશમ્બાનહી પશુ તે શ્રી ભગવાન જો
 તેદ સ્વરૂપને અન્ય વાણી તે શુ કહે
 અનુભવગોચર માત્ર રહ્યુ તે જ્ઞાન જો અપૂર્વ
- ૨૩ જોડ પદ્મપ્રાપ્તિનુ ક્યું ધ્યાન મે
 ગળ વગર ને હાલ મનોરથરૂપ જો
 તોપણ નિશ્ચય રાજ્યદ્ર મનને રહ્યો
 પ્રભુ આજ્ઞાએ યાશુ તે જ સ્વરૂપ જો અપૂર્વ

જે દેહધારી સર્વ અજ્ઞાન અને સર્વ કલાપરગિત થયા છે તે
 દેહધારી મહાત્માને ત્રિકાળ પરમભક્તિથી નમસ્કાર હો. નમસ્કાર દો.

તે મહાત્મા વર્તે છે તે દેહો, જૂગિને ધરને માગને આસનાદિ
 સર્વને નમસ્કાર હો, નમસ્કાર હો.

લોહજ્ઞાન

(મંદર ૭૬)

- ૧ જડ ને ચૈતન્ય-જ ને ૬ યતો સ્વભાવ જિન
 સુખીલપણે જ ને જોને સમગ્રય છે
 સ્વરૂપ ચેતન નિજ, જડ છે સબધમાત્ર,
 અથવા તે જોય પશુ પરત્યર્થાય છે

એવો અનુત્તર તલો પ્રકાશ ઉગસિ ન યો,
જડથી ઉત્પત્તિ તેને આત્મરૂપિ યાવ છે
કાવતી વિસારી ગાથા રસપે સમાયા એવા
નિર્મલનો પથ ભરગળનો ઉપાય ॥

૧ જે છત્ર એ- રૂપે ભામે છે અધાન વડે,
કિંચની પ્રગતિ પણ તેથી તેમ યાવ છે
છત્રની ઉપત્તિ અને રાજ દ્વા- કુ પા મુખ્ય
દેવનો સ્વભાવ છત્રના નિર્માણ ॥
એવો જે અનાદિ એકરૂપનો વિશ્વાવભાવ
તાનિના વચન વડે દૂર ચર્ચ ભર છે
કાસે જડ નેત્રનો પ્રગટ સ્વભાવ સિન્ધ
બન્ને અનિર્ગનિર્ગ રૂપે રિચ યાવ છે

૨ જ મ જડા ને મુખ્ય, મુ પ કુ ખના દ્વ
કરણતેના બે ક્ષણ રાગ-દ્વેષ અબુદ્ધ

૩ વચનામૂલ વીન તજના પગમ સાતરસ મૂળ
બોધ જે ભવરાગના કાષરને પ્રતિકૂળ

૪ પ્રાણીભાવનો રક્ષક બંધર ને કિનમરી એવો
કાર્ષ્ઠઉપાય દોષ તો તે વીનરાગનો ખર્ચ જ છે

૬ સતતનો નિત્યવરોએ લોભાદિ જે સ્વરૂપ નિરૂપણ ક્યાં
છે તે અનમગ્નિ બાધામ્ય યોગ્યાબ્યાસ અને લોભાદિ સ્વરૂપનું નિરૂપણ
છે જે પૂર્ણ યોગ્યાબ્યાસ વિના જ્ઞાનજોયર થતા યોગ્ય નથી માટે
તમારી અપૂર્ણ જ્ઞાનને આધારે વીતરાગના વાન્ધોને વિરોધ કરતા
નથી પણ યોગનો અભ્યાસ કરી પૂર્ણતાએ તે સ્વરૂપના સાત્ય
થવાનું રાખજો

વીતરાગ ધર્મ

વીતરાગનો કહેવો પરમ સાત રાગમ ધર્મ પૂર્ણ સત્ય છે, એવો નિશ્ચય રાખવો જીવના અનધિકારીપણાને લીધે તથા સપુરુષતા મેળવવા સમજાવતું નથી તો પણ તેના જેવું જીવને સસાર રાગ મળ્યાને ખીજી કોઈ દિનકારી ઔષ્ધ નથી, એવું વારંવાર ચિંતવન કરવું

આ પરમ તત્વ છે તેનો મને સાચો નિશ્ચય રહેો એ યથાર્થ સ્વરૂપ મારા હૃદયો મિત્રે પ્રમાણ થશે અને જ મમજીવ્યાં બંધનથી અત્યંત નિવૃત્તિ થાઓ ! નિવૃત્તિ થાઓ !

હે જીવ ! આ કહેમરૂપ સસાર થઈ વિરામ પ્રાપ્ત વિરામ પામ કાઈકે વિચાર પ્રમાણ છોડી જાગૃત થા ! જાગૃત થા ! ! નકિતો રત્નચિતામણિ જેવો આ મનુષ્ય દેહ નિન્દન જગે

હે જીવ ! હવે મારે સત્પુરુષની આરાધના નિમિત્તે ઉપાસવા યોગ્ય છે

આત્મસ્વસ્થતા અર્થે અધીભેદ-સત્સમાગમ

આત્મા અત્યંત-સદ્ગુણ-સ્વસ્થતા પામે એ જ સર્વજ્ઞાનનો સાર શ્રી સર્વજ્ઞે કહ્યો છે

અનાદિકાળથી જીવે અસ્વસ્થતા નિરંતર આરાધી છે, જેથી સ્વસ્થતા પ્રત્યે આવવું તેને દુર્ગમ પડે છે શ્રી ગિરિને એમ કહ્યું છે કે યથાપ્રવૃત્તિકરણ સુધી જીવ અનતીતાર આ યો છે પણ જે સમયે અધીભેદ થતા સુધી આવવાનું થાય છે ત્યારે હોમ પામી પાઠો સસાર પરિણામી થયા કરે છે અધીભેદ થવાના જે વીર્યમતિ જોઈએ તે થવાને અર્થે જીવે નિત્ય પ્રત્યે સત્સમાગમ, સદ્વિચાર અને સદ્મનનો પરિચય નિરંતરપણે કરવો શ્રેયશ્રૂત છે

કયાય એ બધેના હેતુ

‘ જીવે બધેના હેતુ એ -રાગ અને દેવ’

રાગને અભાવે દેવનો અભાવ થાય રાગુ મુખ્યપદું છે ’

રાગને લીધે જ સર્વોગર્ભ આત્મા ત મન વૃત્તિમાન છે તે જ
કર્મ મુખ્યપદું છે

જેમ જેમ રાગદેવ મદ તેમ તેમ કર્મબધમદ અને જેમ જેમ
રાગદેવ તીવ્ર તેમ તેમ કર્મબધ તીવ્ર રાગદેવનો અભાવ ત્યાં કર્મબધનો
સાપેશિક અભાવ

‘ રાગદેવ થવાનું મુખ્યકારણુમિત્યાત્વ એટલે અસમ્યક્દર્શન છે

‘ સમ્યક્જ્ઞાનથી સમ્યક્દર્શન થાય છે તેથી અસમ્યક્દર્શન નિવૃત્તિ પામે
છે, તે જીવે સમ્યક્ચારિત્ર નબદે છે જે વીતરાગ દયા છે

‘ સંપૂર્ણ વીતરાગ દયા જોને પ્રતે છે તે ચરમસરીરી જાણીએ
હીએ ’

માફીની કણુલાત

જગદ્ બૂરાણુ જિનવરા જગદ્ વંદ જગમાય
યજ કર્મના દુષણુને ખાવન કરો પગર્ભાય

*

*

*

હીમાં હશે કુકર્મ દેહે તમ પ્રતિ આ વરસમા
છેત્તર્પાદશે વળી વાફસઓ, તમ પ્રતિ આ વરસર્માં
મિત્રચુ હશે જરૂ તમાર, મન મદિ આ વરસમા,
દેવ અગ્નિજિન મમ યજી એવા ચણ આ વરસમદ
એ દોનો દેણુ ૧૩ હુ, દેણુ પનાવ મરૂ મયી
માફીમૂઠી વિણુ લાજ પ્રભુજી, હાથ મુજ રહેવી નયી

ખધનખની ખધ વાળને દિસાન એમુંગી થોડો,
જરૂર જરૂર હાથ તોડો, કાલ મૃત્યુ છે નહીં

સ્મૃતિતુ સરોવર નેઈએ તેવું નિર્મળ નદી હોવાથી જન્મ
પામેની 'દરો' એની ઉગઈ કળલાત માણીની પરમ જિજ્ઞાસાને નેચ
પણે ક્ષીણ કમળી નથો, એમ વિચારશે

દોષના દારાનને જુઝાવનાર પરમ શીતનમન પર્વતો અદ્ભૂત
અનુભવ માત્ર દોષ રહિત સિદ્ધાને જ યાવ. મમ નેવા રાખે શું ?

એજ નાચુ માંડી વાળવા વિનંતિ.

મિષ્ટામિ દુક્રંડે

આ ભર ને ભવો-ભવ મદિ, થયુ વેર વિરોધ
અધ ખત્રી અસાનથી, કયો અતિરાધ કોધ—

તે સ વે મિષ્ટામિ દુક્રંડે

શવ ખમાતુ છુ સવિ, કામા કરને સનાય,
વેર વિરોધ ટગી જળે, અક્ષય પ સુખ સોય

સમસાવિ આતમ થગે.

ભારે કમીં શવડા, પીવે વેરનુ ઝેર
જવાનીમાં તે ભમે પામે નદિ શિવ સહેર

ધર્મનુ મમ વિચારને.

અભુસ્તુતિ

મુખધામ અનત સુસત ચક્રિ તિરાત રહે તદ્દ પ્યાનમદિ
પરમશાંતિ અનત મુધામન જે અણુસુ પદ તે વર તે જ્ય તે

દર્શન દેવદેવમ, દર્શન પાપનાશનમ,

દર્શન સ્વગસોપાનમ, દર્શન મોક્ષસાધનમ

૭૩

નમો અરિહતાણુ, નમો સિક્કાણુ નમો આપરિયાણુ,
નમો ઉવજ્જાયાણુ નમો લોએ સન્નાહણુ ૧

અર્થ—કર્મરૂપી વેરની પરાજય કર્યો છે એવા અહિંત ભગવાન, શુદ્ધ ચૈતન્યપદ્મા સિક્કારો મિરાજમાન છે એવા મિદ્ધ ભગવાન, જ્ઞાન દર્શન આરિત તપ અને વીર્ય એવા મોક્ષના પાંચ આચારમા પ્રવર્તમાન છે એવા આચાર્ય ભગવાન ૬ શામના અભ્યાસી અને તે જ્ઞાન શાસ્ત્ર અર્થ અને રહસ્યથી અન્ય બન્ય જીવેને અધ્યયન કરાવનાર એવા ઉપાધ્યાય ભગવાન તથા મોક્ષમાર્ગને આત્મ જાગૃતિપૂર્વક સાધના એવા આધુ ભગવાનને ૮ પરમભગ્નિથી નમસ્કાર કરું છું

મોક્ષમાર્ગસ્થ નેતાર નેતાર કર્મભૂષણામ્
જ્ઞાતાર વિધનત્વાના વદે તદ્વચ્ચુલભ્યરે

અર્થ—મોક્ષમાર્ગના નેતા કર્મરૂપ પર્વતના નેતા (ને તાર) રિષ (સમગ્ર) તત્ત્વના જ્ઞાતા-તેને તે શુભોત્તી પ્રાપ્તિ અર્થે કું વદન કરું છું

પ્રથમરસનિમગ્ન દરિયુગ્મ પ્રસન્ન
વદનકમનમક કામિનીસમચ્ચન્ન
કરયુગમપિ મતે શસ્ત્રસંબધવેષ્ય
ત સિ જ્વળતિ દેવો વીતરાગસ્ત્યમેવ

અર્થ—તારા બે ચપુ પ્રથમરસમા ડૂબેલા ■ પરમશાત રસને ઝૂંટેલી રહ્યા છે તારે મુખકમળ પ્રસન્ન છે તેમા પ્રસન્નતા બાપી રહી છે, તારો જોડો સ્ત્રીના સમચી રહ્યા છે તારા બે હાથ શસ્ત્રસંબધ વિનાના છે તારા હાથમા શસ્ત્ર નથી આમ તું જ વીતરાગ જગત્તમા દેવ છે

નમો દુર્વાસાગાઁ વૈરિવારનિવારણે
અર્કતે ચોર્જિનાથાય મહાત્રિગલ તાપિને.

અર્થ — વર્ષાવારી ન શકાય, વારના બહુ બહુ મુશ્કેલ એવા રાગ, દેવ અને અસુનરથી શત્રુના સમૂહને જેણે વાપી, છતાં જે વીતરાગ સર્વજ્ઞ થયા વીતરાગ સર્વજ્ઞ થતાં જે અર્કત પૂજ્યા મોક્ષ થયા, અને વીતરાગ અર્કત થતા મોક્ષાર્થે પ્રવર્તન છે જેનું એવા જુલ જુલ ચોર્જિનાના જે નાથ થયા—જેના થયા અને એમ નાથ થતા જે જગનના નાથ તાન, નાના થયા એવા જે મહાનીર તેને નમસ્કાર હો.

ગુરુ નમઃસ્ત્રિજગત્તિહરાય નાથ !,
ગુરુ નમઃ કિતિતનામનમૂલ્યાય
ગુરુ નમઃસ્ત્રિજગત પરમેશ્વરાય
ગુરુ નમો જિન ! ભવોઽધિસોપાન્યાય

ભાનાર્થ — ત્રણ જગતના જીવોની પીડાને હરનારા હે નાથ ! તમને નમસ્કાર હો. પૃથ્વીનજાના નિર્ભણ આશ્રુપાણી ! તમને નમસ્કાર હો, ત્રણ જગતના પરમેશ્વર ! તમને નમસ્કાર હો. સારણ સમુદ્ર શોષણ કરનારા હે જિનેશ્વર ! તમને નમસ્કાર હો.

ત્વ નાથ ! દુષ્કિન્નવસ્ત્રવ ! હે શરણ્ય !
ઠાડુપયુષ્કવચ્ચતે ! વસિના વરણ્ય ! !
ભક્ત્યા નતે મયિ મહેત્વ ! દ્યાં વિવાય,
દુષ્કાકરૈદલતપસ્તાં વિધેદિ ॥

અર્થ — હે નાથ ! હે દુષ્કિન્નવસ્ત્રવ ! હે શરણ્ય કરવા લાયક ! હે દયાના પવિત્ર રચના ! જિતેન્દ્રિયો મધ્યે હે શ્રેષ્ઠ ! હે મોટા ઈશ ! ભક્તિવડે નમૈન એવા મારા પ્રત્યે દયા કરીને તમે દુષ્કિન્નવસ્ત્રવોને મિનાય કરવામાં તપસ્તા કરો.

ભક્તિ જ્ઞાનનો હેતુ છે જ્ઞાન મોક્ષનો હેતુ ॥

જ્ય ભાવ જ્ઞાન-સ્વભાવી ॥ ભક્તિના જોડે જ્ઞાન નિર્ભળ થાય
છે, નિર્ભળ જ્ઞાન મોક્ષનો હેતુ થાય છે

પ્રભુ પ્રત્યે દીનત્વ

(દોહરા)

- હે પ્રભુ ! હે પ્રભુ ! શું કહું ? દીનતાય ત્યાગ
હું તો દેવ અનંતનું ભાજન હું કહુભાગ ૧
- શુદ્ધ ભાવ મુજબા નથી નથી સર્વે તુજ પ
નથી ભવુતા કે દીનતા શું કહું પરમસ્વરૂપ ? ૨
- નથી આશા મુરદેવની અચળ કરી ઉરમાર્ગ
આપનજો વિશ્વાસ હું ને પરમાર નાદિ ૩
- જોમ નથી સત્સંગનો નથી સત્સેવા જોમ
કેવળ અપણતા નથી, નથી આશ્રય અનુયોગ ૪
- ‘ હું પામર શું કહી શકું ? એવો નથી વિવેક
ચરણ ચરણ ધીરજ નથી મરણ સુધીની છે ૫
- અચિત્ત તુર મહાઅનનો નથી પ્રકૃતિત ભાવ
અશ ન એકે સ્નેહનો ન મને પરમ પ્રભાવ ૬
- અચળરૂપ આસક્તિ નહિ નહીં વિગ્રહનો તાપ
કયા અનભ તુજ પ્રેમની નહિ તેનો પરિણામ ૭
- ભક્તિમાર્ગ પ્રવેશ નહિ, નહિ ભજન હું જ્ઞાન
સમજ નહિ નિઃસ્વર્ગની નહિ શુભ દેવ સ્થાન ૮
- કામદોષ મગિથી થયો, નહિ મર્ષદોષ ધર્મ
તો નહીં વ્યાકુળતા, ભુજો પ્રભુ મુજ કર્મ !

સેવાને ક્રિતિદા જો, તે બધન નથી ત્યાગ
 દેહેદિય આને નહી, કરે બાબ પર રાગ
 ગુજ વિરોગ સ્ફુરતો નથી, વચન નવન યમ નોહિ
 નહિ ઉત્સ અબક્રિતથી, તેમ ગૃહાદિક માદિ
 અદલાયથી રહિત નહિ સ્વધર્મ સચન નાદિ
 નથી નિવૃત્તિ નિર્ભણપણે અન્ય ધર્મની કાઈ
 એમ અનત પ્રકારથી સાધન રહિત દુષ
 નહી એક સદ્ગુણ પણ, મુખ જતાવુ શુધે ?
 કેવળ કરુણા-મૂર્તિ હો, દીનમધુ દીનનાથ
 પાપી પરમ અનાથ હુ મહો પ્રભુજી હાથ
 અનત કાગથી આચર્યો, વિના જ્ઞાન ભગવાન
 સેવા નહિ શુરુ સતને, મૂક્યુ નહિ અભિમાન
 સત ચરણ આશ્રય રિના, સાધન ક્યાં અનેક
 પાર ન તેથી પામિયો જીવો ન અસ રિવેક
 સદુ સાવન બધન ઘણ રહ્યો ન કાઈ ઉપાય
 સત સાધન સમજ્યો નહી, ત્યા બધન શું જાય ?
 પ્રભુ પ્રભુ રૂ લાગી નહી, પડ્યો ન સદ્ગુરુ પાય
 દીધ નહિ નિજ દોષ તો, તરિયે કાણુ ઉપાય ॥
 અધમાધમ અધિક્કા પતિન સકળ જગતમા દુષ
 એ નિશ્ચય આવ્યા વિના, સાધન કરશે શુધ ?
 પડી પડી ગુજ પ પકજે, ફરિ ફરિ માગુ એજ
 સદ્ગુરુ મત સ્વરૂપ ગુજ, એ દત્તા કરિ દેજ

સમાપના

હે ભગવાન! હું બહુ જૂની ગયો' મે તમારા 'અમૂલ્ય વચનોને શ્રદ્ધા લીધી નહીં,' તમારા કહેવા અનુપમ તત્ત્વનો મે તિયાર ક્યો નહીં ' તમારા પ્રચીન કરેલા ઉત્તમ શીત્તને સેચુ નહીં તમારા કહેનાં દયા, શાન્તિ દાતા અને પરિવ્રતા મે ઝોળખ્યાં નહીં

હે ભગવાન! હું જુઓ આચર્યો-રઝ્યો અને અનત સસારની વિગ્ગનામાં પડ્યો છું ' હું પાપી છું હું બ, મદો મત અને કર્મરજ્યો કરીને 'અનિત છું'

હે પરમાત્મા! તમારા કહેના 'તત્ત્વચિન્તા મારો મોક્ષ નથી હું નિરતર પ્રપચ્છા પડ્યો છું' અધ્યાનથી અધે 'યો છું' મારામાં રિવેશ્યમિ નથી' અને હું મૂં છું,' નિરાશ્રિત છું 'અનાથ છું નિરાગી પરમાત્મા! હવે હું તમારું' તમારા ધર્મનું 'અને તમારા સાક્ષુનું શરણ મંદુ છું મારા અપરાધ 'દાર યઈ' હું તે સદ પાપથી મુક્ત થઈ' એ મારી અભિનાયા છે અમર કરેલા 'પાપોનો હું હવે પમાનાથ કરુ છું જેમ જેમ હું સક્ષમ વિચારથી ઊઠેા ઊઠુ છું, તેમ તેમ તમારા તત્ત્વના અમલકારો મારા અવશને પ્રકાર કરે છે તમે નિરાગી નિર્વિગરી 'સચ્ચિદાનંદ અવરૂપ' સદગુણની' અનતગાની અનતધર્મી અને પ્રેનોકષ પ્રકાશક છે. હું માત્ર મારા 'તિને અર્થે' તમારી સાક્ષીએ 'દાતા ચાહુ છું એક પગ પજુ તમારા કહેના તત્ત્વની 'સકા ન યાય તમારા કહેના રસ્તા મા અહોરાત્ર હું ર' એજ મારી 'આકલ્પ અને વૃત્તિ થાયો'।

હે સર્વત ભગવાન! તમને હું વિદ્યેા રુ કહું ' તમારાથી કઈ અનન્ય નથી માત્ર પગાણાપથી 'હું 'કર્મજન્ય પાપની 'દાતા ઈચ્છુ છું'

ૐ શાન્તિ શાન્તિ શાન્તિ

અશુદ્ધ આત્માની શુદ્ધાત્માને અરજ

હે પરમેશ્વર ! શુદ્ધાત્મા ! મારા હૃદયને દયાથી ભરપૂર કર. હે સત્ય ! મારા હૃદયમાં આવ

હે શીતલા સ્વામી ! મને કૃતીત્વથી જ્યાં મને સતોપથી ભરપૂર કર કે હું પરસ્પર પર નજર ન મુડું જે જેને ભોગવવાને તે આપ્યું તે હું ના ચાહું

તું નિપાપ પૂર્ણ પરિત છે તારી પરિતતા મારામાં ભર, મને પાપરહિત કર જ્ઞાન, દીર્ઘ, શાન્તિ અને નિર્ભયતા મને આપ તારાં પરિત વચનથી મારાં પાપ ધો

હે આનંદ ! મને આનંદથી ભરપૂર કર, મને તારી તરફ ખેંચ.

હે દેવ ! મેં તારી આજ્ઞા તોળી છે, તો મારે હવે શું હવાન થશે ?

હું પાપમાં ખૂટી રહ્યો છું હું દર સમય પાપના કામમાં જ રહ્યો માની રહ્યો છું તારી કૃપા નહીં તેથી મારી તરફ આત્મ્ય કે તું મને પેતા તરફ બોલાવે છે તારી પરિતતા મને દર વખત ચેનવે છે કે આ પાપમાં હું ના પેશ માટે હવે હું તારી પરિતતાનું સન્માન કરું મને પરિત આત્માથી ભરપૂર કર

તારી સર્વ આજ્ઞા પાળવાની શુદ્ધિ તથા શક્તિ મને આપ મોહ શત્રુતા કળ્મશથી મને છોડાવ, હું જાગૃક છું માટે દર સમય મને જ્યાં પાપ ન દે મને તારામાં રાજ, તું મારામાં રહે જે તારી કૃપાનંદ થઈ તે પૂરી કર

તારા સિવાય કોઈ દાતા નથી તારી આજ્ઞાના જગીયામાથી મને બંધાર ના મૂક તારી શાન્તિના સમુદ્રમાં મને ઝીંતાવ તારો સર્વે મહિમા મને દેખાડ

તું આનંદ છે તું પ્રેમ છે તું દયા છે, તું સત્ય છે તું ઝિયર
છે તું અચળ છે, તું નિર્ભય છે, તું એક શુદ્ધ, નિવ્ય છે, તું અમાધિત
છે તારા અશ્વય ગુણથી મને ભરપૂર કર

હરિક કામનાથી અને વિરાગી બીજાથી મારા વિચારે વાર
કામગી તૃપ્તિથી બચાવ મારા સર્વે રિધ્ન દૂર કર કે સ્થિરતા અને
આનંદથી હું તારી સિદ્ધિને અનુભવું

મારી સર્વે શુભેચ્છા તારા વચનપસારથી પૂર, સાચા માર્ગ
જ્ઞાનનારે શુભના પસારથી પૂર અને જૂદા હંદસાથી અને જૂદા ધર્મથી
છે ૧૨ કુશળના રહ્યો બચાવ

તારા પસારથી મન, વચન ને સ્મૃતિ આદિ જે શક્તિ હું પામી
હું તે સર્વે શક્તિ હું ખોટા વા ખાખા કામના ન વાપર, અને કોઈ
વચન ન શુભાનુ એ શુદ્ધિ આપ

તારા પસારથી હું સર્વે શુભાનુ મેં જી ચાહું, કોઈને હું ખતુ
કારણ ન ચાહું માટે અને સત્ય જો દયાથી ભરપૂર કર અને જે
મને યોગ્ય હોય તે આપ જોગ્ય મનોરથ અને બધું વિચારથી
દર્શના બચાવ

ધ્યાનની પ્રક્રિયા

૧ નિમળ એવા કોઈ પાત્રને વિશે દર્શિતું સ્થાપન કરવાનો
અભ્યાસ કરીને પ્રથમ તેને અવ્યપગરિયતિમા આપવી

૨ એવું કેટલુંક અવ્યપગપણું પ્રાપ્ત થયા પછી જમણા ચક્ષુને
વિશે ચદ્ર રિયત એવી ભાવના કરવી

૩ જો ભાવના નવાં સુધી તે પદાર્થના આકારાદિના દર્શનને
આપે નહીં ત્યાં સુધી સુદ કરવી

૪ તેની સુદતા થયા પછી ચદ્રને જમણા ચક્ષુને વિશે અને
અન્યને વામ ચક્ષુને વિશે સ્થાપન કરવા

૫ એ જાણના જ્ઞા સુધી તે પદાર્થનાં આકારાદિ દર્શનને આપે નહીં ત્યાં સુધી સુદર કરી (આ જે દર્શન હતું છે તે જાણમાન દર્શન સમજવું)

૬ એ જે પ્રકારની હિન્દ સુદર જાણના સિદ્ધ થયે જૂઠીના મધ્યમાગને વિશે તે બંનેનું ચિતન કરવું

૭ પ્રથમ તે ચિતન દૃષ્ટિ ઉગાડી રાખી કરવું

૮ યથા પ્રકારે તે ચિતન હ' થયા પછી દૃષ્ટિ બંધ રાખી તે પદાર્થના દર્શનની જાણના કરવી

૯ તે જાણનાથી દર્શન સુદર થયા પછી તે બંને પાંચ અનુક્રમે હંમેશાં વિશે એક અષ્ટદશક્રમનું ચિતન કરી સ્થાપિત કરવા

૧૦ હંમેશાં વિશે એવું એક અષ્ટદશક્રમ જાણનામાં આપ્યું છે તથાપિ તે વિશુદ્ધિએ રહ્યું છે, એમ જાણનામાં આપ્યું છે, જેથી સમુદાયમાં તેને ચિતવવું અર્થાત્ સુદર ચિતવવું

૧૧ તે અષ્ટદશક્રમને વિશે પ્રથમ ચક્રના તેજને સ્થાપન કરવું પછી સૂર્યના તેજને સ્થાપન કરવું અને પછી અખંડ દિવ્યાકાશ એવી અગ્નિની જ્યોતિનું સ્થાપન કરવું

૧૨ તે જાણના હ' થયે પૂર્ણ છે જેનું જ્ઞાન દર્શન અને આત્મચારિત્ર એના શ્રી વીતરાગદેવ તેની પ્રતિમા મહાનેત્રોમય સ્વરૂપે તેને વિશે ચિતવવી

૧૩ તે પરમ દિવ્ય પ્રતિમા, નહીં બાગ મુક્ત અને વૃદ્ધ એના દિવ્યસ્વરૂપે ચિતવવી

૧૪ સંપૂર્ણ જ્ઞાન દર્શન ઉત્પન્ન થયાથી સ્વરૂપસ્થાપિત વિશે શ્રી વીતરાગદેવ અત્ર છે, એમ જાણવું

૧૫ સ્વરૂપસમાધિને વિશે સ્થિત એવા તે સ્વરૂપમા જ તદાપર છે એમ જાણવું

૧૧ તેના મૂર્ધસ્થાને રિતેથી તે વખતે કુકારનો [પામ કુકારનો] ખનિ થરા કરે એમ ભાવતું

૧૨ તે ભાવનાઓ દ' થયે તે કુકાર [પામ કુકાર] સર્વ પ્રાણના વાજ્ય માનને ઉપદેશે છે, એમ ભાવતું

૧૮ ને પ્રાણના સમ્યક્માર્ગે કરી વીતરાગદેવ વીતરાગ નિ પ નનાને પામ્યા એવું જાન તે ઉપદેશનું સ્વરૂપ છે, એમ ચિતરવા તે જાન તે શુ ' એમ ભાવતું

૧૬ તે ભાવના દ' થરા પડી તેમણે ને ઈચ્છા પામ્યાં હતાં છે તેનું જ્ઞાન કરી આત્માને સ્વસ્વરૂપમાં ચિતરવો—સમગ્ર ચિતરવો

ધ્યાનના ધણા ધણા પ્રકાર છે એ સર્વમાં શ્રેષ્ઠ એવું તો આત્મા એક મુખ્યપણે વર્તે છે તે ધ્યાન કહેવાય છે અને એજ આત્મ પામી પ્રાપ્તિ, પણ કરીને આત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ વિના થતી નથી. એજ ને આત્મજ્ઞાન તે યથાર્થ બોધની પ્રાપ્તિ સિવાય ઉત્પન્ન થતું નથી. એ યથાર્થ બોધની પ્રાપ્તિ પણ કરીને કમ્પે કરીને થતા જીવોને જાણ છે અને તેનો મુખ્ય ભાગ તે બોધસ્વરૂપ એવા જ્ઞાની પુરુષનો આશ્રય કે સગ અને તેને વિશે બહુમાન એમ એ છે જ્ઞાની પુરુષનો વિશે સગ જીવને અનતકાળમાં પશીવાર થઈ ગયો છે તથાપિ જ્ઞાની પુરુષ જ્ઞાની છે ખરે દરે તેનો જ્ઞાનન પ્રવૃત્ત કરવો એજ કર્તવ્ય છે એમ જીવને જ્ઞાન આપતું નથી અને તેજ કરણ જીવને પરિશ્રમજનું થયું છે, એમ અમને તો દ' કરીને લાગે છે

જ્ઞાની પુરુષનું જોગબાણ નહીં થરામાં પણ કરીને જીવના તણ મોટા દોન જાણીએ છીએ એક તો ' હુ જાણુ છું ' ' હુ સમજુ છું ' એવા પ્રકારનું ને માન જીવને રજા કરે છે તે માન બીજું પરિપ્રકાશિતને વિશે જ્ઞાની પુરુષપર રાગ કરતા પણ વિશે ' રાગ ' નીજી સોડલપને તથા અપહીતિભવને લીધે અને અપમાનભવને લીધે જ્ઞાનીથી વિમુખ રહેવું તેના પ્રયે જેવું વિન્યાન્વિત થતું જોઈએ

જ્ઞાન સ્વભાવ એવો દેહન્યો સિદ્ધ કર્યો,
જ્યાં અંગે તમી જ્યાં રાગ તાપી રહે છે ।

૩

સાકાશ સર્વ રીતે સર્વ નગનાગી તમા,
સર્વ દે પર્વાય તે મરયા અશુચિ કે
દેહ પરમાણુ તજો મૃગ્ગિન દલ્ગિન એવો
નિત્ય અજ્ઞાન એમ નાનીઆએ બાખ્યો છે
કાલ્પની કામી ધાના મરનો । ૧ ૭
તેમ જ્ઞાન જ્યાં નાનિ તનુ શુચિ યાત્રા કે
જ્યાં જ્ઞાન અદ્યત્તી શુચિ માટે યત્ન કરે
સસાગ્રમાં એવો કાળુ શુદ્ધિમાન ટોર છે ।

૪

કરવાને ઉપભોગ અરયા એ નાદિ ચોમ,
કની તુમી સમો નર દે કલા કે
મોદ મિથ્યા જન્મ દિોનાદિ તપ ધુપ થકી,
તુ દોષ અતગ્રા અનિમાન વિન છે
તુમી દિો વિનાની તરે જેમ જગમ્પાદિ
એવો દિ વિન દેહ ભર ની તરે છે
તેથી સ । સર્વથા જે, ઉત્તમ અદ્યત્ત સમા,
કના શરીરપ લેપ તે અમાર છે
વાખાવિ વખુચ્છ દર્શક મુદ્ધુરૂ ભૂપ
ધાં એવ વચ્ચ તે નિ વિચમાન છે
એવો દોષ મારો દેહ તેવો જાત રહે તે
મિત્રમદિ તેને વિા ચિતા નાદિ માર છે
કાળકે સ જગા અર્ધ જ્ઞાન ૨૬
અદ્યત્ત અનન્યુભી અપરર્ત વિનને,
સર્વોત્તમ રંગુર બેલ વાજ્ય અનુભવ
જાણી રીતે મિત્ર ધારા, પ્રકાશિત કરે છે

૫

૬

અતઃ સ્તમે કીલ પડે, અભિપ્રાયે બલમ યાવ,
 પ્રત્ય બાવ વિદ્યા યાવ, દદ - સા જેવી કે
 અનેક પ્રકારે કરી રમાયન ખાવ જા
 નરિ નિમ્ન કાંઈ કુચે નહી નહ યાવ હ
 દુઃખનિ દુઃખ જેવી, છવ બારી કાળમારિ,
 પ્રાપ્ત કરી સસારમા અનિ દુઃખ પામે છે
 એવી પાપ દુઃખ હાથે વિનાશની આગ્રહ
 દેવ કાચ મટે એવો કાળુ શુદ્ધ દોષ છે ૩
 સોદ સગો અમિ સદે પનનો ખિન માગ,
 તેમ તનુ યોગે કરી છવ ૧ સાર હ
 સસારના પ્રસંગથી, મુખપ્રાપ્ત છવ ખાં,
 ધર્મી રીતે રિધ રિધ દુષ્ટો અનિ મદે છે ૪
 દેવ સગ છે પ્રેમ કરી કાઈ ભારી શુભિ
 તેથી છવ મુમુક્ષુએ ભાવી દેવો પોત્ત છે
 જેથી નિજ આત્મો કરાવના બ્રમખુને
 તનુ નહો સસારમા સગ નાદિ દોષ છે ૫
 તનુ રક્ષા પોત્તની રિધિમતી સર જન
 હુલમિન સર્વ ગીતે સગ થઈ રહે છે
 પણ કાળ દાસી જરા પ્રતિનિ દેવ તર્ક
 પરમાણુ દુષ્ટ કરી જિન જિન કરે ૬
 એમ નર-નરનાણી રાધાનદિ વિગતી તે
 સાદાત્માન ફળી જગ માવે જ્યા વર્ત છે
 એમ વધુ વિનાશીના નિત્યત્વ ને સ્થિરતાની
 પ્રતીતિ સુલ કેમ જન પારી રહે છે ૭
 પ્રમા ને અજાનથી વસનથી બાલશુદ્ધિ
 વિપત સમજાવે જૂન કાઈ કામી ૮
 સુજ જન બાળ બાણી વસને ઉદાર ચિત્તે
 કામા આપી મુધારગે વાચના એ મારી છે

૩

૫

૭

અતમજે! જોની સ્મૃતિ, જોના મન, જોના બોધ,
આનંદન સાચુ બની જુવને ઉદ્ધારે છે
નિનોકનો સારસા સવોપરી ત્તા ધાર
માગનિક ગુરુ મજે, અતમા પ્રજ્ઞામ છે

૧૦

(૮) શરીર પર્યાય પર વિચાર

(તેમકે જ પૂ અમુનખ સંજ્ઞા મ)

૧ અહો અનિ આત્મ છે કે અનત પરમાત્મ પુણ્યગોનો
સમૂહ મળીને આ શરીર-પિંડ નિર્માણ થયો હતો અને જોનજોનામા
તે નષ્ટ થના નાગો જુઓ પુણ્યગોની આ જીવી વિચિત્રતા છે !

(૨) અહો જિનેન જમવાન આપે કમ્બુ કે કે અમુન
અમાસયમ્મિ અર્થોન આ પદ્મતપિંડ (શરીર) અનુપ (અસ્થિ)
અને અસ્થાશન (અનિય) છે આ કયનો આત્મા વિમો સૂપી
મે વિચાર ન કયા પરન્તુ હવે શરીરની આ વિનાશમન રચના જોઈને,
મો નિશ્ચય થઈ ગયા છે કે આપનુ કયન સંપૂર્ણ અસી સત્ય છે

(૩) જોમ મનુષ્યોના સમૂહ માનવને મેળો કહેવામા આવે છે,
તે કાળાંતરે રિખરાઈ જવાથી શુન્યાગ્રંથ મતી જા છે તેમ
કુટુંબોના સમઘની સસાર ગ્રામી મેળો જાઓ છે તેનો પણ રિખેરાઈ
જવાનો સ્વભાવ છે જોમ મેળામા નાજર થયેલા પ્રેમકો મેળો રિખેરાઈ
જતા તેની ડિફર કરના નથી તેમ જુ (કિનન્ય) પણ પ્રેમક હ, મને
આ શરીર-પર્વા છેડી જા તેની ડિફર નથી

(૪) જમતોનો કતો હતો કોઈ પણ નથી મર્ત પગથા રચનાયો
જ મજે છે અને અભાવથી જ છૂગ પડે છે એમ પ્રમાણે આ
શરીરનો સયોગ પગ ન્યાભારિ રીતે જ મજે છે અને સ્વાભાવિક
રીતે જ છો પડે છે મારા અપરાધો સયોગ રાનો નથી અને છો
કરવાથી છો થતા નથી, તો પછી તેના રિયોમની કિંમત મારે શા
સારે રવી જોઈએ? અર્થાત્ જગ પળુ કિંમત મરી જોઈએ નહિ,
જે જનવાનુ છે તે મને જ છે

(૫) ૮ (ચેતન્ય) તાકે સ્વભાવનો ખો જોખા અનુભવિક અને તાન અરૂપ હું આ તારકે સ્વભાવ અતિનાલી છે અને શરીર નાશવાન છે શરીરનો નાશ થતા છતાં ૫૧ મારા સ્વભાવનો નાશ થતો નથી એટલા માટે મારે શરીરની વિના કશી અનુચિત છે .

(૬) અહો જિતે ! આ સુધી હું આ શરીરને માત્ર માનતો હતો પરંતુ હવે મો અન્યનો આશાસાયો છે આ મારી અજાનના છે મગજ છે આ શરીર મારી અજાન વચ્ચે ૧૮ મારા શત્રુઓ જે શમ અને વૃદ્ધાશ્વ ૭ તેથી સાથે મળી મધુ તથા અન્ય સાથે મગજ નેપાર થઈ ગયેન ■ જો શરીર માર દાનતો તે માગ શત્રુઓ સાથે મળી જઈને મને દુખી કરવા માટે કેમ તપ થાતાં આવા સ્વામી દોહીને માર માનતા મને ઉચિત નથી એમને હવે તે માત્ર નથા હવે તે હે તોપ અને અને જાન તો મ જાતે મને નેથી મિત્ર નથી

(૭) જે જોગા ૭૫ આ શરીરને માતા-પિતા મારો પુત્ર મદ છે, આતા-અગિની માગે બાઈ મદ છે મકા-માખી મારો ભયીને કહે છે મામા-માખી માગે બાજજ કહે છે જી ' મારો પતિ કહે છે પુત્ર-પુત્રી માગે પિતા મદ છે ઈશ્વારિ સત્તા મારો કદ છે અને તુ તાન માને છો હવે આ શરીર મેનુ મેનુ છે, પરમા થથી વિચારો તો માર્કનું પખુ નથા કા જુ કે તેને રાખવા માટે સર્વ માર્ક અમમર્થ છે એટલા માટે સપાળા કુટુંબીઓ પ્રયેના મમ સ્વભાવના પતિસમ ૨૦ અને અપા થઈને નિતરાત્મક મિત્ર સનિય તમ છે એમ માની હવે નિજ સ્વભાવના રમજુ કરવ દિનાવદ છે

(૮) ૬ આ મન ! આ શરીર મપા હું જાગતી માયા સમાન છે તે હસદાગમ પરિવર્તનને પામે છે તે જો તા સવરથામા આ શરીર સોને વ્હાતુ લાગે છે મુસવરથામા મનોજી જને છે અને સી પરુઓના મનને દે છે અને વૃદ્ધાશ્વ આવા સૌદ્ર માર્કની વૃદ્ધાને

અતમજો જેની ઝૂનિ, જેનો મત્ર, જેનો બોધ,
આનન્દ સાચુ બની જીવને ઉદ્ધારે છે
ત્રિનોકનો સારસા સંવોપતી ન્યા ધાર,
મામતિક ગુરુ ચર્ગે, અતમા પ્રણામ ॥ ૧૦

(૮) , શરીર પર્યાય પર વિચાર

(લેખક મ્હ પૂ અમુલ્ય સ્ત્રીજી મ

૧ અહો અતિ આશ્ચર્ય છે કે, અનંત પરમાણુ પુદ્ગલોનો સમૂહ મગીને આ શરીર-પિંડ નિર્મોણ થયો હતો અને જોનજોનામા તે નષ્ટ થના લાગેા જુઓ પુદ્ગલોની આ જેવી વિચિત્રતા છે !

(૨) અહો જિજ્ઞાસુભાવ આપે કત્યુ છે કે અધુન અસાસ્યમિમ અર્થોન આ પદ્મ-પિંડ (શરીર) અધુર (અસ્થિર) અને અત્યંત (અનિશ્ચય) છે, આ કથનનો આટલા વિશેષ સુધી મે વિચાર ન કર્યો પરંતુ હવે શરીરની આ વિનાશમય રચના જોઈને, મને નિશ્ચય થઈ ગયો છે કે આપણુ કથન સપૂર્ણ અસર સત્ય છે

(૩) જેમ મનુષ્યોના સમૂહ મીનનને મેગા કહેવામા આવે છે, તે કાળાંતરે રિખરાઈ જવાથી શુન્યા થા નવી જાત છે તેમ કુદ્ધુળોના સજ્જથી સસાર ઉપી મેળો બ મો છે, તેનો પણ રિખેરાઈ જવાનો સ્વભાવ છે જેમ મેગામા દાનવર થયેલા પ્રેક્ષકો મેગો રિખેરાઈ જતાં તેની ફિક્કર કરના નથી તેમ હુ (મૈનન્ય) પણ પ્રેમક હુ, મને આ શરીર-પત્રી જી જાય તેની ફિક્કર નથી

(૪) જમનનો કતો હતો કોઈ પણ નથી સર્વ પદાર્થો સ્વભાવથી જ મરે છે અને અમારથી જ છૂટા પડે છે એમ પ્રમાણે આ શરીરનો સયોગ પણ સ્વાભાવિક રીતે જ મરે છે અને સ્વાભાવિક રીતે જ છૂટો પડે છે મારા ગળવાથી સયોગ રહતો નથી અને છૂટો કરવાથી જો થતો નથી, તો પછી તેના રિયોમની ફિક્કર મારે શ સાર પ્રતી જોઈએ અર્થાત્ જરા પણ ફિક્કર કરતી જોઈએ નહિ જે બનવાનું છે તે મને જ છે

(૫) હું (નેત્રી) જાનક અભાવનો હતો બોલતા અનુભવિકે અને નાન અરૂપ હું આ નાયક સ્વભાવ અવિનાશી છે અને શરીર નાશવાન છે પ્રીતિનો નાશ થતા છતાં પણ મારા સ્વભાવનો નાશ થતો નથી એના માટે માટે શરીરની ચિંતા કરવી અનુચિત છે .

(૬) અરે! જિનેન્દ્ર! આશ્ચર્યની હું આ શરીરને મારૂ માનતો હતો પરંતુ હવે મને સચોટ આભાસાયે છે આ મારી અજ્ઞાનતા છે મગધ કે આ શરીર મારી ઇચ્છા વગર ન મારા શત્રુઓ ને રોગ અને વૃદ્ધાવસ્થા છે તેની સાથે મળી મધુ તથા મૃત્યુ સાથે મળતા તૈનાર થઈ ગયેન છે અને શરીર મારૂ ટેલ તો તે મારા શત્રુઓ સાથે મળી જઈને મને ખી કરવા માટે મ્મ તત્પર થાતા આવ્યા આવ્યા કોઈની મા માનના મને ઉચ્ચિત નથી એને હવે તે માત્ર નથી હવે વ ગદે તોડ અને અને જન તો વ બને મને તેની દિશ્વ નથી

(૭) રે બોલતા શ્રવ આ શરીર ને માતા-પિતા મારો પુત્ર મહે છે, માતા-બાલિકા મારો બાઈ કહે છે દાકા-મળી મારો બનીને કહે છે મામા-મામી મારો ભાણેજ કહે છે, સો મારો પતિ' કહે છે પુત્ર-પુત્રી મારા પિતા મરે છે ઇત્યાદિ સવળા મારો' કહે છે અને તુ તા ! માને છે ! હવે આ શરીર કેવું કેવું છે, પરમાર્થથી વિચારો તો માર્કનું પચ નથા કામ્યુ કે તેને રાખના માટે સર્વ કોઈ અમમર્થ છે એના માટે સવળા પ્રુખીઓ પ્રચેના મમ સ્વભાવનો પરિત્યાગ કે અને અન્ય મર્કને નિશ્ચાત્મ મિત્રુ સન્નિહમ છે એમ માની હવે નિર્મ અભારમ્મ રમયુ મરવ ક્રિતાવહ છે

(૮) હે આ મનુ! આ શરીર સપા દ્વિ જાળની માયા સમાન કે તે દ્વિશ્વકામ્યા પરિવર્તનને પામે છે તે બે મા વાચક્યામા આ શરીર સોને ક્ષાતુ વામે છે યુનાવસ્થામાં મનોહર બને છે અને સ્ત્રી પુરુષોના મનને હરે છે અને વૃદ્ધાવસ્થા આવતા સોઈ કોઈની વૃણાને

પાન બને છે અતમા મૃત્યુનો માસ જાતી જન છે આ સ્વચ્છતા તદ્દન તેના પરનો મોઢા છાંડીને તેને અગ્નિમાં ભગ્ન કરી દે છે શરીરની આવી ગિચાઈ થવા જતા જોએ શરીર કે કુદ્દાઓ મોના મોઢાને હો ના થાય એ કદાચ ખેદ અથવા આશ્ચર્યની વીના હા ।

(૬) જુલુએ છે તે મરણ નથી આવે જ મરે હા તે જુલુએ નથી અર્થાત્ આત્મા અવિદ્યમાન હ અને તર વિનાશ છે તેથી મૃત્યુ શરીરનો માસ કરી શકે છે આ માનો નહિ જ્યારથી શરીર ઉત્પન્ન થયું જ્યારથી તે પ્રતિદેશ્ય કાંઈક થયું તે હા પા દ (આત્મા) તો જોવા નો તેવો જ જા હુ મા મૃત્યુ પ્રાપ્ત થયું થયું, થયું નથી અને થસ પશુ નહિ એવા નિશ્ચય સાથે જે છે તેને મૃત્યુના ભવ કદાપિ થનો નથી

(૧૦) જેમ કોઈ મૃત્યુથી ધીમત જાના પુરાણા-ગ્રંથ મહાનને છાંડીને મનોદર દબેલી જાતી તર્ક નિવાસ કરે છે તેવી જ રીતે તપ, સયમ આદિથી જોએ શ્રોત જન્યા છે તેઓ આ આધિ વ્યાધિ ઉપાધિથી પરિપૂરિત અને અગ્નિ, માસ હાડકા મૂર્ધાથી ભરેલા એવા આ ઉદારિક શરીરથી જુપડીને છાંડીને પુનઃપ્રજાતું સર્વ મ દ્વિ દેવના શરીર ક્ષપેલીમા નિવાસ કરે છે માટે આ જુપડીનો પરિવાર કરનામા ભવ સા માટે થવો નોઈએ ?

(૧૧) જૂત ભરિય અને વર્તમાનમાં જેમને તર્ક અને મોગના ઉત્તમ નુમે પ્રાપ્ત ગ્યા છે કરમ તે બધા સમાધિ મરણો જ પ્રતાપ મમજવો નોઈએ માટે હે મુખ્યાર્થો આત્મના તારે પમ સમાધિ મરણે (તપ સયમ ધર્મોનુગત સક્રિયાઓ અપૂર્વ દામા-ગુચ્છવડે સાંત સમાધિમરણ) મરતુ ઈચ્છિત છે કેમ કે ઈન્દ્રિય શરીરને પ્રાપ્ત કરાવનાર સમાધિ મ જુ છે માટે તેના મૃત્યુ તારે પમ દર્શ્યો સ્વામત કરના જોઈએ

(૯) વચનામૃતો

૦ ઉ ૧ આત્મેના કર્મોને બોલતા નવા કર્મ ન બધાય તે માટે આત્માને સચેત રાખવો એ સપુરોષો મનન મેધ છે

૦ મનની પ્રત્યુદ્ભવિ સસંગ સત્ય વ્યવહારની સાથે ધર્મ અર્થ, મમ અને મોક્ષ એ ચાર પરમાર્થ પ્રાપ્ત કરવા ગ્રેહ પ્રવૃત્તિ આ મા જેમ ઉપગમિતો પશિલામી ચાલ તેમ કરો

૦ સમયે સમયે જ્ઞાનની ક્ષણિક વ્યવસ્થા છે, ત્યાં પ્રમા મરીએ છીએ એ જ મત્તોદનીશુ બળ છે

૦ ધર્મધ્યાનમાં નીચેથી ચાર લાવનાથી શૂનિ થયું

૧ મૈત્રી-જાગૃત્તા સારી છત્ર બાજી નિરંજન શુદ્ધિ

૨ પ્રભો -અસ માત્ર ખજ કાઈનો મુખ્ય નીરખાને શામલિત ઉત્પસરા

૩ કુરુજા-જાગૃત્તા છવેનાં દુષ્ટ રેખાને અનુકરણ થયું

૪ માધ્યમ્ય કે ઉપેક્ષા-ગુહ સમર્થિના ૧૧-વીધને ધોત્ય થયું
નાર તેના આલમન છે ચાર તેની રુચિ છે ચાર તેના પાસા છે પ્રેમ અનેક બેદે રહે આપેતું ધર્મ ધ્યાન છે

૦ પરદિત એ જ નિર્ગતિ સમજતું અને પરદુષ્ટ એ પોતાનું દુષ્ટ મમજતું

૦ મુખ દુષ્ટ એ મનની વપના છે

૦ કામા એ જ મોક્ષનો દ્વરાગે ૩

૦ શાન સ્વભાવ એજ સજ્જનનાનું ખરૂં મૂળ છે

૦ ઉપરોક્ત ત્યાં ધમ ૭

૦ વિવેક શુદ્ધિથી સર્વજ્ઞ આવરણ કરતું

૦ દ્વેષ બાવ ગે રસુ એર ગ્ધ માનવી

- આહાર ત્રિદાર, ત્રિદારી નિયમિતતા
- જ્ઞાનચત્રા, વિદ્યારિતાસ અને શાસ્ત્રાધ્યયનમા મુથાતુ
- પરનિવૃત્તિ એજ સમગ્ર પાપ માનતુ
- દુર્ગંતતા ખીને કાવતુ એજ દારતુ એમ માનતુ

◦ જીવે બધુ દુઃખ છે ઉપાધિ બધુ છે અને ત્યાગ યર્ષ સ્ત્રી તેમ નથી, તો તે માત્ર (૧) તે વસ્તુની જિજ્ઞાસા રાખવી (૨) સંસારને બંધન માનવું (૩) પૂન કર્મ નથી એમ ગળી પ્રત્યેક ધર્મ સંન્યા જવો, તેમ જતા પૂર્વે ખર્મ નો તો શીખ કરવો નહિ (૪) દેહની જોડાણ ચિતા રાખે છે તેની નહિ પણ તેમાં અનત ગળી ચિતા આત્માની રાખ કારણ કે અનત બર એક જવમા ટાંગના છે

◦ સમજીને અપમાણી થનારને પશ્ચાત્તાપ કરનાનો થોડો જ અસર સબંધ છે

◦ જોએ જોડતા પોનાની પૌષ્ઠનિક મોઝાઈ ઇચ્છે તેટલા તેઓ દનકા સબંધે

◦ પ્રસન્ન પુરુષની ભક્તિ દરે તેલુ રમરભ કરે ગુણચિતન કરે

◦ અત્ય આહાર અત્ય ત્રિદાર અત્ય નિત્ય, નિયમિત વાચા, નિયમિત કાયા બો અનુકૂળ સ્થાન એ મનને વશ કરવાના ઉત્તમ સાધનો છે

◦ મન બે શકાશીન યર્ષ ગયુ હોય તો 'દ્રવ્યાનુયોગ વિચારવો, પ્રમાદો યર્ષ ગયુ હોય તો ચરણુ ડરણાનુયોગ વિચારવો, કપાધો યર્ષ ગયુ હોય તો ધર્મ કથાનુયોગ વિચારવો અને જડ યર્ષ ગયુ હોય તો ગણિતાનુયોગ' વિચારવો ચોખ્ખુ છે

◦ દુઃખી સજીવી કનથ યાવ તો એમ સમજી લેજો કે તે સાથે

આવવાની નથી. C-રો દુ તેને છે આપી જવાનો છુ વા તે કઈ
મૂલ્યવાન નથી સ્ત્રી સબધી ક્રેશ યુદ્ધ લાવ થાય તો આમ સમજી
અન્ય જોખા પ્રત્યે દસજો કે-મન મૂનની ખાલુમા મેલી રલો (જે
વસ્તુનો આપણે નિત્ય ત્યાજ કરીએ છીએ તેમાં) કન સબધી
નિરાશા કે ક્રેશ થાય તો તે ઉચી જાતના કાકરા છે એમ સમજી
સતોષ ગમજો તો તુ કમે કરીને નિરુદ્ધી થઈ શકીશ

• એક વાર જો સમાધિ મરણુ થયુ તો સર્વ કાળમા સમાધિ
મરણ હાશે.

■ સર્વોત્તમ ૫૦ સર્વ ત્યાગીનુ છે

—શ્રીમદ રાજવદ્ર

વિભાગ બીજો

(૧૦) સત-મકતોની અનુભવ વાણી

૧ આપ સ્વભાવકી મજાઝાય

- આપ જ્ઞાનમે રે અવનુ સ। મજનમે રહેના
જગત્તુ જી રે કમાધિના અચરજ પ્રકુઅ ન વિના આ૦ ૧
- જુમ નદિ મેરા કાઈ ની તેરા ખા કરે મેરા મેરા,
તેગ રે મો તેરી પાસે અર સભી અનેરા આ૦ ૨
- વપુ રિના તી ત અવિનાશી અમ દે ઈન્કા વિદામી
વપુ સમ જમ દૂ નિકામી નમ જુમ શિવકા વામી આ૦ ૩
- રાગ ને ગીસા દોષ ખનીસા એ જુમ ક ખકા દીસા
જમ જુમ ઈન્કા દૂર કરીસા, નમ જુમ જમકા ઈસા આ૦ ૪
- ઈસી આશા સત નિરાશા, એ દ જમ જમ પાસા
તે કામનકુ કરે અમ્પાસા, લહો સ। મુખ વાસા આ૦ ૫
- કમલી કાજી ખમીક પાજી, ખમીક દુઆ અષધાજી
કમીક જમમે ખીતિ આજી, સમ પુરમવજી બાજી આ૦ ૬
- શુદ્ધ ઉપોગ ને સમતા ધારી ગાન, ધ્યાન મનોદારી
કર્મ કલકકુ દૂ નિસારી, જી વરે શિવ નારી આ૦ ૭

૨ સાવકર્મ કેમ છુટે ?

(રાગ-નાયકેસે મ-ગેઠા બધે ધુમરો)

ભગ્ન રિણુ સાવકર્મ નદિ હો

આધુ સગન જા આત્મ ભગ્ન રિણુ

કાગ નિરતર હો ભગ્ન

મગધી કાઈ મગને ધુવે એ મગ કઈ રીતે હો ?

નદા સાણુ ખ્યાનુ પડી મેઠ મગી કમિયા તો ભગ્ન

આત્મ ખ્યાન તુ ધરી ને પ્રાપ્તિ અમૃતરસે હો

કેશવ હરી રમે ઘટ બીજા ગરા મત્સ્ય તન દૂરે ? ભગ્ન

૩ નમયોગની ગીત

(રાગ-કાઠી પીરાન્ય ૧ મો)

રાગયોગની ગીતી રે સસારીને સુખાર્થ (રેક)

સુખો સદગ્ગ મમાધિ રે સત્તમ તેના કડુ ભાર્થ રાગ

કામ ક્રોધ મેઘ ૧ મમતા તુલ્યા રસા અને માન

સાન વાના પદનેથી છોડે તો ઓણુ ભમિતુ ગાન

મન ન પારે માટે રે મોરિંડા કેરા ગમ્ય ભાર્થ રાગ

જ્ઞાન દટિયી બુવે બ્યારે ઘટમા જગત જૂઠું જલ્યાપ

એક ચિત્ત અનિનાની ઉપર મટેજ સમાધિ સાન

જલ એકેનો લામે રે અતિ જેની અધિકાર્થ રાગ

રિણુ સુખની તુલ્યા વિરામે એકાતિક જન એક

મુન્દિયા ત્યારે વર્ને અતત્તુખ સર્વ દો સદેહ

અમગા રૂ. લામે રે પરમ તત્ત્વ પ ને પાર્થ રાગ

દીપક ઠરતી આનંદે ઉઘમ ભાસે એવિતો ભાણુ
એમ અચાક ઇચ્છિતે ડરમા, ભુવે ચતુર સુખાન
ગણપત કહે છે જાણી રે, જ્ઞાનદ મુખ ભાઈ રાજા

૪ ધ્યાનની વિધિ

(રાત્ર-મહી ખીરાના પત્તો)

ધ્યાન ધરો કાઈ ધ્યાની રે જાણી અર્ધ શુભ કરી (ટેક)
ભાઈ હાથ ભાંગી રે, નારાયણ જપો નગનારી ધ્યાન
પાનજનમા કશું પોકારી, અગર એમા ઉપાસ
સાધન કરતા સિદ્ધિ પામે જોગ જીવનનો ધામ
તિમાહ જો રે સુદર રર એ દુખકારી ધ્યાન
અગત ઉપર આંખ ઠેરાવી, જાપ અજાપા જાપ
આસપાસ પ્રગસને દેજો, મા નસ કરવાનું માપ
જોગી એને જાણો રે ભક્તિ જેને હોત ભારી ધ્યાન
પ્રાણ સમે કે પાઠને પહેરે સુરજ સામું જોય
નંદ વડે નીરજે નર જોઈ હરિ દિગ્ધ્ય મર્મ હોય
ભાને દુખા ભાગે રે વિરાળી રાત રિસાગી ધ્યાન
ચંદ ગામા ચંદુમા દેજે જમજે સૂર જોરાય
ઉપર પુનઃ ખરી સાધ શુભલા રે વિરાટ દેખાય
ગણપત કહે છે જાણી રે બેટ એમ ભયકારી ધ્યાન

૫ સાધ્યની સિદ્ધિ

(પારસવાની ગોપિકા મહી વેચવા ચાલી-એ ૨૧૧)

સુમનિભાર્ધ સોદામળી સાસરીએ ચાલી
ખચરત મદ નામી તરુ અદા બાવરુ જાલી (૧)

ખટયાની ફગ ખોગળા બકનાસની રાટે
અનદ ધુની ઉપર નિકુદીને ઘાટે (૨)

પચરની ત્યા દોરડો જ્યોતિ જગજા જામી
બચધુવન ત્યા ઉવાયા દસ યથા રિતસગી (૩)

શુભ્ય રિખર માળા ધગી, કોદી જાણ પ્રકાશી
સિદ્ધ સિદ્ધાસન ઉપરે મેદા થી અચિનાસી (૪)

વિજા રાજ ત્યા વિજગી વિજુ રિ અગળાગુ
સોદ સ્વામી સર્વમા એ સરખા બધગુ (૫)

ધટા નાદ ગમનમા બેચ જાવરી વાગી
સદગુ માને ઓગળ્યા, સમની વક્ષમા લાગી (૬)

અરસપરસ એકમેકમાં મેગો મુખ્ય મુકામે
સગિના સાગ મા મગી જાણુ ગાપેતરોએ (૭)

૬ વાર નહિ લાગે

ઓ વટ સિંહસન ૧ વાર ન લાગે ઓ ધ

યાકે નગ મહા ભગ મુરખ, જિન જિન અધિકા પાગ? ઓ ૧

કાયા ધ ૧ કાચળી નીલી વામન છુટા? ભાગે

સાલુજ પાંચ વિપ્રસ-ધર્મ જશ તમચો નિપાળ નિ ૩ ઓ ૨

આધિ આધિ અથા દુ ખ ઈજુભા, નગકાંકિ કુનિ? આગે,

ડગ ૬ ન અવન સગ રિણ પોપ્યા, મારમદમે? ત્યાગે ઓ ૩

મઃ છકે છાક? મર્જવ નજ નીના મુર કિ પા કાઈ જાગે

નન ધન મેદ નિવારી ચિદાનંદ અનિરે તાકે સાગે ઓ ૪

૧ નિનાશ પામના ૨ બધાય છે ૩ કપડારો, ૪ સંકુ
અને નાશ થવો એ પુદ્ગલનો ધર્મ છે ૫ વળી આગળ, ૬ ડાલુ
પાળ ૭ અ ધે રહે ૮ ઘેનાપાત્ર મા ના છાકથી થયેલું ૯ અગે-સાથે

૭ મોક્ષન જોડવા વિશે

(ગાદ્ય સિદ્ધિ ૫૬)

મેં જાણ મહા અવ નહીં મૂકી હતી મંત્રના
સંબંધીના અર્થે અર્થે સદા જાતે રહે પેદા
વાળી જેવર, જમના જાડે વળે રહે તેવર
જાડે જાડે મોક્ષન સંબંધી તેવર થા તેવર ૧

જાડે જાડે મોક્ષન સંબંધી તેવર થા તેવર
જાડે જાડે મોક્ષન સંબંધી તેવર થા તેવર
જાડે જાડે મોક્ષન સંબંધી તેવર થા તેવર
જાડે જાડે મોક્ષન સંબંધી તેવર થા તેવર ૨

જાડે જાડે મોક્ષન સંબંધી તેવર થા તેવર
જાડે જાડે મોક્ષન સંબંધી તેવર થા તેવર
જાડે જાડે મોક્ષન સંબંધી તેવર થા તેવર
જાડે જાડે મોક્ષન સંબંધી તેવર થા તેવર ૩

જાડે જાડે મોક્ષન સંબંધી તેવર થા તેવર
જાડે જાડે મોક્ષન સંબંધી તેવર થા તેવર
જાડે જાડે મોક્ષન સંબંધી તેવર થા તેવર
જાડે જાડે મોક્ષન સંબંધી તેવર થા તેવર ૪

૮ હરિરસ પીલે

(રાગ-મનરો)

- હરિરસ સુધારસ પી લે, મન શુ બેઠે મુખ ઢીરે ૮રિં
 કામ ધરા ધન સપત દારા રૂપ ખરેખર પીલે
 બધાઈ તું હા બધનમા ચાલ ન અરો ગીરે ૮રિં ૧
 નામ સુધારસની નીલગતા તનના નાપ દેરી ને,
 રાન્તપાત્રુ આપે અતરમા દુખ રહે ન રિરે ૮રિં ૨
 નીતમ નાર ચમી લ સાનુ કરમા એ જ કરી ને
 ભરકાંઠે ભસ્માગર હાર અતર તરન તરી ને ૮રિં ૩
 કુદન રૂપ સમજ તું કાના, જોપ્ર ચે નુભ ચીતે
 તીરે ૮રિનુ નામ નિગર આજ જરૂર જડી લે ૮રિં ૪
 કર જપ તપ કે યોગ સમાપિ, મેસ જઈ પીને,
 કેશન કાઈ જે એને તોને ૮ તે જ કરી ને ૮રિં ૫

૯ જિન-રમરણુ

- એસે જિનચરણે ચિત લાઉ રે મના
 એમે અરિહત કે ગુણ મહિં ર મના એમે જિનં
 ઉર ભરણુ કે દારણે રે, જોઆં વનમે જાપ,
 ચાર ચે ચિં મિહિં વાર્ગસુગતિ વગ્યા માહે રે એસેં ૧
 સાત પાપ માહેતીયા કે તિ મિન પાતી જાપ
 તાની દિમે ખડખડ દસે રે, સામ સુરનિ ગમ્યા માહે રે એસેં ૨
 નદુના નામે ચોકમા ર લોક કરે લખ સોર
 વાસ ગ્રી વરતે ચે, વાકો ચિત ન ચને કુંઠે દાર રે એસેં ૩
 જુગારી મગમે જુઆ રે, કાળી કે મન કામ
 આનદધન પ્રણુ યું કહે તુમ થો ભગવત નામ રે એસેં ૪

(૧૦) નિશ્ચે કુમે રામનુ નામ

નિન કમ રામનુ નામ નથી જોગી થઈને જનુ	(૨૬)
નથી કરા ભગવા કાઈ નથી બેસુ કરીને ખાનુ	નિશ્ચે
જો શવે તે પટેશ ભગવા નહિ તે અભય ગયા	
રખે ભવે સામા જીવે સુખ સમાનુ તાકા	નિશ્ચે
એક જાનવે સુ મસાગી ખીજે જોગા લાવે	
ધિયા જોગાને રામજી મળિયા એવો એક મળવો	નિશ્ચે
કઈ નામ જોગાને રામ કઈને ન મળો ના	
કાઈ જાન કાઈ ન જો નામ કમ રીજે ગિરિધારી	નિશ્ચે
મટેજો મીરા ને મળ્યા મેજો નાખિ નાની	
ધનો પીરો ગદિ સ દૂરો ગોરો કુલામી જાનિ	નિશ્ચે
જો જો નાનિ રામજીની મગાનાઈ છે નારી	
સ થઈને જો જા તે થો આ યા ગિરિધારી	નિશ્ચે
ગકા રમ મળ મસાઈ જાન્યા મન રે નાકો	
કિના જોગાને રામ મળ્યા તે, એવો એક દેખાગો	નિશ્ચે
નથી રામ વિનૂનિ જોગવે નદિ બધ શિવ જો રે	
નથી નારી તજ વન જાન્યા જ્યા નથી આપ ન જોન	નિશ્ચે
જગનમા મમન કા જાજો મમન જમલ જોને	
કહુ મીક મીક કહુ રામજી રમ છે તે	નિશ્ચે
પાને જોડે ધન રજુ છે, તન જોડે જ્યમ તે	
કહે નજી રુરુર છે સચો એવો એનો જે	નિશ્ચે

(૧૧) ગુરુ ચર્ચ બેઠા મૂઠાં

(૭૫૫)

નિતરી ટુચો પ્રીતજ દરે તરત્તર્યા ઉપર અભાવજ મરે
ખાનપાન નિષાદિક બાગ, નરત રોને સર્વે રાગ
અખા તે રૂના મનમા ખરા, હવ આરકાર ન બેસાડે ખરા ૧

સ્વામી ચર્ચને મેરો આપ, એક તો મનો વગમ્ય પાપ
શિષ્ય રાખ્યાનો સિર પર ભાગ ઉપર ત્યાં ને અદર પાપ
આશારજબુએ બાપો પાસ અખા શુ જાને નાનીની આરા ૨

ગુરુ ચર્ચ મેરો સોઠા સાધ સ્વામીપણની વળમી બાધ,
તે પીગથી દુખિયો થયો રાગ કરાર અનુમતી થયો
વારક જાગમા ગૂંચરી મરે અખા માનીતુ કયુ કેમ કરે ૩

સાચો ગુરુ કેને નવ લજે જુઠાથી કઈ નવ નીપજે
રસાયન હો નવ મરે મૂન વિત લઈને પતે
એ બે મેની સારો ખાન અખા નદિ મરે જાગનકા ૪

ગુરુ શિષ્યની એવી વાન ગદ પારસને સખમી માત,
શુદ્ધ પારસને જે જે અ તે તે કવન ધર્મ નીતરો
તે આગ કેનો નવ કરે રાગ નવર્ધ અખા તે મરે ૫

તુ તારુ સમજને બેસ જા ચોગે ડિને ખારી મેસ
દુઃખ જ્યમ મલિથી મરે જે લઈ પેસે તે સો તરે
તરવર હા દેરા ન જાન અખા આવી જાએ તે ખાસ ૬

સાનીને તો સર્વે રોગ ખલાલિ લગી કહ્યા લોખ
ત્રણ માઝ કાગની માની તરવેણાએ એવી ગાળી
તેની માન ન જાગે ગુરુ અખા ગુરુ ચર્ચ બેઠા મૂઠાં ૭

(૧૨) આત્મ શોધન

દરીર વિના શોધન રે પાર કાઈ પામે નહિ,
મોઝાખા મીઠાં કાળે રે સ્વાદ કાઈ આવે નહિ

ઘડ મૂકીને ઘડે વાગ્યેના ટેને કમ અગાધ
અવગચ્છી એ પાખડી ટું તે પાછો આવીને પછાવ
સમન સત સમજો રે મગે ઘડ મૂકી મગી ૧

શાસ્ત્ર પુરાણના મન મૂળ્યા, ઘણો કરે સવા
ભગ્નોસ ભોજન રસોઈ બનાવી, ઠ ઝીને શામે સ્વાદ
વારિને પનોલો રે નહિ માખણ ને મરી ૨

નથી જાણે ને નથી જાણ્યો રીઠા વિના ચલે જાડ
પારખ મોઝાનો આદ વખાણે એ તો મિથ્યા માયાડ
વિવેક વિના વસ્તુ રે વિચાર વિના દૂર રહી ૩

અતર ધગ્યા આસુ હીઝા નિહાગી નિરજન નડ
મરજ્યા એ મર્મને જાણે ભરપૂર ભોલે નથી દૂર
ધારધર ખેને ધીરો રે લક્ષ્યવત એ લડી ૪

(૧૩) કાહે સોવે નિદ ભર

રામ નિસારો બાવરા, અચરજ કીતો એ
ધન જોખન ચન જાણ્યા અત કોપથી ખેડ

મનુષ્ય જ મ તોફા વિના, ભગ્નકો એવિદ
તુ અપને કરે આપકો, દર્દા જધાયે દુદ ૧

૧૧૪

મનુષ્ય જ મ દુર્લભ જનિ મિતે ન માર માર,
તરુન મે, મેન ગિર પા, ફેર ન લાગે પામી

દાહો સોવે, નિ ભર, જાગી જ્યો મુલાક
એક નિ જૈસા સોના લમે પાઉ પસાર

(૧૪) મન રાય મન રવ

મન મેરા પખી ભરા જલ્દા તારા ઉ તાર
જલ્દા જૈસી સગલ હરે તારા તૈસા જન ખાર

મન મકંડ જન મન કિરે, કમૂ ન ચિર લગાય
ગમ નામ પાપામિત્રા કિલ્લ ભાવે નિત જાય

મન મહા મન ચાતુરી મન રાજ મન ક
જો મન દરજીકા મિતે (તા) દરજી મિતે નિ શક

મન પખી પીન પખા લખ જોગલ ઉ જાન
મન ભાવે લાખ મિતે, રહે આપ સમાન

(१४) 'कहा दिया हम आय के

भा कहा हम आय के कहा भरे जय
कैसे लो न लो लो यव रो मून गमार

कहा जय भा उपमे, 'यो करता दे लाड'
न लो मिस उभ तने 'लो पडे मीड

आज धन नि पायमे जगन होमा पास
उपर लोक हिर जगरी, दोर यरी पास

राम नाम न यो नहि मिया न हरि मे देन
तासे जगनी भा भूँ पधार पडिमे ये

(१५) मनकी छते छत

सात समुंदी छे व २ मनम १२ ओ
अडि बगिन छत २ नी नार अनेक

अप, गमनमे मन मे २ महु मन पातान
कम २ मन निकल नि अपड पडे जगन

मनकी दारे दर छे मनकी छते छत
पछन ले पाछिमे मनुय होय अछत

मन सन पर अवार ६, ये १ कर अनत
मन ही पर अवार हो अडि नीरना सत

મનુષ્ય જ મ દુર્લભ બનિ મિતે ન, નારવાર,
તરુન સે, જીવ ગિર પા, ફેર ન લાગે ખા

વાહે મોવે, નિ ખર, ભાગી જ્યો મુતાર
એક દિન એસા સોના, લાગે પાઉ ભસાર

(૧૪) મન ગાય મન રૂઠ

મન મેરા પખી બસ જલ્લા તર્કા ઉં જલ્પ
જલ્લા વૈસી સંગત મે તર્કા તૈસા ફન ખા

મન મકંટ બન મન કિરે, મન ન ચિર ફડાય
રામ નામ બાધા મિત્રા કિલ્લા ભાવે નિત નય

મન મકંટ મન આતુરી મન રાજા મન ઠ
જો મન દરજીએ મિતે, (તા) દરજી મિતે નિશક

મન પખી બોલ પખા લખ જોજા ઉં જલ્પ
મન ભાવે લાગે મિતે ધરમે આન સમા

(१४) कहाँ कियोँ 'हम' आये है

कहाँ गियाँ हम आये है कहाँ करमे लय ?
 धर्म लये न उनके लो यन गये भूत जमाय

कहाँ लय भूत उपमे, भयो करता है लाड ?
 न लनु जिस रूप तने लय पडेजि 'दाड'

आज कात नि पायमे, जगद होमा भास
 उर लोक दिरे गयेजि तेर यदगे धास

रान नाम ल यो ननि, गिया न हरि मे देत
 नामे जननी भाउ भूँ पथर पडिसे चेह

(१५) मनकी 'छते छत'

ज्ञान समु भी छि लहर, मनमी जग अने
 भक्ति दगिजल उभरी इन्दी नार अनेक

भक्तु जगनमे मन ४३ हम भन पतान
 भक्तु मन रिक्त' छिमे कण्डु पडे जगन

मनकी दारे दार है मनमी जे छत
 परधन जे पाछिमे मज्ज होय अछत

भन सम पर अस्वार रु पे । क अनन
 मन दी पर अस्वार हो डेखि नीरस सत

(૧૬) પામર પ્રાણી

ચોરાણીને ચાખે ચોના પામર પ્રાણી

ચોરાણીને ચાખે ચઢના રે હે છ—૮૦

પુન્યના માર્ગમા પગ-દા ન ભગતા

પાપો પથે ભગતા રે હે છ

નીનિની રીતિમા પ્રીતિ । ડાની પ્રાણી,

અનીનિમા આમડેવા પામર૦ ૧

સત્તા મુશુદ્ધિની મોગન છોગી

કુશુદ્ધિ સજે વરેવા રે હે છ

સત પુરુષની ખાવા ન લીધી પ્રાણી,

હોતા સાથે હરેના પામર૦ ૨

ચોરી જરી । મિથ્યા ન મૂકે

વિવેક મિના વઢેના રે હે છ

કામ કોવ મદ ભોમે લુટાણો પ્રાણી

પાપીઓ નરકે પડેના પામર૦ ૩

ગભના કોન ॥ જોન ન પામ્યો

ખરા ધર્મીથી ખૂટેના રે હે છ

નામ પ્રવૃત્ત તે નશ્ટ ન નીકુ પ્રાણી,

જામી હાથે જકડેના પામર૦ ૪

ભાન ભક્તિની શુદ્ધિ ન જાણી

મતિ મિથ્ય મટેના રે હે છ

પાપ પરગટ સતમા જાણ્યા પ્રાણી

અસતથી ઉધેના પામર૦ ૫

(१७) अभूत वाणी

परमात्म प्रकाश सेवक तम सात शुभ्यमा समर्पे ॥—७३

શુભ પાત્રી સ્ફુટ્ય જાગ્યું, સ્ફુટા પદ્મ સ્થિતિ સુધી ૫૦ ૧

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १० ॥

૬૬૫ના બોલી ન હોય તો જામખા હે છે શું? ૫૦ ■

अट कमायी अमन न भुजिअ जनी रभी अर्धमभी त्या गु १—५० ४

૬ મા તો ૬ ગૃહ સમાર્પિત હેતુ સગવાળાના ગુ ૧-૫૦ ૫

૬ માર્ગી ૬ યજ્ઞ મ તા જાત્યાકીયા કે ઉ યુ ૧—૫૦ ૬

દે મ, ૩૫ને ૫ થી ૭ તો ૭૫૫૨૫૫ આપુ શુ ૧-૫૦ ૭

६ भूते दुयी ला ॥ ललाभ भां शम्भु सु—५० ८

६ मातु ते नारु भित्था ते तेनू मरे मातु शु — ५० ६

६. दारभा अफर हा नादी नि स्थिति ५३ ६ शु २—५० १०

पापि, आत्मा अभूत वाचो मान गुण्यमा समस्त ॥ —५० ॥

(१६) तन पि०/२

પોષ્ય તત્વ વિજ્ઞ મરિ તાલ, અને હીની જાણુ પરમાત્મ—૭૩૦

ଓ ମନୁ ଏକ ପରିସାଧୀ ତୁ ମାନ୍ତି ଶେଈ ଭା

કાનિા પુ ૫૫૫ એ પિન્દર ને સમજો તો સાર રોપ૦ ૧

માસ રૂપિયન અને રૂ.૫૦ ના મહાન નાણાં

જે તેને જ્યેન મન માને, જ્યાન, એ જગદાર પોષક ર

બીજા જોડા એક આ પત્ર નામે ફેરવે ન્યાહ

સર્વ પ્રાણી માયુષ્ય લોખલ પશુભા છ ૫ નાહ પોષ ૩

સામાસાર વિચાર મે તે બ્રહ્મસાગરન બાડ

કેશવ દરિ મરીમર તેના સમર મમય સભાડ પોષપ X

(૧૯) કીરતાર લજી ત્યે

પ્રાણીયા લજી લે ને ધીરતાર, આ તો સ્વપ્ન છે સસાર ૨૩
 ઉચી મેડી ને અજ્ઞાન જ્ઞાના, ગોખ તણો નદિ પાર,
 જીવપતિ તો ચાલ્યા ગયા, તેનાં જાણા ગયા છે બાગ માં
 ઉપર ફુલડા રસકરે ને હેરે શ્રીકૃષ્ણ ચાર
 ઠીક કરી એતે યાદીયા ધાત્યો, પછી પૂઠે પડે પોકાર પ્રાં ૨
 સેજ તપાઈ નિત્રા સૂતો નદિ, ઘો કરતો દુનગ દગર
 ખોળી ખોળીને બાળગ, રમણો, જેમ નેત્રુ ગાત્રે લુગ પ્રાં ૩
 રમણને જઈને ચેલ ખડકી ને ઉપર પાછો ભાર
 અમિ મૂળી અજ્ઞા ગહે, પછી અમે ગરે અગાર પ્રાં ૪
 સ્નાન કરવા સો ચાલીયા મળો મળા નરો નાર
 બોલે ભગત કહુ દસ હા । રોઈને વળી મૂળ વિસાર પ્રાં ૫

(૨૦) પ્રાણીનો પચ્ચાસાપ

ભવ જમજુમા ભમતા હે જિન સરજી તમારે આયો ૨,
 કયાપ સગામાં ગંધાયો, કૃપા કરીન રોડાવો ૧ ભવં ૧,
 અનિચારથી પાછુ ન જ્ઞેયુ, મગન નામને બૂચો ૨
 સમત બીડી દુરમનિની મિથ્યા વા મા ચૂચો ૩ ભવં ૨
 આશાનુસાર કરી કારમો અનુભવ ખૂમ અમારો ૪
 અસંજમમાં નિત્ય પ્રશ્ની, પ્રભુ શુણુ લક્ષ ન વાપો ૫ ભવં ૩
 કથીરની તો કીધી ગાસી સમકિન સમપણુ બૂચો ૬
 મૂં મુકના ખ્યાન રિસારી આતરોમા રૂચો ૭ ભવં ૪
 રમણ ખ્યાનનો મદિમા મોગ કઈક પાપી તારો ૮
 એનુ સમજી ફેલા દરિ' એ રોમે પ્રભુ સભાઈ ૯ ભવં ૫

કેશનવાવ લગીવદ મોદી—આખરમતી

(૨૧) સજન

(રાગ-માઝ)

મનસા^૧ નગ્નાચર^૨ શુ જોરી^૩ હો મનમા^૪
 તડ નાગર શુ જોરી સખી કમ ઝોર સખસો^૫ તેગી^૬ મનસા^૭
 લો^૮ વાજ્યુ નિ માગ કુલ મયો^૯ ઊરી^{૧૦}
 લોકે બગાડો^{૧૧} દમો વિલનો^{૧૨} અપનો કલ ન કોરી^{૧૩} મ^{૧૪}
 માન તાન અર સમજન જાનિ બાત મન હે જોરી^{૧૫}
 આખો રસ શુ રી છટે સુજિન સરિજન રોગી^{૧૬} મ^{૧૭}
 શાનસિધુ મયિન પાઈ, મેમ પિયુ માત
 મોલ આનદધન પ્રભુ યસિધ^{૧૮} રેખન દટિ ચોરા^{૧૯} મ^{૨૦}

(૨૨) સજન

અનુભવતુ ? તેતુ તમારો અનુભવ એ આડી
 આપ ઉપાન કરા અનુભવ મોર મે સમ નિવાનો અનુભવ^૧
 તુચ્છા રાડ જા મી જાઈ મ્હા થર કરે સારો
 શ હમ કપ કુળ હી પાખે ઉતકી સમનિ વારો અનુ^૨
 કુનદા કુલિ કુલિ સમ ખેનકે અપની પત કપુ દારો
 આનદધન સમગ્ર થર આને રાગે હન નમારો અનુ^૩

૧ અતરંગિત ૨ પરમાત્મા ૩ જોડી ૪ સર્વથી, ૫ તોડી
 ૬ ઊડી ૭ મસાખર ૮ બકડુ ૯ કોડી ૧૦ જોડી ૧૧ ગેળી-મળી
 ૧૨ પરમાત્મ-પ્રદાસ ૧૩ નિર્ભળ

(૨૩) લજન

અવધૂ રામ રામ જગ માયે મિના અપખ લખાવે અવધૂં
 મનવાના તો મનમે માતા, મહાતા મહારાતા
 જગ જગદીશ્વર, પગ પગદર જા જાવર તાતા અવધૂં ૧
 આગમ પંતી આગમદર થાકે, માથાધારી છાકે
 દુનિરા । દનિયામે તામે નાસા સમ આસાકે અવધૂં ૨
 બદિરાનમ મન જગજેના માથાકે કદમે રહેના
 ધન અતર પદમાનમ લાવે દુર્લભ પ્રાણી તેના અવધૂં ૩
 ખગ પ મગન મીનપ જલમે, ને જોજેમો બીરા ૧
 ચિત્ત પકજ બોજે સોચિહે રમના આનદ બીરા અવધૂં ૪

(૨૪) લજન

ના જોગે ચિત્ત લ્યાઈ રે વદાના તાં

સમકિત દોરી શીખ લગોગી, ધુલ ધુલ માંક ધુલાઉ
 તત્વગુણમે દીપક જોઉ ચેતન રતન જગાઈ રે વદાનાં તાં ૧
 અદ્વૈતમ કળી ધૂની ખાના અશુન જલાઉ
 ઉપદમ બને લસમ બજાઉ, મરી મરી અમ લગાઉ રે વદાનાં તાં ૨
 આ વિશુદ્ધ એના હોરે મોહ કે દાન કરાઉ
 ધરમ ગુકવ દોરના સોરે, કરુણાનાદ બજાઉ રે, વદાનાં તાં ૩
 ઇશ વિશ્વેશ સિદ્ધાસન બેઠા, મુક્તિપૂરી કુ ધ્યાઉ
 આનંદધન દેવેન્મે જોગી બદુરન મનમે આઉ રે વદાનાં તાં ૪

(૭૫) વાજન

ધોડા રે છૂલ સાડ આતમી ધોડા રે છૂલે માડ

કાઈ ન કરે માડ તાડ

આતમ ૦ રેક

હજીના ઉધાગ કપેકના કપો દેસનુ દિન નથી તાડ

જૂન ખાના સભાગીને સમજી બને તે પડ માડ આ. ૧

દસ્તી ધોડા માન ખજના, તેમા કઈ નથી નાડ

જાનાવાળા ન સડે બેઠે તારે તાજુ નીકળે તાર આ. ૨

ચોરિયેથી મગમી મધુ અતર તપાસને તાડ

મેતુ હોપ તે ચેતી ભને જમનામાથી એક ખાર આ. ૩

માવ બપો કમ જાનુરો ભને હરિનુ ખાણુ

કાસ છવજુ મન મેમને ચરતે સામગે મે છેપણુ સાડ આ. ૪

(૨૬) લજન

મન બાધો ગાડીના અપજ્ઞ કો અપજ્ઞ મી પ્યારે નિ દસ ॥	મન બાધો ૦ ૧
જેમન જુરાની તેરી ઘા જેસી હાથા બાગ અવસ્થા તેરી નિ ના મી	મન બાધો ૦ ૧
આયેગે જામ કે દૂન પકડ લે તુજે મજાસુત ખમર લેવેગે તેરી નસે નસ મી	મન બાધો ૦ ૨
જના ભગ્નપા હીર ગજભાંધી ખમ લેવે । તેરી ઘટ ઘટકો	મન બાધો ૦ ૩
કહન કંઠીરા મુખો બાઈ સાધુ અત સમે મે નરે નદિ બસકી	મન બાધો ૦ ૪

(૨૭) લજન

મન તુ શુ મુખરજી ચિત્ત જોડ, તેરી ગિરે જનમકો ખો	ટેક
ગયુ બાગપજ સુદ્ધિ કા ની	જેતું મન રમને ૧
	તું રખે જનો તરમોજી તેરી ૦ ૧
જઈ જેમન ચઈ સફેલી પડે ના ધીમેથી	
	તુ જીવી તરીય દો તેગ ૦ ૨
આ કાગ વધી જન જામે તો પાછળથી પનામે	
	શુ થતો લઈ તું મો તેરી ૦ ૩
કરતો તુ કામ કરના લઈ જાતે જામ । અપમા	
	કેમગ માયા ફાડ તેરી ૦ ૪

ધન ધરતો તુ ડાઘો, ડાઘો, કરતો વળી મુઝ મરોડી

લેજે તુજ મર ન તો' તેરી૦ ૫

ભન હોય ક હે રાખ નરિ મર જાઈની માઝા

કુરી નાખ્યા કઈ કો. તેરી૦ ૬

મુઝાશ કર મેહેમ પાયા ઝલીયુર જાન બનાયા

ત્યા દર મ ચિતકુ ચોઃ તેરી૦ ૭

(૨૮) ઝકપસ જિન સ્તાવન

(નિ ડી વેરણુ ફર્ક રહી-એ દેસી)

ઝકપસ જિથુ ન્યુ ઝીનડી ડેમ કીજે દો કરો અતુર ચિયાર
પ્રમુજ જઈ અનમા વચ્ચા નિદાસો નરિ દો કોઈ વચન ઉચ્ચાર સ્ત્ર ૧

માગત પશુ પહાને નરિ, નરિ પડોથે દો નિદા કો પરધા ।
જે પરોથે તે તુમ સમો નરિ બાખે દો કોઈનુ, અવધાન સ્ત્ર ૨

ઝીનિ મર તે ગળીયા જિનવરજ દો તમે તો રિતગમ
ઝીનડી જે અરામીરી બેગવરી દો લોકિતર માર્ગ સ્ત્ર ૩

ઝીનિ અનાઝીની વિન જરી તે રીતે દો કરા મુઝે બાન
કરી નિર્દિન ઝીનડી મિથુ જાતે દો મ્હે નો મનાર સ્ત્ર ૪

ઝીનિ અનતી ખ મર, જે તોડે હા તે કોરો એદ
પગમ તુ રી રાગતા એમલતા દો તખી સુણ મેદ સ્ત્ર ૫

પ્રમુજને અવનબતા નિજ પ્રબતા દો પ્રગે મુજ રાસ
દેવદ્રા સેના આપે મુઝ દો અચિયન મુખ વાસ સ્ત્ર ૬

(૩૧) પ્રભુ આર્થના

અસાચો માહેથો, પ્રભુ પરમ સત્યે તું નઈ જા !
 જિજ્ઞાસાધારેથી, પ્રભુ પગમ તેજે તું લઈ જા !
 મદા મૃત્યુમાયા અમન મ પિપ (૯) નાથ લઈ જા !
 તું હીણો હું કુ તો, તુજ હરિસાક્ષ દાન લઈ જા !

(૩૨) એક જ દે ચિનગારી

(રાગ-ભૈરવી)

એકજ દે ચિનગારી મહાનન એ જ દે ચિનગારી
 અકમલ લોહુ ધસતા ધમતા ખરગી હુ મી સારી
 જ્ઞાનમગરીમા તથુજો ન પગ્યો ૧ રંગી મહાનન મારી મહાનન ૧
 ચાદો મજગો, સુજગ મજગો સગગી આમ અગરી,
 ના સગગી એ સગગી મારી, રાગ વિપદની બારી મહાનન ૨
 ઠીકીમા મુજ માના અથર ખૂંટી ધીરજ મારી
 રિશ્યાનન, દે અધિ ન માગુ માગુ મેં ચિનગારી મહાનન ૩

(૩૩) અતકાળ નહુક દે

(દુ ખ દે અન નિ મિતન નાકી-એ રાગ)

મન રે અતકાળ નિ આના
 જોથી ખેન જન્વા રે પરાયા અતકાળ ૦
 કાન ના મુને નાન ના દેમે રસના મુ ૥ કરે
 શીથ ચરણ કર કરે કાયા એ નિ આન્યા ખરે અત ૧

કાળા કેમ પપટ સા ધોળા તન ખનના નળ બાળા	
એવન કુસા મ્યાં મૂર્છાયાની ત્યારે પડ્યાસ વાળા	અ.૧૦ ૨
આયુ ધો પ્રતિ પણ કાસ આ તન ચડુ રે પુરાયુ	
પાંચે યાગી કંથુ ન માને એનો મમ ના બલકુ	અ.૧૦ ૩
કલ કુનાઈ પ્રાણ પથિક છે, એ સોમ્યુ ખન મળી	
દિન તિ કાળે ભરને છતો કેમવ એને નાની	અ.૧૦ ૪

(૩૪) જોખનીયાની મોજ જતી રહેશે

જોખનીયાની મોજને ફોળે જલ્લ ખાત લી રે	
મળી મળી મળીયાળ વાળે, નોનિ ન બરે તેથી રે	જો. ૧
જળ રણમાં જોર કરે છે પેદાવે જોની રે	
આયે અયો હંચકા તેમે લખાતિને તેથી રે	જો. ૨
મદાને મોં મોજ કરે કે ખાતિ જોરે મળી રે	
જમડા જમડે તા પી રોમ મોજન મળા એનો રે	જો. ૩
ગિલ મળતને સરખે જલડ જળ લેધા જેથી રે	
દુનિયામા જુન રીમે નરિ આખર તરો તેથી રે	જો. ૪
છત પાયા તે રે એ થોડા, મજ સડુ નરિ જેથી રે	
ઉદય તલ કહે આરોમમળે, મરી રાતે મળી રે ?	જો. ૫

(૩૫) ગાડીવાણી

ધોળી ધીરે ગાળી લાઠી રે, મેરા રામ ગાળીનાના, "

રામ ગાળીનાના, મેરા સદ્ગુણ ગાળીનાનાં મેરા

ગાળી ભારી અમળ રંગીલી, નવ પેલા મે-આ

હાજીરાના ઉવળીલા, મેલવાતા લાવ રે મેરા

ગાળી હુને જતમે ને અમળ પળા રે દૂર

સાચા સ યુ જો મિને તો, પહાચાડે હંજુર રે મેરા

ધોળી છૂપ્યા અચાસ ને પીડે પળા રે પોઝાર

હસ ફરવાળા બધે હપો પળુ નીકળી ગયો અસાર રે મેરા

જતર માતુ અજુગી તુરી ગયા સો તાર રે

જતર તિઆરા કયા કરે ગયો અમલન હાર રે મેરા

અમા કિહારે ઘર કોઈ ને નાવો નિમળ નીર

તમિના નવ પામીએ એમ કહી રાસા સ કપીર રે મેરા

